

ÅRSREDOVISNING 2022

DALS-EDS KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE	3
2. KOMMUNENS VERKSAMHET UNDER ÅRET	4
2.1 VÄLFÄRDSUPPDRAGET	4
2.2 HÅLLBAR UTVECKLING	9
2.3 ORGANISATIONSUTVECKLING (ARBETSGIVARE)	20
3. FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	22
3.1 ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING	22
3.2 DEN KOMMUNALA KONCERNEN	23
3.3 VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING	24
3.4 HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE	42
3.5 STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN	44
3.6 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING	48
3.7 VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN	83
3.8 FÖRVÄNTAD UTVECKLING	89
4. FINANSIELLA RAPPORTER	90
4.1 DRIFTREDOVISNING	90
4.2 INVESTERINGSREDOVISNING	97
4.3 RESULTATRÄKNING	100
4.4 KASSAFLÖDESANALYS	101
4.5 BALANSRÄKNING	103
4.6 NOTFÖRTECKNING	106
4.7 VATTEN- OCH AVLOPPSVERKSAMHET	116
4.8 REDOVISNINGSPRINCIPER	119

1. KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE

Läser man redovisningen så inser man att mycket hänt som påverkar verksamheten i olika delar. Vi gick ur pandemin i början på året och kunde så smått återgå till en mer normal verksamhet, dock med en organisation som under pandemin varit under stor press givet de utmaningar det inneburit att upprätthålla servicen till våra invånare.

En olycka kommer sällan ensam heter det, så när pandemin klingade av så fick Europa ett krig på halsen, den största konflikten sedan andra världskriget, och i den situationen befinner vi oss nu, hur länge vet vi inte. Trots allt så har kommunens verksamheter fungerat på ett bra och tillfredsställande sätt, för det skall alla inblandade ha ett stort tack.

Vi har under året färdigställt Hagaskolans nya kök och matsal, som efter ett antal bakslag under processen blev väldigt bra. Köket är i drift 365 dagar under året då, förutom skolans mat, även äldrevårdens all mat tillverkas där.

Det har även genomförts en medborgarundersökning som föll bra ut. Den visade bland annat att det finns ett stort eller mycket stort förtroende för kommunens politiker och tjänstepersoner, vilket är mycket glädjande. Den visade även att upplevd trygghet hade ökat något och att vi faktiskt är den 15:e tryggaste kommunen i landet sett till antalet incidenter, allt enligt polisens statistik.

Även i medarbetarundersökningen blev utfallet bra, dock med ett par förbättringspunkter. Exempelvis är sjukskrivningstalen höga inom kommunen och detta är ett område som vi måste lägga mycket tanke kring. Hur kan vi få en bättre frisknärvaro, vad kan vi som arbetsgivare göra och vad kan man som medarbetare göra?

Under året har som bekant inflation och räntor ökat, vilket innebär att kostnaderna för lån, drivmedel, el, mat, entreprenad, asfaltering och liknande ökat kraftigt. Trots detta är inte allt nattsvart utan senaste mätningen av arbetslöshet visade på 5 procent, vilket är en mycket bra siffra jämförelsevis.

Sammanfattningsvis kan man säga att trots omvärldsläget så har kommunen lyckats bedriva en bra verksamhet och ge våra invånare en bra service. Trots ökad oro i vår omvärld och en hög inflation som driver upp våra kostnader så har vi ett positivt resultat, vilket är mycket glädjande. Resultatet för året landade på +13,6 miljoner vilket är mycket tillfredsställande och något högre än budgeterat resultat. Vi har nu haft 3 år med goda resultat vilket möjliggjort att vi har en resultatutjämningsreserv som är god. Detta är av godo då prognoserna för kommande år ser oerhört påfrestande ut.

Vi kommer att effektivisera och anpassa våra verksamheter och se över vår overheadkostnad för att klara ekonomin. Vi kommer även att behöva samverka mycket mer med andra kommuner. Det gör vi framförallt inom samarbetsnätverket 4D, vilket står för 4 Dalslandskommuner i samverkan, och som pågår oförtrutet. Genom 4D ser vi stora möjligheter att hitta former för samarbete som minskar vår sårbarhet och ökar attraktionen för att jobba i någon av våra kommuner och klara kompetensförsörjningen.

Jag vill avsluta med att tacka för alla goda insatser under det gångna året och påminna om att kommande år med all säkerhet kommer innebära förändringar, förändringar vi är tvingade att göra för att klara en långsiktigt hållbar ekonomi, som är helt nödvändigt för att klara att leverera de välfärdstjänster vi är satta att utföra.

Andreas Nilsson
Kommunstyrelsens ordförande

2. KOMMUNENS VERKSAMHET UNDER ÅRET

Det första avsnittet i årsrapporten ger en inblick i vad som har hänt under året i våra verksamheter. Här visas tydligt hur mångfacetterad den kommunala verksamheten är. Avsnittet är inte obligatoriskt men vi har ändå valt att ta med dessa korta glimtar, som så fint beskriver vad vi arbetar med i våra grunduppdrag. Det handlar om att leverera så bra välfärdsservice och samhällsutveckling som möjligt för de skattemedel kommunen förvaltar, så att det skapar värde och nytta för kommunens invånare och företagare.

2.1 VÄLFÄRDSUPPDRAGET

2.1.1 BARN OCH UTBILDNING

TAKK

För att utveckla kommunikationen i förskolan och användandet av TAKK (Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) har en satsning gjorts på material till samtliga pedagoger i förskolan.

Bygga broar

I syfte att få till en bra övergång från förskola till förskoleklass har projektet "Bygga broar" genomförts för andra året i rad. Elever i förskoleklass och blivande elever fick bland annat bygga fågelholkar och lära sig om olika fåglar och hur de lever.

Läsinspiratör

Utlåning av framförallt barn- och ungdomsböcker har dessvärre sjunkit väsentligt. År 2023 kommer

det att sättas extra fokus på insatser för att öka läsandet med bland annat en läsinspiratör som i första hand kommer att arbeta mot barn och unga. En insats kring läsförståelse- och språkutveckling har också genomförts för att uppdatera personal i grundskolan med kunskap och verktyg.

Kultur, traditioner och aktiviteter

Under våren fick åk 6 och åk 7 resa på Dalslands kanal. Vidare har såväl Påskerad som Glasskamp på Bergslätt med traditionsenlig fotbollsmatch lärare mot åk 9 genomförts under perioden. På Snörum/Haga fritids har det under året erbjudits såväl övernattnings som spa, vattenlekar och endurokörning med cykel på gården. Fritidshemmets dag uppmärksammades glatt och det har också odlats och kläckts kycklingar.

Min airbag mot stress

I samband med höstterminens start, startade det treåriga projektet "Min airbag mot stress". Skolorna har förstärkts på deltid med två fysioterapeuter och en socionom. Projektet syftar till att få eleverna att kunna bygga sin egen "airbag" mot stress genom att fokusera på rörelse och ökad kunskap om hälsa och välmående. Snörumsskolan har också förstärkts med en fritidspedagog med fokus på rastaktiviteter.

Digitalisering

FOKUS-förvaltningen har varit delaktig i ett digitaliseringsprojekt genom Skolverket för att säkerställa att man är redo för att övergå till en digital organisation. En arbetsgrupp har arbetat fram en digitaliseringsplan för kommunen och under det kommande läsåret är fokus att förbereda och successivt implementera digitala nationella prov i grundskolan. Från och med läsåret 22/23 har alla elever i åk 1-3 också en Chromebook att tillgå för att kunna möta läroplanens krav.

Fler behöriga lärare

Inför läsåret 22/23 har det utökats med fler behöriga lärare jämfört med tidigare läsår så lärarbehörigheten har höjts något. Till fritidshemmen är det svårare att rekrytera då det finns få utbildade fritidspedagoger och då det ofta är kombinerade tjänster eller deltidstjänster. Inför läsår 22/23 har däremot en behörig fritidspedagog, som även är behörig och undervisar i idrott i åk 1-3, rekryterats.

Minskat antal barn

Antalet barn minskar, vilket främst märks i förskolan. Under perioden 2022-2032 beräknas antalet barn i åldern 0-5 år minska från 236 till 181, åldern 6-9 från 205 till 139 och åldern 10-12 från 160 till 127. Totalt innebär detta en förväntad minskning med 154 barn de närmsta 10 åren och arbete med förslag på åtgärder pågår för att möta behoven i verksamheterna på dels kort sikt men även på lång sikt.

Alla elever i åk 9 behöriga till gymnasiet

2022 års åk 9 hade mycket fina resultat där alla elever blev behöriga till gymnasiet. Detta är ett resultat som har analyserats för att ta lärdom av i framtiden.

Stort intresse för kulturskolan

Intresset är stort bland våra elever för att delta i kulturskolan. Kulturskolan får bidrag från Statens Kulturråd för att utveckla verksamheten med nya ämnen som har börjat att provas bl.a. foto och bild.

Ny skolrestaurang

När höstterminen drog igång väntade den nybyggda Haga skolrestaurang på eleverna. Skolrestaurangen har ett hypermodernt tillagningskök som kan försörja hela kommunens behov. Köket är igång 365 dagar om året och har plats för 160 sittande personer.

Utsikten

För Utsikten realiserades beslutet om att inte längre fortsätta med naturbruksprogrammet. Den sista klassen på Naturbruksprogrammet på Utsikten tog studenten i juni och därmed avslutades en drygt 25-årig era på Utsikten med utbildning inom turism och friluftsliv. Matlagningen på boendet fortsatte att vara ett lyckat projekt och rutinerna sattes ytterligare. Projektet är numera tillsvidare.

Vuxenutbildningen

Under sommaruppehållet flyttade vuxenutbildningen till gymnasieskolans lokaler och startade i augusti sin verksamhet. Verksamheten har minskat något, och antalet elever i SFI har minskat med 2/3 sedan flyktingvågen 2015. Behov av yrkesvux hos näringslivet är fortsatt stort men antalet platser överstiger antalet sökande.

2.1.2 OMSORG OCH STÖD

Tidiga samordnade insatser

Genom projektet tidiga samordnade insatser (TSI) har samverkan mellan Fokus och Socialtjänsten barn och unga ökat. Bl.a. har styrdokument ersatts, handlingsplaner implementerats och information getts kring särskild individuell plan (SIP), vilket är det sätt man ska jobba med personer som har behov av insatser från flera parter.

ABC-träffar

Under året har föräldrastödsträffarna ABC (alla barn i centrum) hållits. Träffarna vänder sig till föräldrar med barn i åldrarna 3-12 år. Deltagarna får möjlighet att träffa andra föräldrar, diskutera och dela erfarenheter utifrån fyra olika teman.

Aktiviteter

På Edsgårdets äldreboende har det under perioden odlats såväl blommor som physalis. Det har också spelats en hel del bingo och underhållits med sång och musik. Under sommaren erbjöds de boende även en cykeltur i det vackra vädret.

Renoveringar på gruppboenden Timmergården

Under perioden har omfattande renoveringar på gruppboenden Timmergården genomförts. Kök och vardagsrum är nu färdigrenoverade och såväl brukare som personal är stolta över hur fint det blivit.

Fysisk flytt av biståndsenheten

Samverkansavtalet gällande gemensam biståndsenheten med Bengtsfors kommun upphörde från årsskiftet och biståndshandläggningen i Dals-Eds kommun har omstrukturerats under våren utifrån de två handläggare som är anställda för uppdraget. IFO och biståndsenheten är numera en gemensam myndighetsenhet med gemensam chef som är placerade på Utvecklingscenter.

Gemensam handläggning av budget- och skuldrådgivning samt dödsbohandläggning

Samverkansavtal med Dalslandskommunerna kring en gemensam handläggning av budget- och skuldrådgivning samt dödsbohandläggning skrevs och startade upp under april.

Andel äldre och kommunens geografi

Under året har antal brukare inom hemtjänst och LSS ökat, vilket påverkat arbetsbelastningen, behovet av personal och ekonomin. Kommunens invånare är utspridda på stor yta med många mindre vägar och sjöar att köra runt. Majoriteten av de äldre som har hemtjänst bor i tätorten men många på landsbygden väljer att bo kvar hemma. Prognosen är att antalet personer över 80 år kommer att öka med ytterligare 116 personer från 2022 fram till 2027. Vi kan förvänta oss att hjälpbehovet från hela vård och omsorg kommer att öka.

Kompetens- och personalförsörjning

Inom vård och omsorg står man inför stora pensionsavgångar samtidigt som det i hela Sverige är svårt att rekrytera omvårdnadspersonal. Utbildning internt och att underlätta för de som vill vidareutbilda sig blir därför en viktig pusselbit i kompetensförsörjningen. Vidare startas det också en sjuksköterskeutbildning på Campus Dalsland under 2023 och möjligheten till heltid innebär att man kan ta tillvara på kompetensen inom förvaltningen.

Kompetensutveckling

Trots hinder och hög arbetsbelastning har kompetensutvecklingsplanen till stor del kunnat följas. Personalen har täckt upp för varandra och samverkat för att klara att ge en god och säker vård och omsorg till brukarna.

Stora utbildningsinsatser har genomförts, som innebär kompetenshöjning och ökad kunskap om demenssjukdomar m.m. Dessutom har antalet specialistsjuksköterskor ökat, vilket innebär ökad kompetens i arbetsgruppen.

Förvaltningen har under året sökt/rekvirerat cirka 9 miljoner i statsbidrag. Cirka 7,7 miljoner av dessa har gjort det möjligt att finansiera framförallt kompetensutveckling för vår personal, aktivitetsombud, ett bättre kvalitetsledningssystem samt uppstart av en utbildningsportal m.m.

Digitalisering

Digitaliseringen inom vården i Sverige har inte gått lika fort som många förväntat sig. En av orsakerna är för dålig tillgång till tekniska hjälpmedel som datorer. Digitala hjälpmedel kan göra oss till en mer

attraktiv arbetsgivare, men det kräver också nya kunskaper och en digital mognad.

Inom Vårdsamverkan i Västra Götaland pågår ett gemensamt arbete med "Digitala hjälpmedel i samverkan". Uppdraget var att ta fram ett beslutsunderlag som beskriver om och i så fall hur ett enhetligt definierat sortiment av digitala hjälpmedel kan tillhandahållas till invånarna i Västra Götaland. Där finns en införandeplan för 2022 - 2025 för digitala hjälpmedel för egenmonitorering (exempelvis att ta blodtryck själv och resultatet skickas digitalt via hjälpmedlet), GPS larm, läkemedelsrobot med mera.

Inom socialförvaltningen har man under året arbetat med digitalisering och digitala lösningar. Exempel på digitala lösningar är digitala signeringslistor som minskar avvikelser med risk för vårdskada. Genom en väl utvecklad teknik och digitalisering som bidrar till vardagsstöd ökas såväl delaktigheten som självständigheten och inflytandet för våra klienter/brukare/patienter. Administrativt bidrar digitaliseringen till att skapa bättre effektivitet och arbetsmiljö samtidigt som man skapar möjlighet till mer direkt tid för klienter/brukare/patienterna. Utvecklingen inom ex utbildningsområdet både internt och externt kommer att underlätta för vår personal att kompetensutveckla sig.

Bemötande och delaktighet

I de verksamheter som brukarnas/patienternas uppfattning av bemötande och delaktighet har mätts så är resultatet bra och har förbättrats över tid. En trolig orsak till förbättringen är att personalen har utbildats och arbetar mer personcentrerat. Dessutom har en person arbetat som aktivitetsombud på SÄBO under året.

2.1.3 SAMHÄLLSBYGGNAD

Fastighetsutveckling och renoveringar

Kommunen har avyttrat två industrifastigheter under året. Det planerade underhållet på våra fastigheter har kunnat genomföras som planerat. Under året har lite större renoveringar/ombyggnationer av kommunens lokaler utförts i bland Stallbacken, centrumhuset, Timmergården, Furan mm. Det nya köket och matsalen på Hagaskolan färdigställdes och togs i bruk inför höstterminen. Det har också gjorts en del åtgärder på kommunens återvinningscentral för att underlätta hanteringen av sopor. Framför allt handlar det om asfaltering och belysning.

Ombyggnation av Brattestads reningsverk

Till- och ombyggnation av Brattestads reningsverk har pågått under hela 2022. Anläggningen moderniseras och anpassas utifrån Länsstyrelsens krav och utifrån att förbättra arbetsmiljön. Delar av dagvattenledningarna mellan samhället och Stora Le har också bytts ut.

Mer mat lagad från grunden och mer lokalproducerade livsmedel

I och med det nya köket vid Haga kan mer mat lagas från grunden, vilket höjer kundupplevelsen. Livsmedelsupphandlingen delades upp i två delar, en huvudgrossist och en lokal grossist, vilket möjliggjort leveranser från både större och mindre lokala livsmedelsproducenter. Det nya livsmedelsavtalet började gälla 1 juni 2022 och livsmedel från Värmland och Västra Götalands län kommer att uppgå till uppskattningsvis 10-12 miljoner kr/år i Dalslandskommunerna.

Vanliga och mindre vanliga uppdrag för räddningstjänsten

Räddningstjänsten har under året utöver vanliga uppdrag larmats ut vid ett par mer ovanliga och allvarliga händelser. Dels ett flyghaveri

med ett mindre flygplan, dels den explosionsartade brand som uppstod i flera husvagnar på en camping efter utsläpp av gasol. Lyckligtvis har ingen omkommit under året i samband med brand eller annan olyckshändelse där räddningstjänsten varit larmad. Totalt larmades räddningstjänsten till 93 händelser under året.

Utbildning av kommunens anställda

Räddningstjänsten har under året, utifrån det kommunala uppdrag man fått, startat upp och genomfört utbildningar i hjärt-lungräddning, första hjälpen och brandkunskap för kommunens anställda. Totalt har under året 157 av kommunens medarbetare utbildats inom detta uppdrag.

Arbete för ökad attraktivitet i samhället

Förvaltningen har under året varit involverade i anläggandet och den löpande skötseln av discgolfbanan vid Sågtjärns badplats. Runt Terrassparken och på vägen mot badplatsen har det planterats 1000 lökar, som förhoppningsvis blommar till våren. Ett nytt sätt att sköta ängsmarken i centralorten har införts i syfte att gynna mer ängsblommor. En ny grillplats har anlagts i Äng och i Terrassparken har en ny yta anlagts för spel, lek och skridskoåkning med belysning. Badplatserna rustades upp under året och en cykelbana anlades runt Monsterracebanan.

2.2 HÅLLBAR UTVECKLING

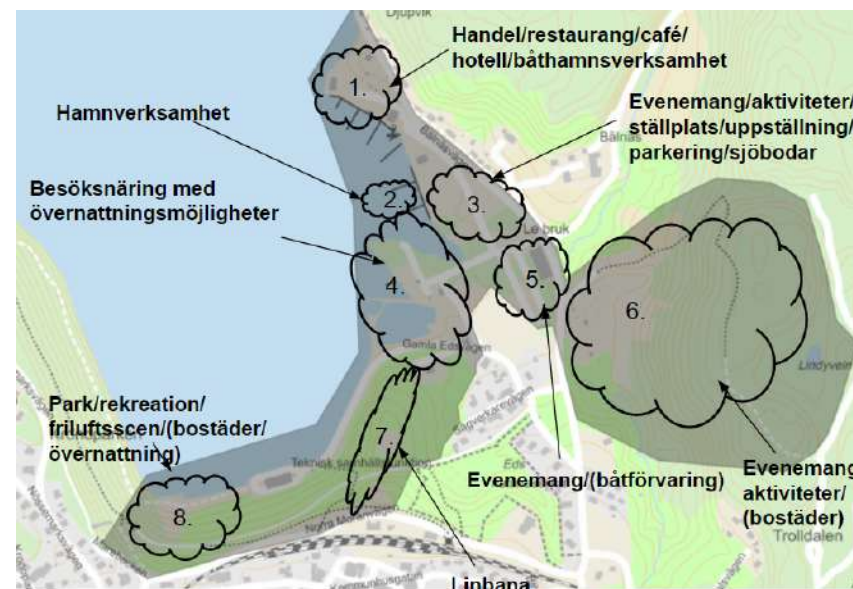
2.2.1 BYGGA, BO OCH SAMHÄLLE

Nybyggnation av bostäder

Det inkommande flödet av bygglovsansökningar har rejält stannat av under året, sannolikt till följd av inflation och räntehöjningar samt allmän oro i omvärlden. Under perioden har bygglov beviljats för ett enbostadshus, ett tvåbostadshus och tre fritidshus. Utöver det beviljades bygglov för ändring från kontor till lägenheter, vilket möjliggör för nybyggnation av 8 nya bostäder.

Intresset på bostadsmarknaden

Under februari och mars genomfördes en marknadsundersökning kring bostäder i Dals-Eds kommun. Totalt deltog 392 personer i målgruppen (invånare i åldern 50+). Syftet med undersökningen var att skapa en bättre bild av behov och efterfrågan på bostadsmarknaden genom att se på hur köerna ser ut, var målgruppen bor idag, vad och var boende efterfrågas och hur man ser på vanligt boende som kan göras om till trygghetsboende. En särskild del av undersökningen avsåg också intresset kring den detaljplanerade och obebyggda tomt som finns i anslutning till Linden (Linden 2). Det finns dock i dagsläget lediga lägenheter i tätorten och trycket verkar ha minskat mot tidigare år.

Le-området

Intresset för den framtida utvecklingen av Le-området har under perioden varit stort. En arbetsgrupp har tagit fram dels ett planprogram i syfte att reda ut förutsättningar för fortsatt utveckling, men också en plan för den fortsatta processen. I juni beslutade kommunstyrelsen att inriktningen för utveckling av Le-området bör bidra till att främja turism, besöksnäring, rekreation och attraktivitet. Nuvarande förutsättningar och detaljplaner begränsar dock möjligheten till övernattning i området och förvaltningen fick därför i uppdrag att se över förutsättningar för att ändra detaljplanen för den så kallade dammen, i syfte att möjliggöra för byggrätter på vatten. Arbetsgruppen fick samtidigt i uppdrag att ta fram en genomförandeplan för att mer konkret beskriva och prioritera åtgärder för att utveckla området.

Det goda livet i Dalsland

Det fleråriga utvecklingsprogrammet Det goda livet i Dalsland är i uppstartsfas. Uppdraget är att initiera och samordna genomförandeplanens utvecklingsinsatser för att vända det som konstaterats, att Dalsland har en relativt sämre utveckling och förutsättningar än länet i övrigt. Det övergripande målet är att öka dalslänningarnas välbefinnande där fyra områden (sysselsättning, samhörighet, attraktivitet och utbildning) pekats ut som särskilt viktiga. En processledare rekryterades i början av året och tillträdde i februari. Genomförandet kommer att involvera anställda och utvecklingsansvariga inom alla involverade kommuner och offentliga organisationer, liksom ett utvecklat samspel med övriga relevanta aktörer inom näringsliv, civilsamhälle, akademi och den sociala ekonomin. Inledningsvis har arbetet i hög grad handlat om förutsättningsskapande insatser, såsom att knyta kontakter, inventera pågående utvecklingsarbete och hitta samband. En kommunikationsplan har tagits fram och kommunerna har kommunikatörer knutna till programmet.

Några specifika aktiviteter har startat, bland annat kring inflyttningsmarknadsföring, kollektivtrafikförutsättningar och digitaliseringsförutsättningar. Framförallt har regionala medel på många miljoner tillskjutits till olika satsningar, där det mest konkreta för Dals-Eds kommun för närvarande är fortsatt finansiering av förstärkt tågtrafik 2024-2027 i stråket Ed-Trollhättan, vilken omfattar två turer i respektive riktning per vardag, samt 3 miljoner som går till att investera i en samhällsmast för mobiltäckning.

Läs mer

<https://www.fyrbodal.se/projekt/samhallsutveckling/det-goda-livet-i-dalsland/>.

2.2.2 NÄRINGS LIV OCH SYSSELSÄTTNING

Låg arbetslöshet

Under 2022 låg arbetslösheten i målgruppen 16-64 år i genomsnitt 5,2 procent i Dals-Ed, vilket kan jämföras med ett genomsnitt på 6,8 för riket och 6,0 för Västra Götaland. Vi ligger även fortsatt under riket och Västra Götaland avseende ungdomar 16-24 år. Genomsnittet i Dals-Ed är 6,0 procent, att jämföra med 8,3 för riket och 7,3 i Västra Götaland.

Näringslivsklimatet

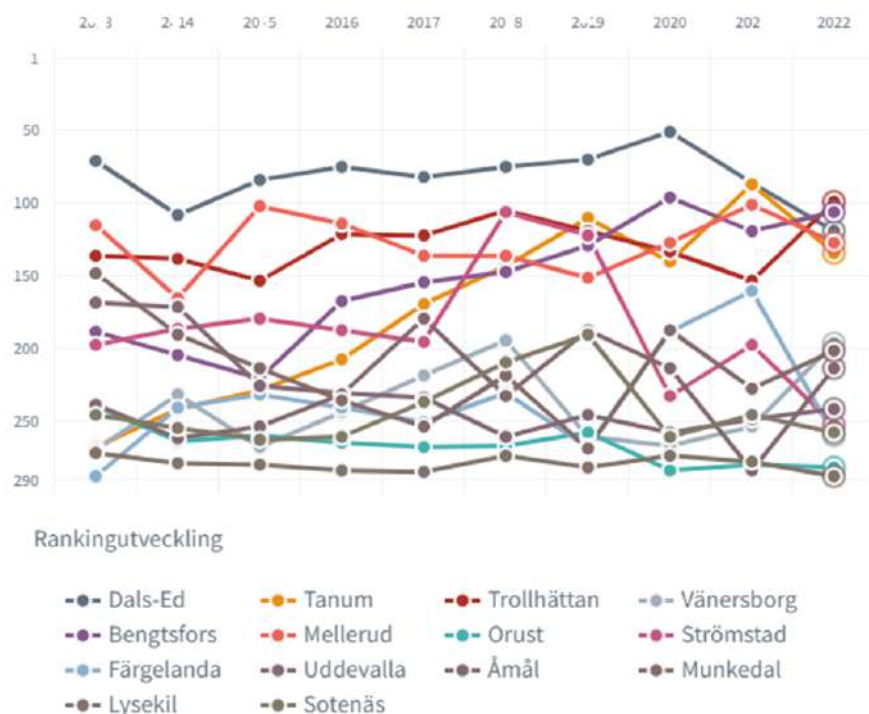
Enligt Svenskt Näringslivs årliga enkätundersökning kring det lokala företagsklimatet så ligger Dals-Ed fortfarande i toppen av Fyrbodals kommuner, men har efter försämrat resultat 2021-2022 sjunkit till plats 119 av 290 kommuner, vilket innebär en tredjeplats i Fyrbodal.

Arbete för att förbättra näringslivsklimatet pågår och under året har flera åtgärder startats upp. Utökad antal företagsbesök både med kommunledning och enskilda av näringslivsutvecklaren, Företagssamverkan mot brott och förbättrad nyhetsförmedling till näringslivet via nyhetsbrevet "Näring & Liv i Dals-Ed" är några exempel på åtgärder.

RANKING (KÄLLA: SVENSKT NÄRINGSLIV)

Rankingutveckling 2013-2022

Ny näringslivsstrategi

En ny näringslivsstrategi med handlingsplan antogs i KS för 2022.

Den har fokus på fem övergripande fokusområden:

- Stärka företagsklimatet
- Öka attraktiviteten
- Stärka näringslivets kompetens
- Underlätta etableringar
- Kommunikation & Marknadsföring

Många aktiviteter i handlingsplanen påbörjades under året och i de flesta fall är det arbeten och processer som även fortsätter under år 2023.

Ung Drive

Efter att ett medborgarförslag kommit in så beslöts att kommunen skulle öppna för fem platser i Ung Drive Academy 2022. En möjlighet för elever att under ordnade former prova på att driva företag istället för traditionell feriepraktik under sommaren. Inbjudan gick ut till alla elever i åk 8-9 och till gymnasiet i åk 1 och 2. Fyra elever blev antagna i Dals-Ed.

Samarbete mellan skola och näringsliv

En nybildad arbetsgrupp har startats upp i syfte att öka samverkan mellan skola och näringsliv. Under året har UF Ung Företagsamhet gästade Ed och det har också påbörjats ett filmprojekt där 10 olika yrken presenteras i korta filmklipp som kommer att visas i för grundskolans högstadielärover.

Tillväxt

Ett fåtal förfrågningar kring nyetableringar finns. När det gäller tillväxt i besöksnäringen så är Le-området av stor vikt. En dialog med fastighetsägarna i centrum har påbörjats i syfte att diskutera

hur vi tillsammans kan göra centrum och kommunen som helhet mer attraktiv.

EDS-KLIPPET - Stöttning till den lokala handeln

I slutet av oktober bildades en arbetsgrupp för att stärka handeln via en gemensam kampanj baserad på rabattcheckar varje månadsslut där alla företag som driver någon typ av butik kan vara med helt kostnadsfritt i sex månader. Kostnaden täcks första halvåret av ett stöd från Svensk Handel och kommunen. Beslut inför andra halvåret tas efter analys av första halvåret.

Kompetensförsörjning

Bristen på kunnig arbetskraft är ett stort problem för stora delar av näringslivet. Allt större krav ställs på utbildad arbetskraft och yrkesinriktade utbildningar. Samverkan kring utbildningar och "matchning" samt jobba med åtgärder som höjer kommunens attraktionskraft kommer bli helt avgörande för att locka människor att flytta på sig. För tillfället är en VUX-baserad CNC-utbildning på gång som ett samarbete mellan dalslandskommunerna, Svenskt Näringsliv och VUX-enheterna.

2.2.3 FOLKHÄLSA

Hållplats Dals-Ed

Genom det fleråriga projektet (2018-2022) för socioekonomiskt eftersatta landsbygdskommuner med statsbidrag från Tillväxtverket fokuseras på fullföljda studier, inträde på arbetsmarknaden, kompetensutveckling/matchning och sociala mötesplatser. Genom projektet har bland annat Fritidsbanken samt trygghetskapande insatser finansierats. Kommunen deltar också i tillskapandet av Campus Dalsland genom att medfinansiera en verksamhetsledare med hjälp av det statsbidrag vi får för Hållplats Dals-Ed. Just nu

planeras lokaler och olika utbildningar som ska dras igång inom kort.

Främja goda levnadsvanor

Ett projekt kring barns goda levnadsvanor har pågått med flera olika insatser. Skolköket och hemkunskapen har haft några lektioner med elever i åk 9 för att provlaga några olika rätter. Det har givit möjligheter till dialog med elever om skolmaten och att se över vad som lagas under hemkunskapslektionerna. Dessutom har eleverna gillat de rätter som lagades: falafel och fiskburgare.

Ett större projekt med flera olika insatser kring fysisk aktivitet och matvanor har genomförts med målgrupp barn och unga. Bl.a. har provmatlagning för småbarnsföräldrar med "Familjens matkasse", samarbete mellan skolkök och hemkunskap och utvecklingsarbete med skol- och ungdomsgårdscaféerna genomförts.

Äntligen måndag!

Att förbättra arbetet med ofrivillig ensamhet har blivit ännu viktigare under och efter pandemitiden. Under året har folkhälsorådet medfinansierat mötespunkten "Äntligen måndag" i regi av PRO, SPF och Reumatikerförningen. 6 tillfällen under varje termin har erbjudits, med underhållning och social samvaro på Linden för målgruppen seniorer. Uppslutningen har varit enorm med ett åttiotal nöjda besökare varje gång. Satsningen har tydliggjort potentialen i samverkan med civilsamhället och planer finns för "Äntligen måndag" även nästa år.

Utveckling av ungdomsgården

Ett utvecklingsarbete har pågått vid ungdomsgården och bland annat har man medverkat i en utbildning kring bemötande där även personal från andra ungdomsgårdar i Dalsland deltog. Det bidrog också till ett utökat samarbete och erfarenhetsutbyte. Personal har också fått hygienutbildning för att kunna jobba mer med aktiviteter kopplat till matlagning. Två studiebesök genomfördes vid ungdomsgårdarna i Tanum och Mellerud där inspiration hämtades.

2.2.4 TRYGGHET OCH SÄKERHET

Förberedelse för mottagande av flyktingar

Under första halvåret förväntades kommunen förbereda sig på att kunna ta emot flyktingar i evakueringsboende. Det innebar i praktiken att Almen, det föredetta elevboendet på Utsikten iordningställdes med 40 platser som sedermera inte togs i bruk då flyktingströmmen inte blev så stor som befarat.

1 juli trädde dock en ny lagstiftning i kraft som ger kommunen ansvar att ordna boende för skyddsbehövande från Ukraina. Det

fastställdes en kvot för mottagande och Dals-Eds kommun skulle i enlighet med denna kvot ta emot 9 skyddsbehövande. Vid årets slut hade 7 individer tagits emot.

Kvoten för flyktingmottagande för 2022 fastställdes till 5 individer. Överföringar var planerade till februari, men pga. kriget i Ukraina sköts de upp och överföringen av dessa 5 skedde först under hösten.

Trygghets- och säkerhetsråd

Under året startades kommunens Trygghets- och säkerhetsråd upp i syfte att engagera hela samhället i Trygghets- och säkerhetsfrågor.

Medborgarlöfte

Ett nytt medborgarlöfte skrevs under i slutet av året. Löftet fokuserar på brottsaktiva, ungdomar i riskzon och näringsliv under tidsperioden 2023-2024.

Utöver det som är nedskrivet i medborgarlöftena arbetar även kommunen aktivt med näringslivet i kommunen, vilket har mynnat ut i en grupp som benämns "företagssamverkan" vid jordbroområdet i Ed. Gruppen liknar till stor del en ordinarie grannsamverkan, men är riktad mot näringslivets frågor kring brott och otrygghet.

Trygghetsundersökning riktad mot näringslivet

Vid sidan av ordinarie trygghetsundersökning riktad mot allmänheten arbetar kommunen även för att få en mer riktad undersökning gentemot näringslivet i kommunen. Detta är ett led i årets medborgarlöften samt den oro och upplevelse av brott som förmedlas från näringslivet.

SSPF, Skola Socialtjänst Polis och Fritid

En arbetsgrupp som är startad i syfte att skapa kortare kommunikationsvägar och bana väg för samarbete mellan ovan nämnda enheter. Detta är ett initiativ inom ram för årets medborgarlöften. Som fokusområde har gruppen kommunens ungdomar, men kan även lyfta annan problematik. Som ett exempel arbetar gruppen med att utveckla den "fältverksamhet" som finns i kommunen. Dvs. att vi har personal tillgänglig kvälls och nattetid i samband med större händelser för att hjälpa och stötta våra ungdomar.

Trygghetsskapande arbete

Ett fokus i det trygghetsskapande arbetet bland unga har till viss del varit på bilburen ungdom. Under hösten startades motorgården upp med mekarkvällar upp på Kommunförrådet.

På Hagaskolan har ett projekt kring trygghet och arbetsro drivits, där ett trygghetsteam har jobbat med rastaktiviteter, kartläggning i alla klasser av problemområden, program och rutiner för trygghetsskapande arbete i klasserna har skapats. Effekterna har ännu inte mätts. Även om arbetet har avslutats i projektform så fortsätter arbetet ändå.

Enligt rutin numera har kommunen haft personal närvarande under sommarlovperioden som hållit ett vakande öga på samhället under kvälls- och nattetid då det behövts. Ett glädjande besked i

sammanhanget är där att personalen kallats ut i låg omfattning, vilket tyder på låg grad av oro i samhället.

2.2.5 UPPLEVA OCH GÖRA

Fritidsbanken

Fritidsbanken invigdes i januari och har sedan dess varit öppen varje vecka med möjlighet för medborgarna att låna sport- och fritidsutrustning. Under sommaren fanns också Fritidsbanken pop up på badplatsen vid Lilla Le. Fritidsbanken har bidragit till att prylar återvinns på ett hållbart sätt och att fler människor har kunnat delta i och prova på fritidsaktiviteter.

Simskola

Simundervisning har ägt rum vid fyra badplatser i sommar: Lilla Le, Håbol, Töftedal och Nössemark. 80-90 elever har deltagit och två nya simlärare har utbildats för att kunna genomföra denna verksamhet.

Lovaktiviteter

Även 2022 har aktiviteter erbjudits barn och unga under lov. Det har gått att testa på allt från simhopp till kanot och design. På grund av en osäkerhet kring finansiering kunde däremot ingen särskild personal till sommarlovsvagnen anställas under sommaren.

DiscGolfPark

Efter att ett medborgarförslag beviljats uppfördes en DiscGolfPark med 9 hål intill Sågtjärns badplats.

Skatepark

Under våren engagerade sig en privatperson i att bygga om kommunens gamla skateramper och i juni öppnades skateparken i Terrassparken upp. Parken har varit välbesökt och mycket uppskattad bland framför allt kommunens ungdomar.

Hometown-känslan

Under våren fastställdes kommunens platsvarumärke som grundar sig i våra traditioner, evenemang och den där goa känslan i stort och smått som finns i Dals-Ed. "That hometown feeling" skapar vi tillsammans. Anspråkslöst men med stort hjärta. Lite lantligt och rustikt. Alltid nära naturen och sjöarna. Platsvarumärket ska ge en gemensam grund för samarbete mellan människor, företag och föreningar och den där goa känslan som evenemangen i kommunen skapar.

Stora evenemang

I Dals-Ed är vi extra stolta över våra evenemang. Kommunen har anordnat egna evenemang under perioden och även stöttat upp genom praktiska insatser och marknadsföring av andra evenemang.

Under perioden har bland annat marknaden kommit tillbaka efter pandemiuppehållet. Ett nytt inslag för i år var underhållning på torget. Kommunen har också genom framför allt kommunförrådet och AMI bidragit till genomförandet av Eds countryfest. Inför våra större evenemang som Countryfesten, Monsterrace och höstmarknaden beslöts också att satsa på radioreklam där vårt nya platsvarumärke blev en "röd tråd" genom alla tre inslagen. I maj stod också Eds SK som arrangör för blodomloppet i Dals-Ed, vilket blev en folkfest som lockade hela 381 deltagare.

Kultur

Vuxenkulturen har kommit igång igen efter pandemin. Fritid och kultur har anordnat bokcirklar, hållbarhetscaféer, boksläpp och vernissager. Utöver egna arrangemang som till exempel Kulturveckan så har de också stöttat kulturföreningar i kommunen.

Tresticklans Nationalpark

Naturturismen ökar i form av vandring, cykel, kanot, sportfiske m.m. Under 2022 hade Tresticklan Nationalpark ca 10 000 besökare.

Skyltning och marknadsföring

Skyltarna vid infarten till Ed har renoverats och försetts med ny logga och bild i enlighet med nytt framtaget platsvarumärke. Det har också tagits fram bilder och filmer för marknadsföring av kommunen som en plats att bo i och att besöka. En satsning har också gjorts på ett större lokalt fokus på besöksnäringen och att samverka kring vår kommunikation, marknadsföring och evenemang.

Gratis WiFi

Efter ett initiativ från EU-kommissionen som ska hjälpa kommuner att låta invånare och besökare komma åt WiFi på offentliga platser erbjuds gratis WiFi på följande platser: Järnvägsstationen, busstationen, torget, biblioteket, konstgräsplanen och bollhallen vid Hagaskolan. Initiativet syftar till att förbättra tillgången till internet runtom i EU.

Utredning kring föreningslivet

En utredning med extern utredare har startats hösten 2022 för att se över kommunens riktlinjer och avtal kring föreningsstöd.

2.2.6 TRAFIK OCH INFRASTRUKTUR

Trafiksäkerhetsplan

Arbetet med en trafiksäkerhetsplan påbörjades under perioden med bland annat trafik- och hastighetsmätningar samt en inbjudan till allmänheten om att bidra med sina synpunkter. Resultaten ska sammanställas i ett samrådsutkast och allmänheten ska återigen få möjlighet att tycka till.

Asfaltering

En efterfrågad satsning på asfaltering har gjorts på flera av kommunens gator och trottoarer.

Beviljat bidrag för trafiksäkerhetsåtgärder Stubbekasvägen

Stubbekasvägen passeras av många oskyddade trafikanter på väg till skola och fritidsaktiviteter vid Hagaskolan, Bollhallen och konstgräsplanen. En ansökan om statlig medfinansiering för trafiksäkerhetshöjande åtgärder lämnades in och beviljades. Åtgärderna ska färdigställas under 2023.

Sista etappen av ombyggnad väg 2183 (Nössemarksvägen)

Under våren beslutade Fyrbodals kommunalförbund att avsätta 12 miljoner kronor ur regional plan från den Fyrbodals-förstärkning som avser det mindre vägnätet, vilket möjliggjorde för uppstart av sista etappen av Nössemarksvägen (Ed-Mäfallingen). Arbetet har påbörjats och förväntas vara färdigt hösten 2024. Målet med att åtgärda den sista etappen är framförallt att förbättra vägens bärighet så att den klarar den tunga trafik som dagligen kör på vägen. Genom att förstärka stora delar av sträckan och bredda kurvor kommer trafiksäkerheten och framkomligheten att förbättras.

Sänkt hastighet genom centrum

Vägen genom centrum trafikeras av såväl mycket tung trafik som oskyddade trafikanter. Som ett led i att få en bättre säkerhet beslutade kommunstyrelsen att förlänga sträckan med sänkt hastighet för att säkra upp framför allt barnens skolväg. Trafikverket överklagade beslutet som i början av år 2023 upphävdes.

Utvecklad närtrafik

Västtrafik gör i Trafikplan 2023 en satsning på utökad närtrafik med bland annat ett integrerat biljettsortiment där period-, dygns- och flexbiljetter blir giltiga, utökat grundutbud och bättre synliggörande i reseplaneringsverktyg.

Samhällsplanering och stationsutveckling

Kommunen har deltagit i projektet "Samhällsplanering och stationsutveckling" som initierats av Västra Götalandsregionen. Projektet syftar till att samla kommuner, kommunalförbund, Trafikverket och Västtrafik för att i ett tidigt skede förbereda för och stödja en samhällsplanering där nya stationers potential kan nyttjas till fullo.

Miljonsatsning på kollektivtrafik, mobiltäckning och turism i Dalsland

Västra Götalandsregionen beslutade under året om en satsning på 48 miljoner kronor på kollektivtrafik, mobiltäckning och turism, inom ramen för Det goda livet i Dalsland. För Dals-Eds kommun innebär satsningen bland annat fortsatt finansiering för de två extra dubbelturerna med tåg mellan Ed och Trollhättan fram till och med 2027 och en samhällsmast för bättre mobiltäckning.

2.2.7 DEMOKRATI

Val 2022

Under hösten genomfördes allmänt val. Valdeltagandet minskade i alla kommuner utom två i Sverige. I Dals-Eds kommun var valdeltagandet i riksdagsvalet 83,2 % (jämfört med 85,6 % år 2018), 77 % i regionfullmäktigevalet (jämfört med 78,7 % år 2018) och 77,7 % i kommunvalet (jämfört med 79,3 % år 2018). Förtidsröstning genomfördes i kommunhuset samt på valdagen i kommundelarna Nössemark, Håbol, Rölunda och Töftedal/Gesäter. Vallokalen på valdagen är Stallbacken.

I samband med valrörelsen genomfördes sedan vanligt en satsning mot den yngre målgruppen för att informera om valet, hur och var man röstar samt en presentation av de partier som ställde upp i valet till kommunfullmäktige. Därutöver genomförde partierna tillsammans med pensionärsföreningarna en valdebatt vid hamnen.

Inspelning av Kommunfullmäktige

Utifrån beslut i kommunfullmäktige, prövas former för inspelning av kommunfullmäktiges sammanträden. Under 2022, från maj till decembers spelades kommunfullmäktige in och publicerades för allmänheten på hemsidan dagen efter. Publikationen togs bort utifrån tillgänglighetsdirektivet efter 14 dagar. Vidare fanns inget bra statistikunderlag för antalet tittare. I december fattades beslut att under våren 2023 pröva ett annat koncept som bland annat innebär att textning på svenska kommer vara pålagt samt att vi från februaris sändning kommer kunna följa tittarstatiken bättre. Utvärdering är planerad till juni 2023 utifrån den upplevda nyttan ställd mot de resurser som använts. Målet i slutänden är en förbättrad medborgardialog.

Politikercafé

Efter pandemin har politikercaféet återkommit en timma innan kommunfullmäktigesammanträdet. Detta är ett tillfälle för medborgarna att träffa de folkvalda politikerna för dialog och utifrån ett givet tema. För 2023 finns en planering av dessa tillfällen samt utlokalisering av kommunfullmäktigesammanträden till de olika kommundelarna.

Vad tycker medborgarna?

Dialog med kommunens invånare förs på många olika sätt, via kommunens kanaler, informationsmöten och i den dagliga kontakten i kommunens verksamheter. Det är viktiga möten med de

vi är till för som ger kommunen möjlighet att ständigt förbättras. Med viss regelbundenhet genomförs också särskilda undersökningar och under hösten genomfördes en medborgarundersökning via Statistiska centralbyrån. Undersökningen visar att invånarna i Dals-Ed är mycket nöjda generellt med Dals-Ed som en plats att leva och bo på och kan rekommendera andra som inte bor i kommunen att flytta hit. Invånarna är vidare nöjda med kommunens service men det finns vissa förbättringsområden som behöver tas om hand i vårt fortsatta utvecklingsarbete och i den kommande utvecklingsplanen för mandatperioden.

En generell sammanfattning av undersökningens resultat:

- 29,0 procent av kommunens invånare upplever att man har mycket eller ganska stora möjligheter till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter. (Riket 21,1 procent)
- 95,5 procent av kommunens invånare tycker att kommunen är en mycket eller ganska bra plats att bo och leva på. (Riket 92,4 procent)
- 89,6 procent av kommunens invånare tycker att kommunen sköter sina verksamheter på ett mycket eller ganska bra sätt. (Riket 80,7 procent)
- 72,9 procent av kommunens invånare kan rekommendera andra som inte bor i kommunen att flytta hit. (Riket 62,6 procent)

Källa: SCB Medborgarundersökning 2022

2.2.8 HÅLLBARHET OCH MILJÖ

Miljöstrategiskt arbete

Under hösten 2022 genomfördes ett miljöforum för dalslandskommunerna (ej Åmål) med representanter från kommunerna och DMEK. Syftet med miljöforumet är att utveckla samverkan kring utformning och inriktning av det miljö-, energi- och klimatstrategiska arbetet i kommunerna. Miljöforum kommer även att genomföras under 2023.

Offentlig upphandling är ett viktigt verktyg för att nå hållbar samhällsutveckling. En miljöstrateg bistår upphandlingsgruppen med att välja och specificera hållbarhetskrav i gemensamma upphandlingar.

Hållbarhetsåret

Ett medborgarförslag ledde till att 2022 utropades till hållbarhetsår. En arbetsgrupp har jobbat med att under året sprida information om hållbarhet, goda exempel och initiera aktiviteter kring hållbarhet under 12 olika månadsteman. Detta har till stor del skett via Facebook. Även månatliga aktiviteter har genomförts såsom föreläsningar, tipspromenader och medverkan på Earth Hour 2022. Hållbarhetsåret har bidragit till ett ökat fokus på hållbarhet och ska resultera i en sida på intranätet med underlag för fortsatt arbete.

Klimatlöften

Inom ramen för kraftsamlingen Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om har Dals-Ed antagit nio klimatlöften år 2022. Målet är att bli en fossiloberoende region år 2030.

Dals-Ed har antagit ett 20-tal åtgärder i länsstyrelsens åtgärdsprogram för miljömålen som går i linje med kommunens pågående arbete. DMEK har lett arbetet under 2022 för att samordna medlemskommunernas åtaganden i syfte att främja samarbetet mellan kommunerna.

Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt, 2022-2027 beskriver vad som krävs för att nå miljö kvalitetsnormerna i vatten. Åtgärdsprogrammet är juridiskt bindande och varje åtgärdsmyndighet ansvarar för att genomföra sina åtgärder. Arbetet med åtgärderna pågår kontinuerligt av Dalslands Miljö- och Energiförbund och av Dals-Eds kommun.

Energieffektiviseringar

Yttre omständigheter såsom kyla och efterfrågan på el har stor betydelse för energiåtgången i våra fastigheter. Det råder en stor osäkerhet hur energipriserna kommer att utvecklas under de kommande åren utifrån den energiomställning som pågår i Sverige och övriga världen. Detta betyder att vi ständigt behöver arbeta med energieffektivisering inom fastighetsbeståndet. På Haga kök och matsal har solpaneler monterats på taket för att kunna producera egen energi under delar av året.

Energi- och klimatstrategi

En dalslandsgemensam energi- och klimatstrategi håller på att arbetas fram. Under våren 2022 har totalt åtta workshops genomförts med kommunernas tjänstemän för att ta fram aktiviteter till en åtgärdslista. Strategin ska fastställas under 2023.

Fokus på hållbar elförsörjning

De höga energipriserna under 2022 har satt fokus på hur vi skapar en hållbar energiförsörjning och trycket på rådgivning har ökat markant. Kommunens energi- och klimatrådgivare har bemött privatpersoner och företagens frågor och funderingar kring energiförbrukning och förnybara energikällor.

Fossilfritt 2030

Energi- och klimatstrategerna arrangerade under våren en prova-på-dag på plats i kommunen där de olika förvaltningarna och det kommunala bolaget hade möjlighet att komma och provköra olika varianter av fossilfria fordon, samtidigt som de hade möjlighet att ställa frågor om specifika önskemål gällande utrustning mm.

Företaget som driver biogastankstationer i området ska under våren 2023 stänga ned flertalet stationer, däribland den i Dals-Eds kommun. På uppdrag av Fyrbodals kommunalförbund pågår därför ett arbete med att försöka lösa situationen, genom att hitta intresserade biogasaktörer som kan ta över biogasverksamheten.

Fyrbodals kommunalförbund har ansökt och fått mer medel för att kunna stötta kommunen i det fortsatta planarbetet kopplat till laddinfrastruktur. Projektet löper till och med år 2025.

Hållbar markanvändning

Dals-Eds kommun har genom DMEK börjat titta på förutsättningarna för att bilda ett kommunalt naturreservat i kommunen. Det aktuella området är orört och ligger i anslutning till Heråmadens naturreservat. Mer information om vad som gäller och kunskap om områdets värden behöver tas fram innan eventuella beslut fattas.

Under 2022 har det påbörjats naturbruksdialog (en strukturerad dialog och medveten planering som möjliggör en hållbar mark- och vattenanvändning) för grönområden inom Ed tätort.

Grön infrastrukturplan

Grön infrastrukturprojektet, med syfte att skapa en gemensam grön infrastrukturplan i Dalsland, har fortskridit under år 2022 och bland annat har en gemensam utbildning genomförts. Projektet ska vara klart år 2024.

Vattenvårdsprojekt i Örekilsälven

Ett lokalt vattenvårdsprojekt (LOVA) pågår i övre delen av Örekilsälven. En viktig del i projektet är att skapa dialog med jordbrukare, skogsägare och andra markägare och ta fram förslag till åtgärder som både kan gynna naturvärden och stärka vattenkvaliteten.

2.3 ORGANISATIONSUTVECKLING (ARBETSGIVARE)

Digital agenda

Kommunen har gått med i projektet Digital Mognad från SKR med syftet att alla chefer och systemförvaltare ska få en mer gemensam förståelse kring vad det krävs för att jobba med ständig förbättring med hjälp av digitalisering. Kommunen har också fattat beslutet att kartlägga kritiska leveranser internt och externt i syfte att på lång sikt få en mer robust organisation som klarar av störningar mot de allra känsligaste delarna av vår verksamhet, för de vi är till för. Båda dessa saker är sprunget ur vår Digitala Agenda från 2021.

4D-samverkan

Efter ett och ett halvt års förberedelser för att skapa gemensam struktur och förutsättningar, bland annat en politisk styrgrupp, antog de fyra dalslandskommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud i våras en avsiktsförklaring kring samverkan för ökad gemensam kapacitet. Syftet är att uppnå en effektiviserad och kvalitetssäkrad verksamhet, säkerställd kompetensförsörjning och kompetensutveckling samt minskad sårbarhet och en stärkt gemensam utvecklingskraft och attraktivitet. Arbetet fortsätter med fördjupande dialog inom flera olika verksamhetsområden i syfte att komma längre med samverkan.

Heltidsresan

Arbetet med Heltidsresan inom kommunens verksamheter fortgår och påverkar arbetssätt, behov och organisation inom kommunen, inte minst inom bemanningsteamet.

Säkerhetsgrupp intern säkerhet

Under året startades säkerhetsgruppen i kommunen upp. Denna grupp agerar som en del i den säkerhetsstrategi som tas fram i kommunen och har som inledande uppgifter att se över samt ta

fram lösningar som har bäring på fysisk säkerhet internt i kommunen. Vartefter denna grupp får mer fotfäste och kunskap ses även gruppen som en allmän resurs i säkerhetsfrågor. I gruppen ingår: säkerhetssamordnare, fastighetsförvaltare, biträdande räddningschef, IT-chef, chef kommunförrådet och VD Edshus.

Krigsplacering personal

Initiering av arbete med krigsplacering av kommunens personal har påbörjats. Uppgiften har som mål att säkerställa tillgängliga resurser i form av personal för att fortsatt kunna bedriva verksamhet och leverera tjänster i en händelse av höjd beredskap i Sverige.

Ökad samverkan kring administration och ärendebereidning

Genom ökad samverkan har organisationen samordnats ännu bättre i stödet till politiken och det har också skapats bättre förutsättningar att stödja varandra vid vakanser. Inför den kommande mandatperioden samordnas även ärendebereidningsprocessen. För att avlasta kärnverksamheterna har fordonssamordningen setts över för att ge bättre effektivitet i fordonshanteringen och i större utsträckning ge kärnverksamheterna bättre förutsättningar att sköta sitt ordinarie grunduppdrag.

Kommunikationsgrupp

En kommunikationsgrupp har startats upp i syfte att ta fram en kommunikationsplan med behov av insatser under året som också ofta är kopplat till evenemang. Det har resulterat i en större samstämmighet och effektivitet vid planeringen av kommunikation och evenemang.

Utbildningsinsatser kring ekonomifrågor

Ekonomienheten har genomfört utbildningsinsatser i form av bland annat korta filmer för inköp och upphandling från avtalsdatabasen som numera finns tillgängliga på enhetens intranätssida. Vidare har

också internutbildningar genomförts inom samtliga av enhetens grunduppdrag.

Hållbart arbetsliv och samverkansavtal

Under året antogs en reviderad arbetsmiljöpolicy och friskvårdsförmånerna förbättrades. Under året har även processen kring avtal om samverkan och arbetsmiljö startats upp, vilket kommer att påverka arbetssätt och beslutsformer med fokus på ökad delaktighet och arbetsmiljöfrågor för ett hållbart arbetsliv.

Nytt LPA-system

Implementering av nytt LPA-system pågår där styrgruppen under augusti månad beslutat att driftsätta under 2024.

Styrmodellen och tillitsbaserad ledningsfilosofi

Under året har det under ledarforum satts fokus på kommunens styrmodell och den tillitsbaserade ledningsfilosofin. Verksamheterna har sett över sina grunduppdrag och genomfört workshops i bl.a. vertikala dialoger och hur man tar fram relevanta kvalitetsfaktorer och indikatorer.

3. FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

3.1 ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING

Tabellen nedan visar en översikt av kommunens utveckling i form av utvalda nyckeltal för perioden 2018-2022.

Kommunen

	2018	2019	2020	2021	2022
Antal invånare (folkmängd)	4 806	4 813	4 761	4 756	4 650
Kommunal skattesats (%)	23,21	23,21	23,21	23,21	23,21
Verksamhetens intäkter (mkr)	158,0	146,7	150,3	147,4	145,7
Skatteintäkter och statsbidrag (mkr)	300,4	315,2	341,6	350,1	371,2
Årets resultat (mkr)	-3,7	-11,2	15,8	17,7	13,6
Soliditet (%)	45	41	42	44	48
Soliditet inkl, totala pensionsförpliktelser (%)	18	16	18	22	28
Investeringar (netto mkr)	46	41	24,4	31,4	32,4
Självfinansieringsgrad (ggr)	21	9	127	104	89
Långfristig låneskuld (mkr)	98,2	118,5	118,5	107,6	102,2
Antal anställda	640	627	616	625	621

Antal invånare har minskat under 2019-2022.

Skatteunderlaget för åren 2019-2021 har ökat i en högre takt än

tidigare beräkningar vilket fått till följd positiva slutavräkningsposter. Detta har påverkat Dals-Eds kommuns skatteintäkter för året med totalt +5,6 mkr.

Dals-Eds kommun redovisade 2022 ett resultat på 13,6 mkr, vilket jämfört med 2021 var en försämring med 4,1 mkr.

Soliditeten har förbättrats mellan 2020 och 2022. Detta beroende på de senaste årens positiva resultat tillsammans med en lägre och mera normal investeringsnivå. Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt ligger kvar på en hög nivå, 28%, Det förklaras genom att kommunen har klarat att finansiera stor del av sina investeringar med skatteintäkter.

Efter avdrag för årets investeringsinkomster uppgick investeringarna netto till 32,4 mkr, vilket var 1 mkr högre än under 2021.

Självfinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster uppgick 2022 till 89,3%. Detta innebar att investeringarna under året har finansierats med skatteintäkter och investeringsinkomster.

Kommunens externa låneskuld uppgick vid årsskiftet 2022 till 107,6 mkr, vilket var en minskning jämfört med årsskiftet 2021.

Kommunen har under året amorterat 5,4 mkr som avser planlig amortering för året.

Dals-Eds kommun hade 621 anställda vid mättillfället den 1 november, vilket är en minskning med 4 personer jämfört med föregående år. 551 personer var tillsvidareanställda och 70 personer visstidsanställda. Jämfört med föregående år är det en ökning med 24 tillsvidareanställda och en minskning med 28 visstidsanställda.

3.2 DEN KOMMUNALA KONCERNEN

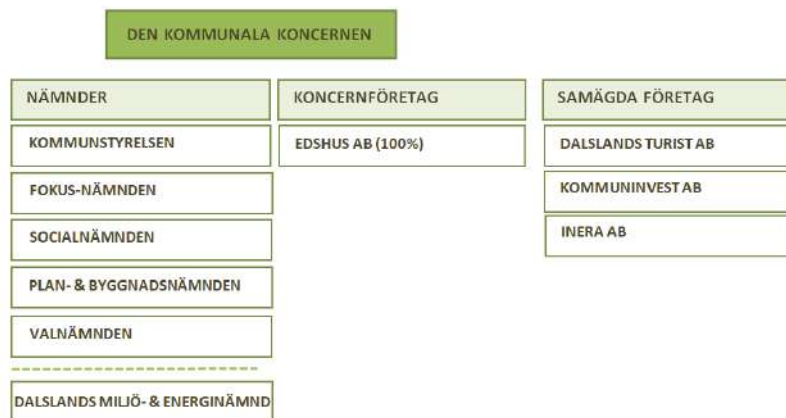
Koncernen Dals-Eds kommun består av kommunen och ett helägt bostadsbolag, Edshus AB.

Edshus AB

Edshus leds av en politisk tillsatt styrelse som även innefattar opolitiska ledamöter valda på professionella grunder. Edshus bygger och förvaltar bostäder och lokaler i Dals-Ed. Samtliga fastigheter ligger i Eds tätort. Vid årsskiftet var antalet lägenheter 485 stycken och antalet lokaler var 22 stycken. Totalt förvaltad yta var 49 595 kvm.

Det är en minskad efterfrågan på lägenheter, medel vakansen för året var 5,8 % med en ökning från genomsnittet 2021 som var 3,1 %.

Årets resultat blev 1,2 mkr. Soliditeten ökade under året till 10,8%.

Nämnder/Bolag		Verksamhet
Kommunstyrelsen - Kommunledningsförvaltningen	Ordförande Martin Carling Kommunchef Agneta Johansson	IT, kansli, ekonomi och HR, plan och bygg, näringsliv och turism, folkhälsa, digitalisering, översiktlig planering och infrastruktur, säkerhet
Kommunstyrelsen - Sämhällsbyggnadsförvaltningen	Ordförande Martin Carling Förvaltningschef Magnus Åkesson	Vatten och avlopp, renhållning, fastighetsskötsel, gator och park, kost och lokalvård, arbetsmarknad och integration, räddningstjänst
Fokusnämnden	Ordförande Anna Johansson Förvaltningschef Anna Andersson	Förskola och fritidshem, grundskola, gymnasium, vuxenutbildning, fritid och kultur, bibliotek
Socialnämnden	Ordförande Kenneth Gustavsson Förvaltningschef Tommy Almström	Individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, funktionshinderomsorg
Plan och byggnadsnämnden	Ordförande Ingvar Johannesson	
Vältnämnden	Ordförande Kerstin Sandqvist	
Dalslands Miljö- och Energinämnd	Ordförande Jan Öhman Miljöchef Dan Gunnardo	Dalslands Miljö- och Energinämnd är gemensam för Bengtsfors, Mellerud och Dals-Ed
Edshus AB	Ordförande Pertti Hedkrok VD Lars Fredriksson	Bostäder och en del lokaler

3.3 VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING

3.3.1 OMVÄRLDSANALYS

3.3.1.1 DEN SVENSKA EKONOMIN

Snabb konjunkturedgång

Svensk och global konjunktur har varit inne i en period av återhämtning efter pandemin men nu försvagas konjunkturer i snabb takt. Nästa år kommer varken USA eller Europa att agera draglok för världsekonomin. Den europeiska ekonomin drabbas hårt av kriget i Ukraina. Effekterna av den höga inflationen, med efterföljande räntehöjningar från världens centralbanker kylar av ekonomin.

Sverige går in i en lågkonjunktur 2023, med negativ tillväxt, minskad efterfrågan av arbetskraft och stigande arbetslöshet som följd. SKR antar i sin samhällsekonomiska prognos att centralbankerna kommer att vinna kampen mot den höga inflationen genom ytterligare räntehöjningar i början av 2023. Det dröjer dock betydligt längre innan konjunkturer åter kommer att stärkas. Först 2026 bedöms konjunkturer i Sverige nå balans. Hög nivå på räntor och inflation kommer att bestå under många år, något som får betydande konsekvenser för samhällsekonomin. För Sverige är det ändå betryggande med två positiva utgångslägen: en hög sysselsättning och starka offentliga finanser.

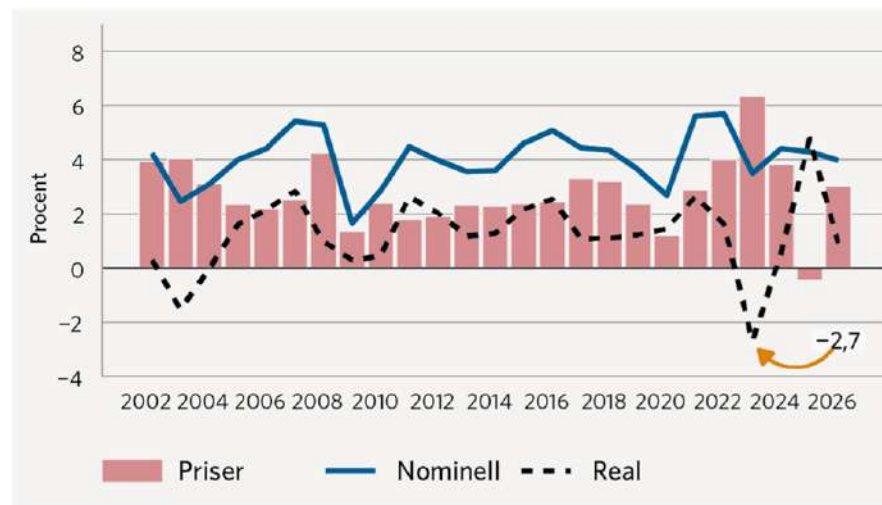
Källa: Ekonomirapporten december 2022, SKR

3.3.1.2 KOMMUNALEKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Under 2023 och 2024 väntas ekonomiskt tuffa tider till följd av inflationen och den annalkande lågkonjunkturer, trots att många kommuner och regioner gjorde ett ekonomiskt överskott år 2022. De negativa konjunkturutsikterna och den höga inflationen har kommit snabbt och ger ett bekymmersamt läge i de flesta kommuner och regioner.

En negativ real skatteunderlagsutveckling 2023

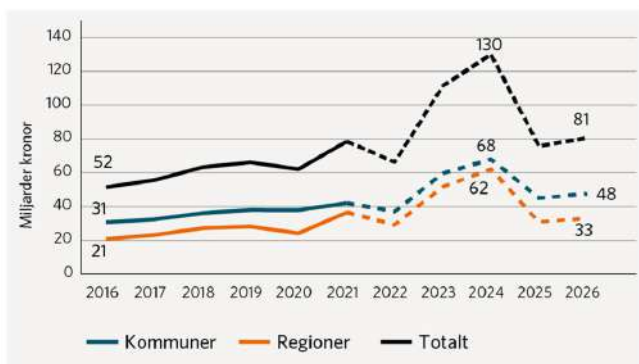
Osäkerheten är ovanligt stor, men SKR räknar ändå med att det kommunala skatteunderlaget hålls uppe relativt väl de kommande åren. Det urholkas dock av pris- och löneökningar, vilket innebär en svag real skatteunderlagstillväxt, som till och med blir negativ 2023 med dämpad kommunal konsumtion som följd.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner.

Pensionskostnaderna ökar kraftigt till följd av inflationen och nytt avtal

Kostnaden för avtalspensioner beräknas öka med 45 miljarder kronor 2023, för att året därpå följas av en ytterligare ökning på cirka 19 miljarder, ökningen är ungefär lika stor i kommunerna och regionerna. Den stora ökningen 2023 beror främst på inflationsuppgången, men även på löneökningar under pandemin och premiehöjningar i det nya pensionsavtalet. En dryg fjärdedel förklaras av det nya pensionsavtalet som tecknades mellan SKR, Sobona och de fackliga organisationerna och som gäller från 2023.

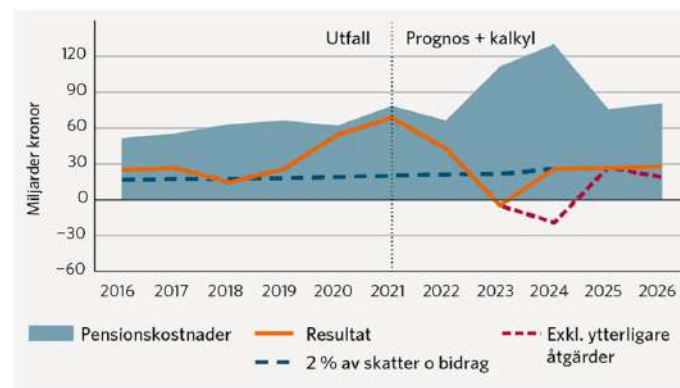

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner.

Fallande resultat 2023 och 2024

För att undvika kortsiktiga neddragningar använder ungefär en tredjedel av kommunerna och merparten av regionerna medel som avsatts för resultatutjämnning för att balansera sin budget för 2023. Resultatet i kommunsektorn väntas falla till -3 miljarder kronor 2023. Prognosen innehåller 5 miljarder i elprisstöd till kommuner och regioner i elprisområde 3 och 4. Stödet avser både 2022 och 2023, men beräknas komma kommunsektorn tillgodo under 2023. Fortsatt hög inflation leder till ytterligare högre pensionskostnader

2024, då ett underskott på 24 miljarder kronor beräknas i sektorn, om inga åtgärder vidtas. För att klara ett resultat som motsvarar 2 procent av skatter och statsbidrag behövs åtgärder på sammanlagt 47 miljarder år 2024. Åren 2025 och 2026 stärks resultatet i takt med att pensionskostnaderna faller tillbaka igen, under förutsättning att inflationstakten sjunker.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner.

Resultatet för kommunerna år 2023 beräknas bli 8 miljarder kronor, vilket motsvarar 1,1 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, en minskning jämfört med 2022 på 24 miljarder. Resultatförsämringen beror framförallt på ökade pensionskostnader. Kostnaderna för ekonomiskt bistånd beräknas också bli högre, till följd av att riksnormen för försörjningsstöd skrivs upp med 8,6 procent efter att under många år ha varit i stort sett oförändrad. För 2024 beräknas resultatet i kommunerna uppgå till -5 miljarder. Kommunerna behöver minska nettokostnaderna med motsvarande 19 miljarder år 2024, för ett resultat på 2 procent av skatter och generella statsbidrag. Trots de svaga resultaten är det endast 5 kommuner och inga regioner som höjer skattesatsen. 7 kommuner sänker skatten till 2023.

Kompetensförsörjningen är den största utmaningen

Kommunsektorn behöver nu både hantera ett ekonomiskt tufft läge samtidigt som utmaningen med att hitta arbetskraft med rätt kompetens är svår på många håll och ökar väsentligt kommande år, framförallt inom vård och omsorg. Efterfrågan på arbetskraft är stor även inom näringslivet och andra offentliga verksamheter; ett exempel är civilt försvar, där såväl myndigheter, kommuner som regioner behöver utökade personalresurser och de konkurrerar med varandra om kompetensen.

Idag arbetar cirka 25 procent av arbetskraften i välfärden. SKR beräknar att med oförändrad personaltäthet skulle kommuner och regioner behöva öka antalet anställda med 91 000 fram till 2031, av vilka ca 80 000 inom äldreomsorgen och sjukvården. Det beror på att den snabbast ökade befolkningsgruppen främst finns bland dem över 80 år, den grupp som även har störst behov av vård och omsorg. I välfärden har vi hittills haft en kostnadsökning utöver den som kommer från demografiska förändringar, som bland annat förklaras av ökade ambitioner och ökad personaltäthet. SKR har tidigare räknat med att den trenden skulle fortsätta men bedömer nu att det inte kommer att vara möjligt. Inte heller att bibehålla dagens personaltäthet, för vare sig kommunsektorn, staten eller näringslivet.

Det är tydligt att det kommer att krävas stora förändringar i både utbud av arbetskraft och arbetssätt framöver om vi ska klara kompetensförsörjningen. Kommuner och regioner vidtar olika åtgärder som anpassas utifrån de lokala utmaningarna, behoven och förutsättningarna. Det handlar bland annat om att effektivisera och bromsa de ökade behoven av välfärd med hjälp av förebyggande arbete. Det krävs också nya arbetssätt, bland annat genom att nyttja digital teknik, stärka arbetsmiljön och skapa

förutsättningar för fler att arbeta längre och heltid.

Ökad samverkan och en bättre, mer långsiktig statlig styrning krävs

Ska vi klara framtidens kompetensförsörjning måste staten, kommuner och regioner samverka för att minska den administrativa bördan och utveckla användandet av digitaliseringens möjligheter. Det kan handla om att de invånare som kan gör större del av arbetet själva. Att de digitala systemen är bättre anpassade till arbetet eller frigör tid för medarbetarna och att minska på onödig uppföljning och rapportering. Att nyttja fler kompetenser i arbetet där det inte krävs legitimerad personal – särskilt inom hälsofrämjande och förebyggande arbete kan andra yrkesgrupper bidra. Det krävs också att statliga myndigheter och utredningar har förståelse för att vi måste hitta andra lösningar än omfattande dokumentation och ökad personaltäthet för att lösa framtidens välfärd.

Staten behöver ge sektorn så långsiktiga och effektiva planeringsförutsättningar som möjligt, bland annat genom att värdesäkra och prioritera de generella statsbidragen framför riktade bidrag för att få ut så mycket välfärd som möjligt för pengarna. Antalet riktade statsbidrag är fortfarande år 2022 uppemot 200 stycken och en kommun kan ha över 100 olika detaljstyrande statsbidrag att söka, administrera och återrapportera. Staten behöver också riva hinder, minska detaljstyrning och se över vissa regelverk för att underlätta för samverkan över organisationsgränser.

Källa: Ekonomirapporten december 2022, SKR

3.3.1.3 BEFOLKNING

BEFOLKNINGSUTVECKLING

Under de senaste åren har antalet invånare i Dals-Eds kommun minskat och befolkningstillväxten i Sverige är betydligt lägre än den har varit de senaste tio åren.

År 2022 minskade folkmängden i kommunen med 106 personer, från 4 756 till 4 650 invånare. Orsaken till den minskade befolkningen var ett flyttnetto på -73 personer och ett födelsenetto på -34 personer.

Det föddes 31 barn under 2022, 8 färre än 2021. Antalet personer som avled var 65 vilket är 6 fler än året innan. Sammantaget ger detta ett födelsenetto (antalet födda minus döda) under året på -34 personer. Under 2022 minskade barnafödandet i Dals-Ed med 20,5%, vilket följer trenden som ses på riksnivå. Idag har forskningen inga riktiga förklaringar till att barnafödandet minskat då det inte tagits några nya politiska beslut eller funnits några ekonomiska-/samhällsfaktorer som borde bidragit till att det fötts färre barn 2022. Historiskt sett bör en nedgång följas av ett ökat antal födda barn. När uppgången kommer är däremot svårt att säga.

De senaste åren har antalet avlidna varierat mycket i Dals-Eds kommun och en möjlig förklaring till detta är att en stor försiktighet togs under pandemin och att de äldre inte utsattes för varken covid-19 eller andra smittor/sjukdomar under denna period. Att antalet avlidna ökat under 2022 kan bero på att kommunen haft ett lågt antal avlidna under pandemin och att de som statistiskt sett borde avlidit 2020-2021 levde 1-2 år extra och avled under 2022 istället.

Under 2022 flyttade 212 personer till Dals-Ed, vilket var färre än 2021. Antalet personer som flyttade från kommunen ökade med 63 personer jämfört med året innan, från 222 till 285. Flyttnettot (antalet inflyttade minus utflyttade) under året var således -73 personer.

En trend som kan ses de senaste åren är att fler flyttar från storstäderna. Utflyttning från storstäderna har ökat successivt sedan 2013 och ökat ytterligare under pandemin. Den ökade rörligheten som uppstod till följd av pandemin kvarstår även under 2022. I viss utsträckning sker återflyttningar bland de som lämnade större städer under pandemin samtidigt som rörligheten ut från stora städer fortfarande finns kvar. Behovet av att arbeta och studera på distans som uppkom under pandemin, skapade förändrade önskemål på boendet vilket ledde till ökade inrikes flyttströmmar. I många kommuner ökade bostadspriserna kraftigt under pandemin, vilket också innebar en förändring av inflyttarnas sammansättning. Nu syns dock en tydlig återgång i bostadspriserna.

Under 2022 har utflyttningen från Dals-Ed varit betydligt mycket större än de närmsta tidigare åren. I åldersgrupperna 0-18 och 45-64 år har ökningen varit allra störst, även om det i princip har varit en ökad utflyttning till andra kommuner inom alla åldrar. Även unga vuxna i åldern 19-24 har flyttat från Dals-Eds kommun i större utsträckning. En orsak till att kommunen haft en så stor utflyttning och en minskad inflyttning under året kan bero på att inflyttningen var stor under pandemin när många kunde arbeta och studera på distans och valde att flytta till kommuner där bostadspriserna var lägre. Nu när arbete och studier börjat återgå till att vara fysiskt på plats igen, kan det ha medfört att fler väljer att flytta från Dals-Ed. Detta styrks av att det under 2022 skett en ökning av antal som flyttat från Dals-Eds kommun till både Göteborg och Karlstad, som

är två närliggande studentstäder. En annan orsak till en minskad inflyttning och ökad utflyttning till kommunen kan vara att ett större företag minskat sin personalstyrka och att flertalet av de kvarvarande anställda arbetar på distans. Detta gör att de inte flyttar till Dals-Ed och en del har även flyttat från kommunen på grund av detta.

Huruvida förändringar i flyttmönster till följd av pandemin kommer att bestå är i dagsläget osäkert och kan relateras till utvecklingen på arbetsmarknaden. Även det ekonomiska läget påverkar människors rörlighet.

I tabellen nedan visas födelsenettet samt flyttnett under perioden 2000-2022.

Källa:

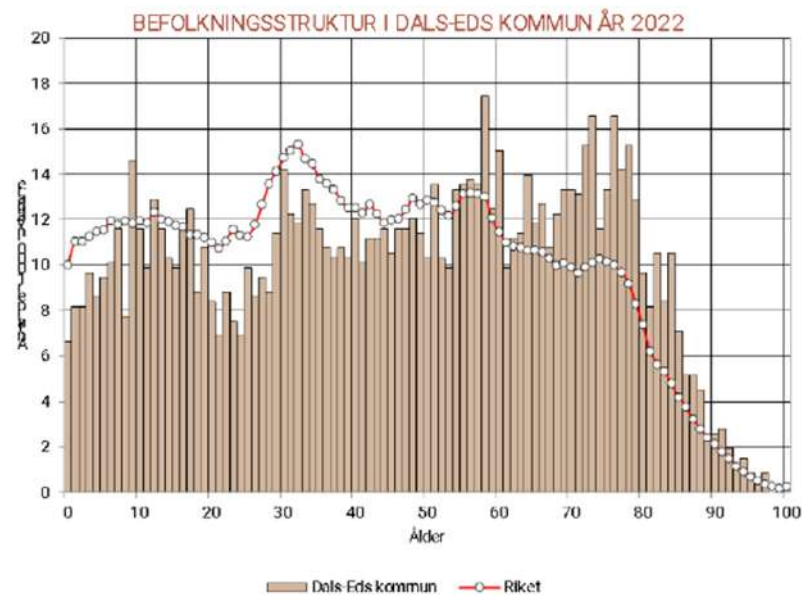
Statistikdatabasen/Befolkning/Befolkningsstatistik/Befolkningsförändringar/Befolkningsstatistik per kvartal efter region och kön. År 2000 - 2022.

Befolkningsstruktur

Förändring av befolkningens storlek och struktur utgör över tid den viktigaste påverkansfaktorn för kommunens ekonomi och

verksamhet. Befolkningsstillväxten och hur sammansättningen av befolkningen ser ut påverkar bland annat hur kommunen ska planeras/byggas, vilken service som behöver tillhandahållas, efterfrågan på barnomsorg, skola och äldreomsorg, efterfrågan på olika bostäder/boendeformer, lokaler, infrastruktur och kommunens ekonomiska förutsättningar m.m.

Som diagrammet nedan visar skiljer sig befolkningsstrukturen i Dals-Ed något gentemot snittet i riket. Genomsnittsåldern i kommunen var 5 år högre än i riket år 2022.

Källa: Statisticon Dals-Eds rapport/ kommun prognos/ Befolkningsprognos 2023-2032

Dals-Eds kommun har alltså fler äldre och färre i yrkesverksam ålder jämfört med riksnittet. Detta innebär att kommunen har en mindre andel personer som ska finansiera service och välfärd till en allt äldre befolkning. Delar av detta kompenseras genom de kommunala utjämningsystemen, men inte en obetydande del måste kommunen själv klara av genom att hela tiden sträva efter en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt. Konsekvenser av att kommunen har färre personer i arbetsför ålder är bland annat personalbrist och svårigheter att anställa personal med rätt kompetens. Detta kan medföra att människor behöver arbeta längre, samt att det blir svårare att få tid till att bedriva utvecklings- och förbättringsarbete. Andra effekter kan bli att kvaliteten på arbetet som utförs försämras och hög arbetsbelastning för de som arbetar som kan leda till stress, sjukskrivningar och sämre arbetsförhållanden/arbetsmiljö. I sin tur kan detta innebära att arbetsbelastningen blir ännu högre för personalen som är kvar, vilket ger ökade kostnader för mer- och overtidsarbete, samt att personal utifrån kan behöva hyras in som är kostsamt för kommunen.

Att Dals-Eds kommun har fler äldre invånare och färre i yrkesverksam ålder påverkar även efterfrågan på bostäder som följer befolkningsstrukturen och behöver anpassas utifrån de behov som finns. En effekt av detta blir ett ökat behov av olika typer av boenden som passar äldre.

I Dals-Eds utgör kvinnorna knappt 48 procent och männen drygt 52 procent av befolkningen.

I tabellerna nedan visas befolkningsutvecklingen i kommunen.

Folkmängd Dals-Ed 31 december

Ålder	2018	2019	2020	2021	2022
0-4	224	228	218	214	152
5-9	275	264	257	257	221
10-14	263	265	267	260	282
15-19	261	262	257	266	247
20-24	260	256	242	206	196
25-44	1 065	1 059	1 036	1 048	1 013
45-64	1 151	1 160	1 160	1 168	1 136
65 -	1 307	1 319	1 324	1 337	1 403
Summa	4 806	4 813	4 761	4 756	4 650

Kön	2018	2019	2020	2021	2022
Män	2 513	2 518	2 495	2 485	2 424
Kvinnor	2 293	2 295	2 266	2 271	2 226
Summa	4 806	4 813	4 761	4 756	4 650

Kommundel	2009	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dals-Ed	3 509	3 579	3 571	3 617	3 637	3 563	3 537	3 462
Gesäter	124	107	112	116	121	126	127	126
Håbol	235	245	245	244	230	228	230	217
Nössemark	207	178	168	158	159	165	181	170
Rölunda	449	464	458	467	475	486	482	470
Töftedal	205	203	202	192	181	182	188	198
Okänt*		1	7	12	10	11	11	7
Summa	4 729	4 777	4 763	4 806	4 813	4 761	4 756	4 650

* Tidigare har okänd hemvist alltid skrivits till en församling. Från och med 2015 redovisas dessa på kommunen istället eftersom begreppet församling försvunnit ur SCB:s redovisning.

Befolkningens förväntade utveckling 2023-2032

Ålder / År	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0-5	236	225	216	203	197	190	188	185	184	183	181
6-9	205	182	187	179	172	167	161	152	147	141	139
10-12	160	171	164	166	148	155	144	142	137	136	127
13-15	148	161	160	162	172	165	166	150	156	146	144
16-18	153	152	140	140	151	149	151	160	152	153	140
19-24	229	221	224	221	217	213	210	215	208	207	216
25-44	1 034	1 017	1 005	995	983	966	958	943	932	919	900
45-64	1 148	1 140	1 144	1 149	1 157	1 151	1 149	1 130	1 125	1 120	1 117
65-79	944	936	907	886	851	853	852	853	845	848	849
80-100	393	415	444	465	493	504	507	526	538	541	544
Totalt	4 650	4 620	4 592	4 566	4 541	4 514	4 486	4 456	4 425	4 392	4 358

Statisticons befolkningsprognos för perioden 2022-2032 visar att invånarantalet i Dals-Eds kommun förväntas minska med 292 invånare, från 4 650 till 4 358 personer.

Flyttnettot förväntas bli i genomsnitt 4 personer per år och födelsenettot -33 personer per år. Totalt ger detta en förändring med -29 personer per år.

Antalet inflyttade beräknas bli i genomsnitt 212 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 208 personer. Detta ger ett årligt flyttnetto på 4 personer för varje år under prognosperioden.

Antalet barn som föds förväntas vara 29 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 62 personer. Detta medför en befolkningsförändring med -33 personer per år.

Denna prognos där folkmängden förväntas fortsätta minska och där antal äldre blir allt fler, medför stora utmaningar för kommunen både vad det gäller kompetensförsörjning och ekonomin, då det skapas ett glapp mellan intäkter och kostnader. När invånarantalet i kommunen minskar påverkas antalet arbetare timmar och

därigenom även skatteunderlaget och ekonomin. Detta kan ge effekter som försämrad service, vilket kan leda till sämre rykte, att det blir svårare att rekrytera personal och att färre flyttar till kommunen. I sin tur kan detta innebära ännu färre invånare, mindre skatteintäkter och ytterligare försämrad ekonomi och service. Därmed är det viktigt att kontinuerligt arbeta med att attrahera fler invånare att stanna i och flytta till kommunen. Fördelarna med att bo, verka och arbeta i kommunen behöver lyftas fram.

Utöver pandemins effekter, pågår två större demografiska förändringar som påverkar befolkningsutvecklingen. För det första befinner sig allt fler i den stora 40-talistgenerationen i en ålder över 80 år. Detta innebär att en stor grupp kommer upp i åldrar där behovet av stöd och service ökar, vilket medför ökade kostnader för vård och äldreomsorg. Under perioden 2022 till 2032 förväntas genomsnittsåldern i Sverige att öka från 42 år till 43 år. Skälen till detta är bland annat att mortaliteten bland äldre minskar samt att stora årskullar kommer upp i äldre åldrar. I Dals-Eds kommun förväntas genomsnittsåldern att öka från 47 år till 49 år under prognosperioden. Genomsnittsåldern i Dals-Eds kommun är 5 år högre än i riket idag, men vid periodprognosens slut beräknas snittåldern vara 6 år högre. Detta får till följd att Dals-Eds kommun påverkas i ännu högre grad än många andra kommuner, och ger i sin tur effekter för kommunens verksamheter och ekonomi som behöver anpassas för att klara leverera den service som krävs till invånarna. För det andra befinner sig den stora barnkullen som föddes kring 1990 i förvärsaktiv och barnafödande ålder. Denna grupp flyttar från städer med universitet och högskolor, en del tillbaka till sin hemkommun. För bland annat arbets- och bostadsmarknaden, utbildningssystemet och omflyttningarna har

detta stora konsekvenser vilket i sin tur ger effekter för den kommunala verksamheten.

Det bör också beaktas att kvinnor föder allt färre barn. Födelsetalen och den summerade

fruktsamheten är de lägsta på många år. Om trenden fortsätter får det effekter för den

demografiska utvecklingen och behovet av exempelvis förskola och skola. Antalet barn i åldrarna 0-5, 6-9 och 10-12 förväntas minska med 55, 66 respektive 33 barn från 2022 till 2032. Under samma period förväntas antalet ungdomar i åldrarna 13-15 och 16-18 minska med 4 respektive 13. Totalt innebär detta en förväntad minskning med 171 barn och ungdomar i kommunen fram till år 2032.

Viktiga aspekter att beakta framåt är:

- Bevaka befolkningsutvecklingen för planering av kommunens verksamhet.
- Hitta effektiviseringsmöjligheter för att tillgodose framtidens behov.
- Behålla och attrahera fler till att bo och arbeta i kommunen.

3.3.1.4 HÅLLBARHET

Hållbarhetsarbetet i Dals-Eds kommun kan och bör genomföras mer systematiskt och medvetandegöras i högre grad. Med koppling till respektive dimension inom hållbar utveckling belyser vi i detta avsnitt innebörden av målen från Agenda 2030, utfallet för de nationella indikatorerna, samt vad vi bör beakta i det fortsatta arbetet i just vår kommun.

EKONOMISK HÅLLBARHET

Ekonomisk hållbarhet och tillväxt handlar om att använda de ekonomiska resurserna på ett hållbart sätt, utan att den ekologiska och sociala hållbarheten påverkas negativt.

Mål 8 - Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Kommuner kan bidra genom att vara en god arbetsgivare och genom insatser för dem som står utanför arbetsmarknaden. Kommunen kan också bidra genom utbildning, som markägare, planerare, tillståndsgivare och kontrollmyndighet.

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

	2020	2021	2022
> Bruttoregionprodukt, kommun (BRP), 1000 kr/invånare	376,8		
Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)	8,1		
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef.	3,9	3,2	2,6
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%)	78,2	78,9	

Mål 9 - Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Kommuner kan bidra genom investeringar och tillsyn för hållbara samhällen.

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Bygga motsändsriktig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

	2020	2021	2022
Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)	78,0	80,2	
> Företagsklimat em. OJ (indkt) - Totalt, NKI	80	80	
~ Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	49,0		
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	73,4		
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	7,1		

Mål 10 - Minskad ojämlikhet

Kommuner kan bidra genom att motverka ojämlikheter för grupper och individer i sina verksamheter, genom bostads- och samhällsplanering samt genom kultur- och fritidsaktiviteter.

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

	2020	2021	2022
Inväsnare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	34	25	34
Förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%)	43,8	55,2	
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)	-	-	-

Mål 12 - Hållbar konsumtion och produktion

Kommuner kan bidra genom bland annat upphandling och avfallshantering. I SCB:s Medborgarundersökning 2022 sticker Dals-Eds kommuns resultat ut negativt jämfört med riket när det gäller frågan om det finns möjlighet att återvinna avfall utan att behöva transportera det med bil eller annat motordrivet fordon.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

	2020	2021	2022
Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare (justerat)	-	-	-
Kommunalt avfall som samlats in för materialåtervinning, triad, biologisk behandling, andel (%)	-	-	-
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	21	21	

Viktiga aspekter att beakta framåt är:

- Bidra till att skapa ett starkt näringsliv som i sin tur ger hög grad av förvärvsarbete och sysselsättning, vilket skapar förutsättningar för tillväxt och en långsiktig ekonomisk hållbar utveckling.
- Säkerställ hållbara inköp och upphandlingar.

- Säkerställ ansvarsfull/effektiv resursanvändning och investeringar på såväl kort som lång sikt.

SOCIAL HÅLLBARHET OCH FOLKHÄLSA

Social hållbarhet handlar om att uppfylla planetens och alla människors möjlighet till att uppfylla sina behov, fysiska såväl som psykologiska, på en global nivå.

Mål 1 - Ingen fattigdom

Kommuner kan bidra genom sitt ansvar för det sociala stödet och omsorgen för att hjälpa de mest ekonomiskt utsatta.

Mål 1 Ingen fattigdom

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bl.a. även brist på fritid, makt, inflyande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet.

	2020	2021	2022
Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)	10,5	9,4	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen	1,32	1,36	

Mål 2 - Ingen hunger

Kommuner ansvarar för utbildning och viss vård och omsorg. I vår del av världen handlar detta mål kanske snarare om felnäring som leder till övervikt och fetma snarare än hunger.

Mål 2 Ingen hunger

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

	2020	2021	2022
Invånare med fetma, andel (%)	20	19	23
Ekologiskt odlad åkermark, andel (%)	17,1	16,1	

Mål 3 - God hälsa och välbefinnande

Genomgående för nästan alla indikatorer på folkhälsoområdet är att utbildningsnivån har stort genomslag och personer med sämre socioekonomi är i högre grad än övriga drabbade av ohälsa. Stora riskfaktorer för sjukdomar som hjärt-kärlsjukdomar och cancer är dåliga matvanor, stillasittande, rökning och riskbruk av alkohol.

Friskfaktorer är t ex goda matvanor, fysisk aktivitet, meningsfull fritid och socialt sammanhang. I folkhälsoarbetet är det prioriterat att stimulera till studier, främja goda levnadsvanor och stimulera till psykisk hälsa, vilket ligger väl i linje med det Folkhälsomyndigheten lyfter i sin årsrapport, "Folkhälsans utveckling - årsrapport 2022"

Läget kring psykisk hälsa

Andelen invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande visar relativt goda resultat men andra undersökningar visar att barn och ungas psykiska ohälsa ökar, särskilt hos unga kvinnor. I åk 7-9 syns att många elever har besvär kopplade till psykisk ohälsa i ganska stor utsträckning, såsom sömnsvårigheter, stress, huvudvärk, ont i magen och nedstämdhet. Tjejerna har högre frekvens än killarna. Långa väntetider hos barn- och vuxenpsykiatri innebär stora krav på skolan att se till att barn trots stora svårigheter deltar i undervisningen och fullföljer sina studier. Skolan har tillsammans med IFO att hantera att föräldrar får hjälp och stöd med att till exempel skriva egenremisser för att få den hjälp de behöver.

Läget kring goda levnadsvanor

Matvanor

En indikator för goda matvanor är andelen 16-84 år som äter frukt och grönt mer än 3 ggr/dag, vilket uppnås av 15%. I åk 7-9 syns att närmare 40% hoppar över frukost och 27% lunch flera gånger i veckan/varje dag. Här behövs gemensamma krafttag för att förbättra frukost- och lunchvanor.

Fysisk aktivitet

I åk 7-9 syns att 68% tränar så de blir andfådda eller svettas flera gånger i veckan eller varje dag, medan 18% gör det sällan. Andelen vuxna som är fysiskt aktiva minst 150 min/vecka har ökat något och är 66%. Andelen vuxna som är stillasittande mer än 7 timmar per

dag är 38%. Insatser bör riktas i större utsträckning till de personer som är minst fysiskt aktiva. I det arbetet är samverkan med Primärvården och föreningslivet viktig.

Alkohol, tobak och narkotika

Andelen rökare har minskat bland både vuxna och unga. Andelen snusare har ökat något i åk 9 och minskat i åk 2 på gymnasiet. Andelen invånare med riskabla alkoholvanor har minskat något de senaste åren och är 13%. Andelen alkoholkonsumenter bland unga har minskat. Likaså intensivkonsumtionen. Ungdomarna i Dals-Eds kommun har lägst konsumtion av narkotika i hela Fyrbodal i båda åldersgrupper.

Mål 3 Hälsa och välbefinnande

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

	2020	2021	2022
> Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)	67	67	69
Medellivslängd kvinnor, år	84,2	85,0	
Medellivslängd män, år	82,0	81,3	
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%)	90,0	89,0	89,9
Fällskador bland personer 65+, 3 åram, antal/100 000 inv	2 362	2 194	
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv	208,9	200,3	

Mål 4 - God utbildning för alla

Kommuner bidrar genom att säkerställa inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet för att främja ett livslångt lärande för alla.

Mål 4 God utbildning för alla

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

	2020	2021	2022
> Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%)	79,9	81,6	
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)	81,3	91,1	84,2
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) (2021)	78,9	78,9	
> Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)	76,8	64,4	81,3
> Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter skutförd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%)	83,0		
> Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)	26,0	26,3	

Mål 5 - Jämställdhet

Jämställdhet är en del av kommunens uppdrag. Vi ska främja en jämställd samhällsutveckling genom att t ex planera verksamheter utifrån ett jämställdhetsperspektiv samt har ett bemötande som är utan diskriminering och könsstereotypa föreställningar om kön. Vi har ett särskilt ansvar för att motverka alla former av våld mot kvinnor och flickor. Som arbetsgivare i en kvinnodominerad sektor har vi särskilt stort ansvar för kvinnors arbetsvillkor.

Mål 5 Jämställdhet

Öppna jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

	2020	2021	2022
› Heltidsarbetande månadslösvärde, kommun, andel (%)	57	58	
Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%)	24,1	23,7	26,9
Tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män, andel av antal dagar (%)	36,3	35,5	35,4
Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, andel (%)	82,7	81,9	

Mål 7 - Hållbar energi för alla

Målet handlar om att säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla. Elproduktionen av vindkraft inom kommunen är relativt hög. År 2020 producerades 147 220 MWh elenergi av vindkraft i kommunen. Slut användning av el totalt inom det geografiska området inom samma period var 55 758 MWh (Källa: Energimyndigheten och SCB via Kolada)

Mål 7 Hållbar energi för alla

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

	2020	2021	2022
Elavbrott, genomsnittlig avbrotts tid per kund (SAIDI), minuter/kund	92	68	
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)	96,9		
› Slut användning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/mv	23	...	

Mål 11 - Hållbara städer och samhällen

Kommunerna ansvarar för mark- och vattenanvändning, bostadsförsörjning, avfallshantering, grönområden/offentliga platser, delar av transportinfrastrukturen och teknisk försörjning. Statistik från Boverket visar att antal hushåll med ansträngd boendeekonomi samt andelen trångbodda i kommunen har minskat under åren 2012-2020. Andelen trångbodda med ansträngd ekonomi ligger ungefär på samma nivå under åren 2012-2020. Andelen hushåll med hemmaboende vuxna är något högre än riket (0,1-0,2 procentenheter under perioden 2017-2020), men skillnaden har minskat sedan 2012. Andelen hushåll med återkommande problem är högre än för riket, dvs att hushållet uppfyller något av följande två år i rad: ansträngd boendeekonomi, trångboddhet, flyttar ofta eller hemmaboende vuxna barn.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Övra städer och bostättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

	2020	2021	2022
Demografisk försörjningskvot	0,95	0,96	0,97
› Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%)	12,1	12,4	
› Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/mv	12,4		

Mål 16 - Fredliga och inkluderande samhällen

Målet handlar om att främja fredliga och inkluderande samhällen, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt att bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarskrävande på alla nivåer.

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Förnya fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillgängliga tillgång till röstväg för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarskrivande på alla nivå

	2020	2021	2022
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)	19	19	17
Anmälde våldsbrott, antal/100 000 inv.	693	610	
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigeval, andel (%)	76	76	
Verksamhetens resultat kommun, andel (%) av skatter och statsbidrag	4.8	5.0	3.6

Viktiga aspekter att beakta framåt är:

- Beakta att utveckling av arbete med jämställdhet är ett utvecklingsområde som också bidrar till att andra mål uppfylls.
- Säkerställ god utbildning för alla då det också grundläggande för att flera andra Agenda 2030-mål ska uppfyllas.
- Arbeta med tydligare målsättningar i utvecklingsplanen kring social hållbarhet och folkhälsa för att nå effekt på området. God hälsa och välbefinnande skapar produktiva och lyckliga invånare och ökar attraktiviteten i vår kommun. Dessutom sparar det enorma kostnader om vi kan hålla våra invånare friska och produktiva.
- När det gäller goda levnadsvanor och psykisk ohälsa är det lätt att hamna i tankar om att det är den enskildes eget ansvar. Vi behöver bli bättre på att se att organisering, arbetsmiljö och arbetssätt i våra verksamheter kan förbättra förutsättningarna för en god folkhälsa.

MILJÖMÄSSIG OCH EKOLOGISK HÅLLBARHET

Den ekologiska dimensionen i Agenda 2030 motsvarar de svenska miljömålen och omfattar bland annat luft- mark- och vattenkvalitet samt markanvändning.

Mål 6 - Rent vatten och sanitet för alla

Andelen sjöar i Dals-Eds kommun med god ekologisk status är 77 % medan andelen vattendrag med god ekologisk status är 34 % (Kolada, 2022). Orsaker när god ekologisk status inte råder kan vara försurning, övergödning, fysisk påverkan (t.ex. dammar, dikningar, regleringar), miljögifter och främmande arter. Tillgången på vatten och kvaliteten på dricksvatten kan komma att påverkas negativt av klimatförändringar. Skyfall medför risk att avloppsvatten orenat släpps ut från reningsverk och läckage av näringsämnen från åkermarken (Miljömålsbedömning Västra Götaland, 2022). I Dals-Eds kommun är 100 % av vattentäkterna med kommunal huvudman skyddade med vattenskyddsområden med tillhörande vattenskyddsföreskrifter.

Mål 6 Rent vatten och sanitet

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

	2020	2021	2022
Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%)	100.0	100.0	
Sjöar med god ekologisk status, andel (%)	77.4	77.4	
Vattendrag med god ekologisk status, andel (%)	34.1	34.1	
Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%)	100.0	100.0	

Mål 13 - Bekämpa klimatförändringar

Målet innebär att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser. Kommuner och regioner har både stora möjligheter och utmaningar att minska sin klimatpåverkan och anpassa sig till ett förändrat klimat. I SCB:s medborgarundersökning i Dals-Eds kommun ger ca hälften av medborgarna ett högt betyg på kommunens information avseende vad man kan göra för att minska sin miljö- och klimatpåverkan.

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Vidta åtgärdsplaner för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

	2020	2021	2022
> Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv/inv.	4.29		
> Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv	20 429		
Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%) (-2020)	47.8		
Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%) (2020)	13.2		
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%)	8.5	11.9	
> Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)	98.2	67.6	
> Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv	755.6	752.2	

Mål 14 - Hav och marina resurser

Dals-Ed är ingen kustkommun men vattendrag i kommunen når Västerhavet i slutändan. Mål 14 är därför sammankopplat med Mål 6.

Mål 15 - Ekosystem och biologisk mångfald

Målet innebär ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart brukande av skog, hejda och vrida tillbaka markförstörelser samt hejda förlusten av biologisk mångfald. Kommuner kan i rollen som markägare vidta åtgärder för att återställa våtmarker, stärka ekosystemtjänster och motverka minskningen av biologisk mångfald. Kommunerna kan också verka för att utveckla den biologiska mångfalden genom att t.ex ta tillvara grönstrukturer och ekosystemtjänster vid fysisk planering, byggande och förvaltning.

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa överspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelser samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

	2020	2021	2022
> Skyddad natur totalt, andel (%)	7.3	7.3	
Skyddad natur land, andel (%)	7.2	7.3	
Skyddad natur hav, andel (%)			
Skyddad natur inlandsvatten, andel (%)	8.1	8.1	

Viktiga aspekter att beakta framåt är:

- Säkerställ att miljöhänsynen genomsyrar den fysiska planeringen och att värdet av exempelvis naturvärden, grönområden, kulturmiljö och vattenresurser i hög grad beaktas.
- Beakta att omställning till ett klimatsmart samhälle ställer krav på nya arbetssätt, nytänkande och bred samverkan.
- Arbeta för robusta energisystem där vind, sol och bioenergi prioriteras och där vi hushållar med vår energi.

3.3.1.5 NÄRINGSLIV

Näringslivet i Dals-Ed består av ca 1 300 företag varav ca 700 är aktiva företag i ett brett utbud av branscher. Största branscherna är inom Jord & Skog, Byggindustri, Tillverkningsindustri och inom Handel & Service. Enligt redovisade resultat så är tillverkningsindustrin mest lönsamt enligt 2021 års bokslut.

Dals-Ed har under många år haft förstaplatsen i Fyrbodals i Svenskt Näringslivs enkätundersökning om kommuners företagsklimat. Enkätresultatet presenteras i slutet av maj varje år och rankingen publiceras i september. Rankingen baseras till stor del på det enkätresultat som redan presenterats samma år. Sedan 2020 har trenden varit negativ för Dals-Eds del. Kommunen ligger nu på andra plats i enkätundersökningen i Fyrbodals och på tredje plats i rankingen. Även om betygen är bra så är trenden vikande. Flera åtgärder är genomförda under 2022 och fler är på gång för att vända upp trenden till tidigare siffror.

Lägst betyg i Svenskt näringslivs senaste enkätundersökning får vi i:

- Upphandling (2,9)
- Skolans kontakter med lokala näringslivet (2,6)
- Tillgång på relevant kompetens (2,5)

På följande punkter tappar vi mest i den senaste enkätundersökningen:

- Konkurrens från kommunens verksamheter (-0,6)
- Kommunens service och bemötande (-0,5)
- Tjänstemännens attityder (-0,4)

Viktiga aspekter att beakta framåt:

- Säkerställ att utbudet av vuxenutbildningar är anpassat enligt näringslivets efterfrågan.
- Stärk samverkan mellan skola och lokala näringslivet.
- Beakta att kompetensförsörjning är beroende av en attraktiv kommun.

3.3.1.6 ARBETSMARKNAD

Dals-Ed har nu och sedan många år tillbaka den lägsta arbetslösheten bland Dalslands kommuner. Enligt siffror från Arbetsförmedlingens statistik från oktober och november 2022 så är den öppna arbetslösheten 5,4 %. Detta innebär en liten ökning med 0,2 % från september.

När det gäller arbetsmarknaden i övrigt så har det under lång tid funnits mellan 40 och 50 lediga jobb att söka inom olika yrken i Dals-Ed. Vid årsskiftet kan vi notera en halvering till ca 20 lediga jobb. Om det är tillfälligt eller en effekt av vikande konjunktur är svårt att bedöma. Arbetsförmedlingens tjänst "Platsbanken" är den plats där i stort sett alla lediga jobb annonseras. Yrken som lärare,

elektriker, byggnadsarbetare, vårdpersonal, administratör, kundtjänstmedarbetare är vanliga yrken som söks.

När det gäller kompetensförsörjning till arbetsmarknaden så ser situationen ganska lik ut för Dals-Ed och de flesta övriga landsbygdskommuner i Sverige.

3.3.1.7 BOSTADSMARKNAD

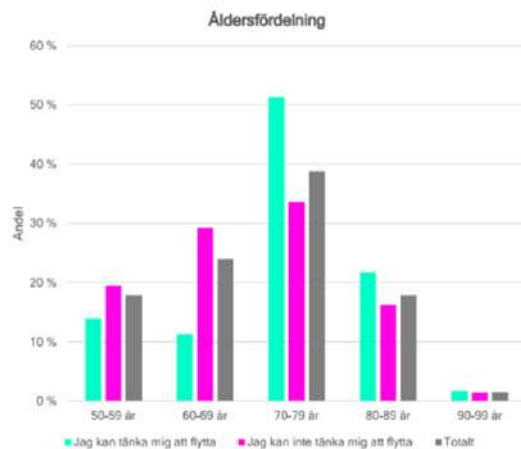
Kommunen har ansvar för att planera för bostadsförsörjningen, främja utvecklingen av bostadsbeståndet och att skapa förutsättningar för att alla ska kunna leva i goda bostäder. Vi har en förändrad demografi, en sjunkande befolkningsprognos och ett kompetensförsörjningsbehov framför oss och behöver därför aktivt arbeta med att bli fler, att erbjuda nyinflyttade sätt att komma in i samhället och att marknadsföra möjligheterna som finns i kommunen.

För tillfället bedöms det råda balans på bostadsmarknaden i kommunen som helhet.

Den stora barnkullen från 1990-talet innebär att antalet individer i familjebildande fas (åldern 30-44 år) förväntas öka inom den närmaste framtiden. Samtidigt förväntas andelen äldre öka och med det behovet av särskilt eller anpassat boende. De allra flesta som flyttar till ny bostad gör det inom det befintliga bostadsbeståndet och att skapa flyttkedjor blir därför en förutsättning för bostadsförsörjning.

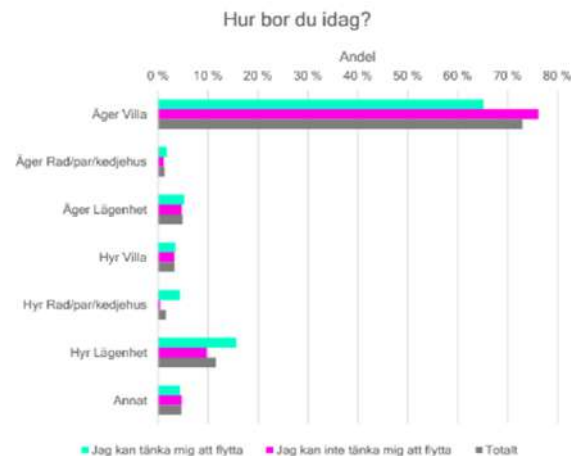
Våren 2022 genomfördes en bostadsmarknadsundersökning med totalt 392 svaranden i målgruppen invånare i åldern 50+. Av undersökningen framgick att det finns en efterfrågan på trygghetsbostäder och bostäder för äldre i centrum.

I diagrammet nedan framkommer inställningen kring att flytta samt åldersfördelningen hos de som besvarade undersökningen.

Källa: Bostadsmarknadsundersökning, Juni Strategi 2022

I diagrammet nedan framkommer de svarandes inställning till att flytta inom de närmaste fem åren samt hur de är bosatta idag.

Källa: Bostadsmarknadsundersökning, Juni Strategi 2022

Avseende Linden 2 var 43 % (169 personer) av dem som svarade intresserade av att flytta till ett trygghetsboende, varav nitton kunde tänka sig att flytta redan i dag och resten inom 5-15 år. 15 % av de som svarade var inte intresserade av trygghetsboende, men skulle kunna tänka sig att flytta till en "vanlig" bostad intill Linden.

Viktigast var hyran och personal på plats, men också social gemenskap och gemenskapsytor. I hög utsträckning önskades även balkong/uteplats och egen tvättmaskin/torktumlare i bostaden.

Fastighetsägare har upplevt ett intresse för bostäder i centrum även hos yngre personer och att efterfrågan på bostäder på landsbygden har ökat. Det verkar idag ställas högre krav på bostäder än tidigare och många efterfrågar sådant som grillplats i anslutning till bostaden.

I medborgarundersökningen 2022 skattar invånarna följande fem faktorer som viktigast i sin boendemiljö:

1. Närhet till hälso- och sjukvård
2. Närhet till natur
3. Närhet till livsmedelsaffär
4. Närhet till platser för barn att leka på
5. Att det är tyst och lugnt.

Fastighetsägare i centrum upplevde dock under 2022 ett minskat tryck med mindre efterfrågan på bostäder. Man drog slutsatsen att anledningar till detta kunde vara osäkerheten i världen och att ökat hemarbete leder till andra vanor. Många ställer sig tidigt i kö och det är ofta många som tackar nej då de inte är redo att flytta när erbjudandet kommer. Efterfrågan på lägenheter i centrum följer också en viss årscykel där många äldre vill bo kvar om de får erbjudande på våren, men tackar ja till ny bostad under vintern. Många av de som står i bostadskö står också i flera köer.

Statistik från Hemnet visar på att utbudet på villor på marknaden under 2022 varit större än åren 2019-2021. Statistiken pekar också på att antalet nytillkomna villor ökat något under 2022 jämfört med åren 2019-2021. Totalt tillkom under 2022 43 objekt, vilket kan jämföras med 31 objekt under 2021 och 28 objekt under 2020.

Genomsnittspriset senaste året för en villa i Dals-Eds kommun är 1 476 000 kr, vilket innebär ett genomsnittligt kvadratmeterpris på 14 255 kr. Genomsnittspriset för en bostadsrätt är 427 000 kr, vilket innebär ett genomsnittligt kvadratmeterpris på 6 906 kr. Statistiken är hämtad från Svensk mäklarstatistik. Pga för få försäljningar kan man inte se prisutvecklingen.

Viktiga aspekter att beakta framåt:

- Skapa och kommunicera attraktivitet genom att arbeta aktivt med att utveckla ett attraktivt samhälle och att marknadsföra kommunen som en plats att bo, leva och verka i.
- Upprätthålla god service och arbeta för att kommunen har ett bra utbud av varor, tjänster, evenemang och besöksnäring.
- Skapa långsiktiga förutsättningar för utveckling och tillväxt genom att bl.a. skapa förtroende och utöka dialogen mellan kommun och näringsliv samt genom att säkerställa attraktiv mark för såväl bostäder som för näringslivets etablering och tillväxt.

3.3.1.8 LAGSTIFTNING OCH REGELVERK

Kontinuerlig översiktsplaneprocess

Den tidigare aktualitetsprövningen av översiktsplanen ersätts av en planeringsstrategi efter det ordinarie valet i september 2022. Syftet är att få en aktiv översiktsplanering som bedrivs kontinuerligt och fångar upp eventuella förändrade förutsättningar för att på så vis ge översiktsplaneringen en större politisk betydelse.

Nya regelverk inom inköp och upphandling

De nya reglerna trädde i kraft den 1 februari 2022 och berör upphandlingar som omfattas av de icke-direktivstyrda reglerna i lagen om offentlig upphandling (LOU), lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) och lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFSS) som underlättar i affärer upp till 700.000 kr.

Nya regler om överprövning trädde i kraft den 1 juli 2022. Förändringen innebär bland annat att domstolarna ska handlägga överprövningsmål skyndsamt och att det införs begränsningar för när domstolen får beakta nya omständigheter i målet.

Utöver detta påverkas överprövningar av avgöranden i Högsta förvaltningsdomstolens mål HFD 2022 ref. 4 I och II. Där framgår att leverantörer har skyldighet att påtala brister i upphandlingsdokumenten under upphandlingens gång. Leverantörer som vill vara säkra på att kunna driva talan i domstol behöver därmed vara noga med att ställa frågor i upphandlingar.

Ny datalag om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data

Under året har regeringen föreslagit ett flertal lagändringar inom Justitiedepartementets ansvarsområden. Förslagen har behandlats i riksdagen och träder i kraft vid halvårsskiftet 2022. Lagen syftar till att främja den offentliga sektorns tillgängliggörande av data för vidareutnyttjande, särskilt i form av öppna data, under förutsättning att krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas och att det inte innebär risker för Sveriges säkerhet.

Utredning om kommunallagens regelverk för ekonomisk förvaltning

Utredningen En effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner överlämnade i september 2021 sitt betänkande till civilministern. Utredningens förslag syftar till att hjälpa kommuner och regioner till en effektiv ekonomistyrning och hjälpa sektorn att nå ”en god kommunal hushållning”. Betänkandet innehåller förslag som enligt utredningen syftar till att, genom ett utvecklat regelverk, ge kommuner och regioner goda förutsättningar att möta framtida utmaningar genom en effektiv ekonomistyrning. Utredningen har kommit fram till att det nuvarande regelverket i huvudsak har

fungerat väl, men att det behövs förändringar på ett antal punkter, bland annat för att stärka långsiktigheten i den ekonomiska planeringen och att minska möjligheterna att skjuta upp nödvändiga anpassningsåtgärder när ekonomin är i dåligt skick. Regeringen har i propositionsförteckningen för våren 2023 aviserat en proposition i ärendet 14 mars och beslut i riksdagen före sommaren. SKR följer den fortsatta hanteringen och kommer att informera om förslagen i propositionen så snart mer information finns

Ny socialtjänstlag

Översyn av socialtjänstlagen har gjorts och ny socialtjänstlag håller på att tas fram.

Syftet med uppdraget är att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. Förändringar bedöms tidigast träda i kraft under 2023.

Ny Äldreomsorgslag

Förslag på ny äldreomsorgslag är ute på remiss. Lagen ska komplettera socialtjänstlagen och föreslår bland annat en nationell kvalitetsutveckling, stärkt hälso- och sjukvård, fast omsorgskontakt även i säbo och ett förebyggande perspektiv.

3.3.2 RISKER OCH KONSEKVENSER

3.3.2.1 FINANSIELLA RISKER OCH RISKHANTERING

Den av fullmäktige beslutade finanspolicyn innehåller riktlinjer och regler i form av riskmandat och limiter för finansverksamheten inom kommunen och den kommunala koncernen. Kommunen och den kommunala koncernen är exponerad för framförallt följande finansiella risker: ränterisk, finansieringsrisk, kredit- och likviditetsrisk samt marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar.

Ränterisk

Per 31 december 2022 uppgick koncernens räntebärande skulder till 351,2 (361,3) mkr, medan de räntebärande finansiella tillgångarna var 3,1 (3,1) mkr. Koncernens räntebärande nettoskuld uppgick per balansdagen till 348,1 (358,2) mkr. Nettoskulden har minskat med 10,1 mkr jämfört med 2021.

Kommunens räntebärande skulder uppgick till 107,6 (113,0) mkr per den 31 december 2022, medan kommunens räntebärande finansiella tillgångar var 3,0 (3,0) mkr. För kommunen uppgick nettoskulden per den 31 december 2022 till 104,6 (110,0) mkr.

Upplåningen inom koncernen löper både med fast och rörlig ränta.

Enligt finanspolicyn ska genomsnittlig räntebindningstid på externa räntebärande skulder inte understiga 1,5 år och bör inte överstiga 4 år. Per den 31 december 2022 uppgick den genomsnittliga räntebindningstiden för koncernens upplåning till 2,5 (2,3) år.

Den genomsnittliga räntebindningstiden för kommunens upplåning uppgick till 2,4 (2,7) år.

Finansieringsrisk

Enligt finanspolicyn får inte mer än 40 procent av låneskulden förfalla inom en och samma 12-månadersperiod. Givet skuldens sammansättning per balansdagen förföll maximalt 17 (50) procent av koncernens låneskuld inom en 12-månadersperiod, medan motsvarande siffra för kommunens låneskuld var 19 (30) procent.

Enligt finanspolicyn ska kapitalet i likviditetsförvaltningen säkerställa kommunens och koncernens betalningsförmåga på kort sikt. Kapitalet utgörs av likvida medel på bankkonto samt eventuella kortfristiga placeringar i räntebärande värdepapper eller räntefonder.

Per den 31 december 2022 uppgick tillgängliga likvida medel i koncernen till 44,9 (56,9) mkr och tillgängliga outnyttjade kreditfaciliteter till 32,0 (32,0) mkr: totalt 76,9 (88,9) mkr.

Kredit- och likviditetsrisk

Enligt finanspolicyn så berör kreditrisk i kapitalförvaltningen ränteplaceringar och definieras som risken för värdeförlust på grund av att en motpart (till exempel bank, kommun, företag) inte fullgör sina finansiella förpliktelser. Kreditrisk definieras som risken för att en fordran inte betalas på utsatt tid och/eller med det belopp som fordran utgör. För att hantera denna risk ska placeringarna fördelas mellan olika emittenter (utgivare).

För att hantera kreditrisken på ett effektivt sätt ska ränteplaceringar i första hand göras genom placering i fonder. Dessa ska bestå av räntebärande papper med god kreditvärdighet och riskspridning.

Kommunen har under perioden inte placerat någon likviditet.

Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar

Enligt finanspolicyn får finansiella placeringar göras såväl i räntebärande värdepapper som i aktier, gällande likviditetsförvaltning får dock placeringar endast göras i räntebärande värdepapper eller räntefonder. Vid placering i samband med överlikviditet får andelen aktier uppgå till maximalt 35 % av portföljens värde och vid pensionsmedelsförvaltning är motsvarande andel maximalt 80 %.

Per den 31 december 2022 fanns inga finansiella placeringar inom koncernen.

Valutarisk

Enligt finanspolicyn är utgångspunkten vid förvaltning av kommunens portföljer att begränsa valutarisken.

Samtlig extern upplåning inom koncernen har skett i svenska kronor och någon placering av likvida medel eller pensionsmedel har ej gjorts under perioden.

3.4 HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE

I detta avsnitt beskrivs inträffade händelser som bedöms ha effekt på de finansiella rapporterna. Det är två händelser som, helt överskuggande allt annat, har haft och kommer att ha en stor påverkan på såväl den globala ekonomin, som på lokalsamhället och den kommunala verksamheten och ekonomin. Det är covid-19-pandemin och Ukrainakriget. Men att försöka konkretisera och kvantifiera exakt hur mycket dessa båda händelser har påverkat finanserna låter sig inte göras. Det är alltför komplext, i synnerhet eftersom båda händelserna i hög grad även har påverkat den allmänna konjunkturen på många olika sätt, utöver de direkta effekter på verksamheterna som beskrivs under respektive rubrik.

3.4.1 COVID-19-PANDEMIN

Pandemin och de nationella restriktionerna och direktiven kopplat till den fortsatte att påverka kommunens verksamheter även under inledningen av året. Vi fick en rejält ökad smittspridning i Dals-Ed, med efterföljande sjukfrånvaro och arbetsbelastning, någon månad innan och efter jul och nyårshelgerna. Från och med 9 februari togs alla restriktioner bort och från 31 mars klassas inte längre covid-19 som en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom. Däremot har rekommendationer och beteendemönster kring att stanna hemma vid symptom på luftvägsinfektioner kvarstått hela året. Det har medfört en ytterligare ökad sjukfrånvaro jämfört med året innan, samt hög belastning på kvarvarande personal i tjänst.

Planen var att under hösten göra en utvärdering av pandemin, såväl dess konsekvenser som vår förmåga att hantera den, men det har ännu inte funnits tid till detta. Vi kan ändå konstatera att två års pandemi har inneburit en rejäl påverkan på hela samhället, inte minst på kommunens verksamheter. Det har i sin tur medfört en tillbakagång i utvecklingsarbetet, såväl externa aktiviteter, som interna insatser för en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet. Därtill såg vi framförallt inför och under sommaren att det finns en trötthet hos många, som kommer att kräva en längre återhämtning.

I vilken grad pandemin som enskild händelse har påverkat kommunens ekonomi går inte att bedöma. På kort sikt ser vi ingen försämring i det finansiella resultatet, då ökade kostnader har kompenseras av ökade statliga intäkter. Men på längre sikt kan pandemins konsekvenser enligt ovan, tillsammans med att ha bidragit till den konjunkturedgång vi nu är på väg in i, innebära stor negativ påverkan på ekonomin, men det går som sagt inte att analysera, isolerat från allt annat.

3.4.2 KRIGET I UKRAINA

Den 24 februari invaderade Ryssland sitt grannland Ukraina. Sedan dess pågår ett krig som är en mänsklig katastrof och tragedi för i första hand människor i Ukraina men som även påverkar hela Europa och omvärlden vad gäller ekonomiska effekter och ökad kris- och krigsberedskap. Ingen avtrappning eller lösning på konflikten tycks vara i sikte.

Det säkerhetspolitiska läget bedöms så förändrat att Sverige, parallellt med Finland, lämnat in ansökningshandlingar till medlemskap i NATO. Ett medlemskap innebär att Sverige blir en del av Natos kollektiva säkerhet och omfattas av säkerhetsgarantier enligt det Nordatlantiska fördragets artikel 5. Sverige får även förväntningar att bidra med personal till Natos politiska och militära strukturer, samt att bidra till dess gemensamma budget. Det uttalade målet för alliansens medlemmar är att använda minst två procent av BNP till försvarsutgifter.

Kriget medför omfattande ekonomiska effekter till följd av fortsatt ökande energipriser med dramatiska höjningar på el och gaspriser samt högre livsmedelspriser. Priserna på byggmaterial ligger fortsatt högt vilket innebär att vissa byggprojekt läggs på is eller försenas. De ökande priserna driver i sin tur upp inflationen till höga nivåer, vilket påverkar kommunens kostnader på flera områden.

Massflyktsdirektivet som initierades och medgav en snabbare process för de som flydde kriget innebar ett arbete för kommunen att liksom övriga kommuner i landet förbereda för ett osäkert antal flyktingar. Efter en månad framkom att det inte blev någon fördelning till kommunens boende, men ett visst antal flyktingar har anlänt till kommunen och bor i annat ordnat boende.

Vad gäller direkt påverkan på förvaltningens verksamheter så innebär Ukrainakriget främst osäkra och försenade leveranser, höjda priser, störningar i upphandlingsprocessen samt krav från leverantörer på ersättningar främst för kraftigt ökade energipriser. Komponenter inom exempelvis IT-verksamheten som normalt har en leveranstid på ett par veckor har idag förseningar på flera månader om de ens kan bekräftas. Sammantaget har konsekvenserna till följd av kriget bidragit till en väsentligt försämrad ekonomisk prognos inför kommande planperiod, 2023-2025. Eftersom vi inte ser någon ljusning under överskådlig tid kommer det att krävas snabba och omfattande åtgärder och beslut om prioriteringar i våra verksamheter och samhällsutvecklingsarbetet.

Därutöver har Ukrainakriget, med fler händelser såsom ökande antal cyberattacker, ökat behovet av kunskapsuppbyggnad och säkerhetshöjande åtgärder inom flera områden, såsom IT-säkerhet, informationssäkerhet, fysisk säkerhet, skyddsrum, hemberedskap, säkerhetsskydd, kriskommunikation och redundans i verksamheter. Effekten av att inte agera enligt de rekommendationer vi får från statliga aktörer avseende informations- och cybersäkerhet kan bli mycket stor.

Inte heller denna händelse kan analyseras med avseende på effekt på kommunens finanser.

3.5 STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN

3.5.1 ANSVARSSTRUKTUR

Styrprinciperna från år 2008 reglerar ansvarsfördelningen i kommunen med utgångspunkter som decentralisering, helhetssyn och god ekonomisk hushållning. Helhetssyn ska prägla allt arbete, kommunens bästa och koncernnyttan ska beaktas i alla beslut. Beslut ska fattas så nära berörd verksamhet som möjligt och verksamhetsansvariga med personal har stor frihet att välja hur arbetet ska genomföras för att nå målen för verksamheten.

Politikerna ansvarar för VAD kommunen ska göra, tjänstemännen för HUR detta utförs. Politikerna styr genom mål och ekonomiska ramar samt genom att följa upp och utvärdera verksamheten gentemot målen. Politikerna beslutar om verksamhetens kvalitet och dimensionering samt om övergripande organisation. Tjänstemännen ansvarar för genomförandet av politiska beslut enligt givna mål och riktlinjer samt inom givna ekonomiska ramar.

Kommunfullmäktige fastställer övergripande mål, nämnder och förvaltningar samt deras ansvarsområden och ekonomiska ramar. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över nämndernas verksamhet. Nämnd ansvarar för verksamhet inom sitt ansvarsområde utifrån gällande lag samt kommunfullmäktiges mål och ekonomiska ramar.

Kommunchefen är kommunens ledande tjänsteman, ansvarig inför kommunstyrelsen samt chef för förvaltningscheferna och enhetscheferna på kommunledningsförvaltningen. Kommunchefen har det yttersta ansvaret för att verkställa kommunstyrelsens beslut.

Förvaltningschef är nämndens ledande tjänsteman, ansvarig inför nämnd och kommunchef samt chef för enhetschefer inom nämndens ansvarsområde. Förvaltningschefen är ansvarig för nämndens förvaltning. Förvaltningschefen har det yttersta ansvaret för att verkställa nämndens beslut. Enhetschef har verksamhets-, ekonomi- och personalansvar för sin enhet, och är ansvarig inför förvaltningschefen.

Varje nivå utkräver ansvar av närmast underliggande nivå. Kommunstyrelsen utkräver ansvar av kommunchefen. Förvaltningschef utkrävs ansvar av nämnd och kommunchefen. Enhetschef utkrävs ansvar av förvaltningschef. Ansvarsutkrävande sker alltid i dialog med den berörda. För att undgå ansvar krävs att underliggande nivå tydligt redovisar skäl till att verksamheten ej kan bedrivas inom den överenskomna omfattningen vad gäller ekonomi, kvantitet och kvalitet. Närmast överordnad övertar ansvaret för de åtgärder som krävs för att anpassa verksamheten till rätt omfattning. Övertagande nivå bedömer de redovisade skälen och vidtar vid behov (beroende på nivå) politiska, organisatoriska eller personella åtgärder. Medför åtgärderna förändringar av angivna mål, ska förslagen till åtgärder underställas berört politiskt organs prövning.

3.5.2 RAMVERK FÖR TILLITSBASERAD STYRNING OCH LEDNING I DALSED KOMMUN

Kommunens tillitsbaserade ledningsfilosofi växte fram parallellt och i samma anda som den statliga Tillitsdelegationens utredning kring hur styrningen av välfärdstjänster i högre grad skulle kunna ta tillvara medarbetares och invånares kompetens och erfarenhet, för att ge större kvalitet och nytta för dem vi är till för.

En grundtes är att styrningen och ledningen består av delarna: styrning, kultur och ledarskap samt arbetsorganisation. För att ge förutsättningar för ett så bra möte mellan medarbetare och invånare som möjligt, måste samtliga delar utvecklas. Syftet är att fullgöra kommunens grunduppdrag, att möjliggöra god livskvalitet för invånarna, inom ramen för god ekonomisk hushållning

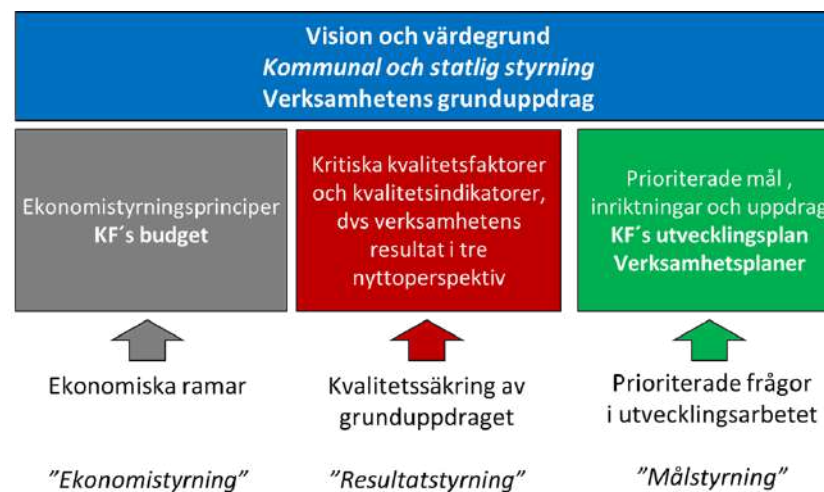
Innebörden i den tillitsbaserade styrningen och ledningen är att professionerna vet bäst vad som behöver utvecklas och kvalitetssäkras utifrån verksamhetens grunduppdrag. Därför tas mål och kritiska kvalitetsfaktorer fram och omhändertas på respektive organisatoriska nivå i kommunen. Ansvar för resultatstyrning och verksamhetsutveckling ska ligga så långt ut i organisationen som det är möjligt och lämpligt. Uppföljningen syftar till att kvalitetssäkra att vi klarar grunduppdraget och uppsatta mål, samt att ta fram underlag för förbättringsarbetet.

Dialog används som styrmedel mellan olika roller och nivåer i organisationen för att öka förståelse, samsyn och acceptans avseende till exempel vision, mål, uppdrag och kvalitet. I den systematiska dialog som är förutsättningen för styrmodellen diskuteras vad-, när-, hur- och vem-frågorna så att varje roll har en tydlig lägesbild vid beslutsfattande.

Framgångsfaktorer för att nå ändamålsenliga resultat över tiden är:

- Långsiktig stabilitet grundat på politisk samsyn över partigränserna för vad som ska gälla kring styrning och ledning
- Tydligt beskrivna roller mellan politik och tjänstepersoner samt mellan medarbetare, stödfunktioner och chefer
- Livskvalitet, hållbarhet och helhetsperspektiv är vägledande värdeord
- Tydlig styrstruktur som stödjer den tillitsbaserade ledningen
- Kommunikativa och engagerade ledare samt delaktiga medarbetare

3.5.2.1 STYRMODELLENS GRUNDER OCH SYFTEN

Kommunens vision och värdegrund, den kommunala och statliga styrningen samt verksamhetsbeskrivningen utgör grunden i styrmodellen. Detta säkerställer att vi har en gemensam bild av

verksamheten och dess uppdrag samt ger oss ett fokus på dem vi är till för och deras behov. En gemensam bild av verksamheten är en förutsättning för att kunna arbeta med systematiskt kvalitetsarbete.

Grunduppdraget ska beskrivas och brytas ner enligt hierarkin kommun, nämnd/förvaltning, verksamhetsområde/enhet samt individuella befattningsbeskrivningar utifrån olika funktioner i organisationen.

Styrmodellens tre syften

1. God ekonomisk hushållning - Ekonomistyrning

- Att de ekonomiska resurserna används effektivt idag och i framtiden
- Att de ekonomiska resurserna används så att målen uppnås

2. Säkerställa verksamhetens kvalitet och effektivitet - Resultatstyrning

- Att verksamheten har bra kvalitet och effektivitet
- Att invånarnas/kundernas behov blir tillgodosedda

3. Genomförande av planer i syfte att uppnå utvecklingsmål - Målstyrning

- Förverkliga den politiska viljan och de prioriterade målen
- Från ord till handling - ett systematiskt förändringsarbete

3.5.2.2 EKONOMISTYRNING

I Dals-Eds kommun tillämpas decentraliserad ekonomistyrning, vilket kännetecknas av ökad frihet men också ökat ansvar för nämnderna. Utgångspunkt för arbetet utifrån ekonomistyrningsprinciperna ska vara decentralisering, helhetssyn och god ekonomisk hushållning. Allt arbete ska präglas av en

helhetssyn, där kommunens bästa och koncernnyttan beaktas vid alla beslut som fattas.

Den övergripande ekonomi- och verksamhetsstyrningen beslutas av kommunfullmäktige som antar finansiella mål, vilka utgör de yttre ekonomiska ramarna som styr långsiktigheten i kommunens ekonomi.

Den kommunala verksamheten och dess ekonomiska förvaltning regleras i stor omfattning av kommunallagen (2017:725), och enligt denna ska kommunen bland annat fatta beslut om riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Kommunens ekonomiska förvaltning styrs också av lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018:598) och rekommendationer från rådet för kommunal redovisning samt av annan normering och praxis inom ekonomiområdet.

Kommunens riktlinjer för ekonomistyrning fastställer ramverket för det regelsystem efter vilken kommunstyrelsens ekonomiska styrning av kommunens verksamheter ska ske, och utgör även ett komplement till nämnda lagar, rekommendationer och normeringar.

Dals-Eds kommuns riktlinjer för god ekonomisk hushållning tar sin utgångspunkt i att varje generation ska bekosta den kommunala service som konsumeras och därigenom lämna över en kommun med ett oförändrat finansiellt handlingsutrymme till kommande generationer. Definitionen av god ekonomisk hushållning är att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.

3.5.2.3 RESULTATSTYRNING

Kritiska kvalitetsfaktorer och kvalitetsindikatorer

Verksamhetens resultat och kvalitet följs upp genom kritiska kvalitetsfaktorer, i tre nyttoperspektiv; kund-, medarbetar- och ekonominytta. En kritisk kvalitetsfaktor är en faktor som är avgörande för att en verksamhet ska ha hög kvalitet. Faktorn behöver följas upp och analyseras, så därför knyts en eller flera kvalitetsindikatorer till respektive kvalitetsfaktor. Kvalitetsindikatorn är ett mått på uppnådd kvalitet och/eller effektivitet.

Mätmetod och rutin för mätning och analys ska ha definierats för att säkerställa kontinuitet och enhetlighet. Slutsatserna från analyser ska ligga till grund för återkopplingen till uppdragsgivaren och utgör tillsammans med omvärldsanalysen ett underlag för planeringen av verksamheten gällande anpassningar i grunduppdraget, ständiga förbättringar och prioriterade utvecklingsområden.

Detta innebär en förflyttning i uppföljningen, från nyckeltal av kvantitativ karaktär, till kvantitativa och kvalitativa indikatorer, från verksamhetsberättelser (vad vi har gjort), till resultatanalyser (resultat, prestationer och effekter) samt från sammanställning och kommentarer till utvärdering och slutsatser.

Med detta arbetssätt vill vi uppnå större fokus på resultat istället för resurser, med andra ord vad vi får för effekt för våra kommuninvånare/kunder, för medarbetarna och för ekonomin.

3.5.2.4 MÅLSTYRNING

Prioriterade mål, inriktningar och uppdrag

Kommunens utvecklingsmål samt finansiella mål inför kommande år, antas i kommunfullmäktige årligen i mars, för att ligga till grund

för den fortsatta budgetberedningen. Beredningen genomförs av kommunledning och nämndspresidier. Prioriteringarna tas fram utifrån utvecklingsmålen, i dialog med kommunchefens ledningsgrupp. Ansvar för planering och verkställande av åtgärder för att uppnå respektive prioritering åligger kommunchefens ledningsgrupp genom en handlingsplan inklusive resurstilldelning.

Nämndernas och styrelsens utvecklingsplan

Nämndernas och styrelsens eventuella utvecklingsmål och strategier för att nå dessa bereds av respektive förvaltnings ledningsgrupp och presidiet. Ansvar för planering och verkställande av åtgärder för att uppnå respektive utvecklingsmål åligger förvaltningens ledningsgrupp.

Verksamhetsplan

Med utgångspunkt i slutsatserna från analysen av verksamhetens grunduppdrag samt omvärlds- och nulägesanalysen tar verksamheterna fram prioriterade utvecklingsmål, strategier, aktiviteter och indikatorer för respektive verksamhet.

Kommunfullmäktiges utvecklingsmål ska genomsyra berörda verksamheter och i vertikal dialog återkopplas till närmsta nivå.

Ansvar för framtagande av prioriterade utvecklingsmål på verksamhetsnivå åligger verksamhetsansvarig, i dialog med verksamhetens personal och eventuellt övriga berörda parter.

Verksamheternas prioriterade utvecklingsmål inklusive strategier, aktiviteter samt indikatorer för att mäta utvecklingen, ska kommuniceras med förvaltningschef som sedan gör en förvaltningsövergripande analys inklusive slutsatser och sammanställer en verksamhetsplan för förvaltningen. Denna kommuniceras till nämnd och kommunfullmäktige.

3.5.3 UPPSIKTSPLIKT OCH INTERN KONTROLL

Den interna kontrollen i Dals-Eds kommun styrs av "Reglemente för intern kontroll" antaget av kommunfullmäktige 2003-11-19 och reviderat i kommunfullmäktige 2019-06-19.

Reglementet syftar till att säkerställa att styrelsen och nämnderna upprätthåller en tillfredställande intern kontroll, som innebär att med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

En bra intern kontroll bidrar till att skapa värde för organisationen och förebygger, upptäcker och åtgärdar fel och brister som hindrar organisationen att nå sina mål och utföra sitt uppdrag.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att tillse att det finns en god intern kontroll. I kommunen finns en intern kontrollorganisation upprättad samt förvaltningsövergripande anvisningar. Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Årshjulsprocessen för internkontrollen innefattar att varje nämnd/förvaltningen genomför en riskanalys och utifrån denna upprättas en intrernkontrollplan. Kontrollmomenten genomförs efter beslutad frekvens och dokumenteras samt analyseras och förbättringsåtgärder tas fram.

3.6 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

3.6.1 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

I kommunens "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv" föreskrivs bland annat att: "God ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer."

År 2015 bedömdes att god ekonomisk hushållning inte kan säkerställas långsiktigt enligt riktlinjerna. Främsta skälet var ökande budgetunderskott i den treåriga budgetprognosen men även bristande resurser att arbeta med kommunövergripande ledning, styrning och analys för att uppnå budget i balans. Kommunfullmäktige beslutade därför i augusti om ett antal analys- och anpassningsuppdrag till kommunstyrelse och nämnder, där det mest omfattande var kommunstyrelsens uppdrag att ta fram en plan för en långsiktigt hållbar budget inför 2017. Arbetet inleddes omgående under ledning av kommunchefens ledningsgrupp, vilket beskrivs nedan.

3.6.1.1 KOMMUNENS OMSTÄLLNING MOT EN LÅNGSIKTIGT HÅLLBAR EKONOMI OCH VERKSAMHET FRÅN ÅR 2017

Utvecklingsarbetet enligt LEV-strategin har sedan 2017 bedrivits brett inom flera områden. Inledningsvis handlade det om att ställa om och resursförstärka organisationen för att överhuvudtaget klara av att bedriva ett omfattande utvecklingsarbete parallellt med löpande verksamhet. Syftet med det hela att effektivisera all styrning och ledning med målet att uppnå en god ekonomisk hushållning i såväl ekonomi som verksamhet, med balans i de tre nyttoperspektiven Kund, Medarbetare och Ekonomi.

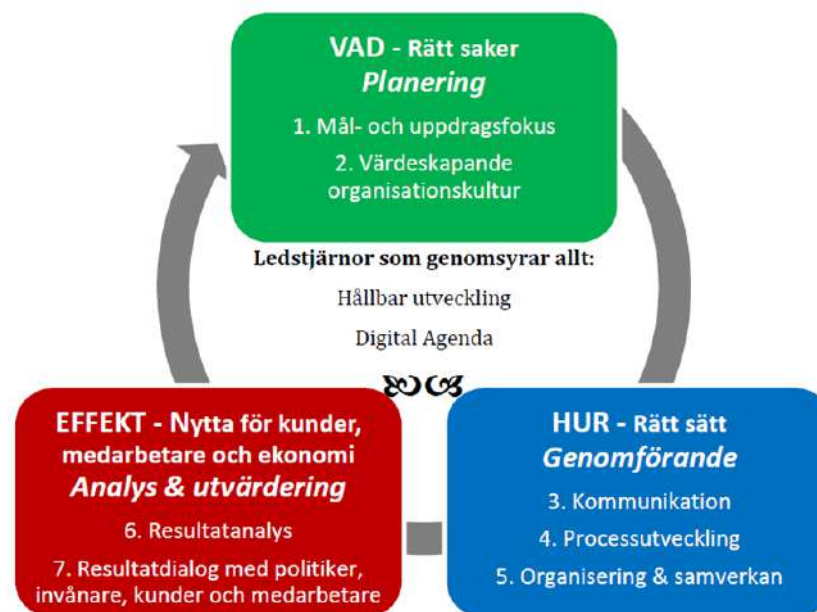
De kommungemensamma insatserna under åren 2017-2019 avsåg främst uppbyggnad och etablering av tillitsbaserad styrning och ledning utifrån en utvecklad styrmodell, samt byte av IT-infrastruktur och digitalt kontorsstöd. Under åren 2020-2022 påverkades utvecklingsarbetet och dess systematiska styrning och uppföljning negativt av covid-19-pandemin och dess efterverkningar. Insatser fortskred dock inom samtliga delstrategier, om än i begränsad omfattning.

Ett utvecklingsanslag tilldelades med 2,6 Mkr åren 2017-2018 och ytterligare 2,9 Mkr för åren 2019-2021. En stor del av de 5,5 Mkr inarbetades i ordinarie budget från och med år 2022. Skälen för det är att behovet av extra resurser för utvecklingsarbete kvarstår under överskådlig tid samt att det inte går att särskilja vilka insatser som bedriva med vilka resurser, ordinarie budget eller utvecklingsanslag.

Utvecklingsinsatser år 2022

Ett urval insatser redovisas nedan. Insatserna siktar mot ökad effektivitet och attraktivitet. Genom väl utarbetade processer, kvalitetssäkrat ledarskap, aktivt medarbetarskap och tillvaratagande av samverkansmöjligheter inom kommunen och med andra kommuner är avsikten att minska tidsåtgången för arbete (kostnader) samt öka värdet för invånarna och medarbetarnas engagemang och arbetsmiljöförutsättningar.

Insatserna under 2022 är fleråriga och genomförs i hög grad integrerade med det löpande arbetet. Utvecklingsfokus utgår från LEV-strategins sju vägledande delstrategier, som identifierades under analysåret 2016. Ledstjärnorna lades till 2021.

Utvecklingsinsats	Effekter	Delstrategi
Styrdokument framtagna för styrmodellens tillämpning. Chefsutbildningar i metoder för tillitsbaserad styrning och ledning med fokus på kvalitetsfaktorer och medarbetarnas delaktighet. Ständigt fokus på grunduppdraget. Tillämpning av konceptet Aktivt Medarbetarskap ökar.	Förbättrade förutsättningar för en effektiv styrning och ledning utifrån grunduppdrag i första linjen.	1,2,6
Ständig översyn av processer och rutiner pågår inom kommunens verksamheter, i synnerhet med avseende på stödfunktioner.	Effektivare arbetsätt för att möta pensionsavgångar.	4
Etablering av samverkansplattformen 4D efter KF-beslut, med politisk styrning från samverkansrådet och förankring i resp kommun.	Förbättrade förutsättningar för beslut och framdrift i kommande initiativ kring verksamhetssamverkan med syfte att öka effektivitet och attraktivitet.	5,7
Ny arbetsmiljöpolicy	Stärkt fokus på arbetsmiljö, ledarskap, medarbetarskap ökar förutsättningarna för attraktivitet, engagemang och kundnytta.	2,4
Ny samordnad sammanträdes- och ärendehanteringsprocess.	Bättre samordning mellan nämnder/förvaltningar ger bättre informationsdelning, effektivare ärendegång i gemensamma frågor och skapar gemenskap.	2,3,4

3.6.2 FINANSIELL ANALYS

Årets resultat enligt resultaträkningen (förändring av eget kapital)

Dals-Eds kommun redovisade 2022 ett resultat på 13,6 mkr, vilket jämfört med 2021 var en försämring med 4,1 mkr.

Med ett budgeterat resultat 2022 på 12,2 mkr så blev årets resultat +1,4 mkr bättre än vad som var budgeterat.

Riksdagen beslutade under 2020 om ett nytt anslag, Stöd till kommunsektorn för att stärka välfärden. Medlen på anslaget fördelades med 70 procent till kommunerna och 30 procent till regionerna. Medlen har fördelats proportionellt utifrån befolkningens mängd, lika mycket i kronor per invånare. Totalt beslutade riksdagen om extra tillskott till kommunerna med 19,4 miljarder kronor för 2020. Av dessa erhöll Dals-Eds kommun totalt 9,1 mkr i extra generellt statsbidrag för 2020.

12,5 miljarder av dessa har permanentats för kommunerna och innebär ett tillskott för Dals-Eds kommun med 4,1 mkr för 2021 och framåt. I samband med budgetpropositionen för 2022 så ökades det generella statsbidraget med ytterligare 2,1 miljarder till kommunerna vilket innebär ytterligare generellt statsbidrag till Dals-Eds kommun med 2,7 mkr för 2022. Dessutom tillfördes kommunsektorn ett statsbidrag för val 2022 med 0,2 mkr och ett tillfälligt stöd på grund av ökade kostnader för finansiering med 0,1 mkr till Dals-Eds kommun. Utöver detta har Dals-Eds kommun erhållit 0,6 mkr inom ramen för skolmiljarden. Samtliga nämnda bidrag återfinns under finansförvaltningen och bidraget från skolmiljarden har föranlett ett ramtillskott för FOKUS under året.

Skatteunderlaget för åren 2019-2021 har ökat i en högre takt än tidigare beräknat vilket har gett positiv slutavräkning, med 5,6 mkr.

På grund av covid-19-pandemin införde regeringen tillfälliga regler för sjuklönekostnader, vilka innebar att arbetsgivare fick ersättning för hela sjuklönekostnaden perioden april till juli 2020. För perioden augusti 2020 till september 2021 gällde en annan beräkning, kostnaden för sjuklön ersätts enligt olika procentsatser beroende på hur höga kostnader arbetsgivaren haft. Dals-Eds kommun erhöll 3,5 mkr i ersättning för sjuklönekostnader under 2022. Ersättningen har redovisats under finansverksamheten. De utökade kostnaderna har påverkat nämndernas budgetavvikelser negativt med cirka 1,3 mkr, varav 0,8 mkr för socialnämnden och 0,5 mkr för FOKUS-nämnden.

Budgetavvikelsen för kommunens nämnder var -7 mkr.

Socialnämndens budgetavvikelse uppgick till -7,9 mkr (varav c:a 0,8 mkr avser sjuklönekostnader p.g.a. Covid-19). FOKUS-nämnden redovisade en budgetavvikelse på -4,3 mkr (varav c:a 0,5 mkr avser sjuklönekostnader p.g.a. Covid-19).

Budgeten för 2023-2025 grundar sig på skatteunderlagsprognosen från SKR oktober 2022. I december gjorde SKR en ny bedömning.

SKR:s prognos från februari visar en starkare utveckling än den från Ekonomirapporten i december 2022). SKR ser nu en större ökning av skatteunderlaget 2022-2025 och sammantaget är nivån högre än i förra prognosen. Senaste statistiken över lönesummans utveckling visar på större ökning under november och december förra året än prognosen i december, vilket förklarar upprevideringen av skatteunderlaget 2022. Att skatteunderlagstillväxten 2023 är uppreviderad beror till övervägande del på att arbetsmarknaden bedöms vara mer stram nu, än vid tidigare bedömning. Denna syn påverkar även skatteunderlaget positivt hela prognosperioden men i mindre utsträckning.

Källa: SKR cirkulär 23:07 2023-02-16

Årets resultat efter balanskravsjusteringar

Årets resultat efter balanskravsjusteringar är 11,8 mkr, vilket jämfört med 2021 var en försämring med 5,6 mkr.

Årets resultat exklusive jämförelsestörande poster (jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder)

Årets resultat exklusive jämförelsestörande poster är 11,8 mkr, vilket är 6,2 mkr sämre än 2021.

Årets resultat och jämförelsestörande poster

	2020	2021	2022
Årets resultat (mkr)	15,8	17,7	13,6
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster (mkr)	15,8	*18,0	11,8
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	4,6	*5,0	3,7
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	4,6	5,1	3,2

* Beloppet har ändrats.

Årets resultat försämrades under året från 15,8 mkr under 2020 till 13,6 mkr under 2022. Relateras kommunens resultat till skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag redovisade kommunen under 2022 ett resultat på 3,7 procent. Under 2020 och 2021 uppgick motsvarande resultat till +4,6 procent respektive +5 procent.

Under 2021 och 2022 redovisades ett antal jämförelsestörande poster, såsom realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar samt engångskostnader vid utrangering av anläggningstillgångar.

Exkluderas de jämförelsestörande posterna uppgick årets resultat under 2021 till 5,1 procent av skatteintäkterna. Under 2022 var motsvarande nivå 3,2 procent. Det innebär att det löpande driftsresultatet för kommunen exklusive jämförelsestörande engångsposter låg på i snitt 4,3 procent under perioden.

Ett av Dals-Eds kommuns finansiella mål för god ekonomisk hushållning är att resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser under en treårsbudgetperiod ska vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader. Det innebär att kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av likviditet och soliditet behålls. Under den senaste treårsperioden har Dals-Eds kommun redovisat ett resultat på i genomsnitt 15,7 mkr per år. Det innebär att kommunen uppfyller resultatmålet för den rullande treårsperioden.

Nettokostnadsandel

%	2020	2021	2022
Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	91,0	90,7	92,3
Planenliga avskrivningar	4,5	4,3	4,1
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster och finansnetto	95,5	95,0	96,4
Finansnetto	-0,1	-0,1	-0,1
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster	95,4	94,9	96,3
Jämförelsestörande engångsposter	0,0	*-0,1	0,5
Nettokostnadsandel i relation till skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	95,4	*94,8	96,8

* Beloppet har ändrats.

En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att balansen mellan löpande intäkter och kostnader är god. Ett djuplodande mått på denna balans är nettokostnadsandelen, som innebär att samtliga löpande kostnader inklusive finansnetto relateras till skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning. Redovisas en nettokostnadsandel under 100 % har kommunen positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. En

nettokostnadsandel på 97-98 % kan betraktas som god ekonomisk hushållning för Dals-Eds kommun. Sett över en längre tidsperiod, klarar då kommunen av att finansiera ersättningsinvesteringar och nyinvesteringar.

När Dals-Eds kommuns nettokostnadsandel analyseras, framgår det att nettot av verksamhetens intäkter och kostnader under 2022 tog i anspråk 92,3 % av skatteintäkterna, vilket är en ökning med 1,6 procentenheter jämfört med 2021.

Vidare tog avskrivningarna i anspråk 4,1 %, vilket var 0,2 procentenheter lägre än föregående år. Avskrivningarna är kommunens periodiserade kostnader för investeringar.

Finansnettot uppgick till -0,1 %, vilket innebär att de finansiella kostnaderna var ungefär samma med finansiella intäkterna under 2022. Förklaringen är den låga upplåningsräntan på externa lån som balanseras av dels borgensavgiften från det kommunala bostadsbolaget och dels avkastning på placering av likvida medel.

Detta innebär att kommunens nettokostnader och finansnetto tog i anspråk 96,3% av skatteintäkterna, vilket var 1,4 procentenheter högre än 2021.

Kommunen har under 2021 och 2022 haft några jämförelsestörande poster som har påverkat resultatet både positivt och negativt. Som andel av skatteintäkterna uppgick de till -0,1 % under 2021 och 0,5 % under 2022.

Totalt uppgick nettokostnadsandelen till 96,8% under 2022, vilket innebar att kommunens kostnader var lägre än kommunens intäkter. Det var en försämring jämfört med både 2020 och 2021.

Årets investeringar

	2020	2021	2022
Investeringsvolym brutto (mkr)	44,8	40,9	32,7
Investeringsvolym efter avdrag för investeringsinkomster (mkr)	24,4	31,4	32,4
Investeringsvolym / skatteintäkter (%)	7,1	9,0	9,0

Den samlade investeringsvolymen 2022 uppgick till 32,7 mkr, en minskning med 8,2 mkr (20 %) jämfört med 2021, samt en minskning med 12,1 mkr eller 27 % jämfört med 2020.

Den större volymen 2020 och 2021 berodde i huvudsak på ombyggnation av skolor och äldreboenden samt nybyggnation av förskola. Under 2021 och 2022 står nytt kök Hagaskolan för 19,3 mkr respektive 13,4 mkr per år. Projektet färdigställdes under 2022.

Efter avdrag för årets investeringsinkomster uppgick investeringarna netto till 32,4 mkr, vilket var 1 mkr högre än under 2021. Den stora skillnaden mellan brutto- och nettonivå under 2020 och 2021 förklaras genom att kommunen erhållit bidrag för sanering av Bältnäs- och Leområdet om totalt 9,5 mkr. I 2022 har vi använt bidraget och aktiverat tillgångar därför det finns inte stora skillnad mellan netto och brutto i det här året.

Cirka 41 procent av kommunens investeringar exklusive investeringsinkomster avsåg kök Hagaskolan samt investeringar i VA-verksamhet och renhållningsverksamhet omfattade 29 procent.

Självfinansieringsgraden av investeringar

%	2020	2021	2022
Självfinansieringsgraden av nettoinvesteringar	127	104	89

Självfinansieringsgraden mäter hur stor andel av investeringarna som har finansierats med årets resultat plus avskrivningar. 100 procent innebär att kommunen har självfinansierat samtliga under året genomförda investeringar, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks. Med nettoinvesteringar avses anskaffning av immateriella och materiella anläggningstillgångar med avdrag för investeringsinkomster. Nyckeltalet beräknas genom att skatteintäkter och eventuella försäljningsinkomster som kommunen har erhållit vid försäljning av materiella anläggningstillgångar ställs i relation till nettoinvesteringar.

Självfinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster uppgick 2022 till 89 procent. Detta innebar att investeringarna under året har finansierats med skatteintäkter och investeringsinkomster samt tidigare upparbetade likvida medel.

Kommunen har som mål att investeringar i skattefinansierad verksamhet i första hand ska finansieras med egna medel samt att lånefinansiering av investeringar endast ska vara möjligt i affärsdrivande verksamheter.

Kommunens självfinansieringsgrad av investeringarna uppgick till 107 procent i genomsnitt per år under de tre senaste åren inklusive upplåning i affärsdrivande verksamheter. Målet uppfylldes därmed under perioden.

EGET KAPITAL & SOLIDITET

Likviditet ur ett riskperspektiv

%	2020	2021	2022
Kassalikviditet	73	76	74

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Kassalikviditeten uppgick vid årsskiftet 2022 till 74 %, vilket ska jämföras med 76 % under 2021. Dals-Eds kommun har en likviditet som, utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv, innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar.

På medellång och lång sikt så arbetar kommunen med den av Kommunfullmäktige fastställda planen för Långsiktigt hållbar Ekonomi och Verksamhet (LEV) som bland annat syftar till att få en balans i ekonomin.

mkr	2020	2021	2022
Extern låneskuld	123,9	113,0	107,6
Kortfristig del	-5,4	-5,4	-5,4

Kommunens externa låneskuld uppgick vid årsskiftet 2022 till 107,6 mkr, vilket var en minskning jämfört med årsskiftet 2021.

Kommunen har under året amorterat 5,4 mkr som avser planenlig amortering för året.

Kommunens externa låneskuld hade en genomsnittlig räntebindningstid på 2,4 år per 31 december 2022.

Soliditet

%	2020	2021	2022	Snitt i riket 2021
Soliditet enligt balansräkningen	42	44	48	44
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	18	22	28	31

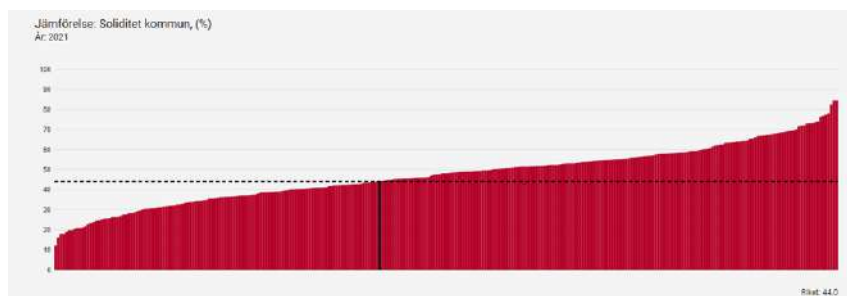
Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Det visar i vilken utsträckning kommunens tillgångar har finansierats med eget kapital respektive skulder. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan behålls eller utvecklas i positiv riktning. En förbättrad soliditet innebär att kommunen minskar sin skuldsättningsgrad och därigenom ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt ligger kvar på en hög nivå, 28 %, Det förklaras genom att kommunen har klarat att finansiera stor del av sina investeringar med skatteintäkter.

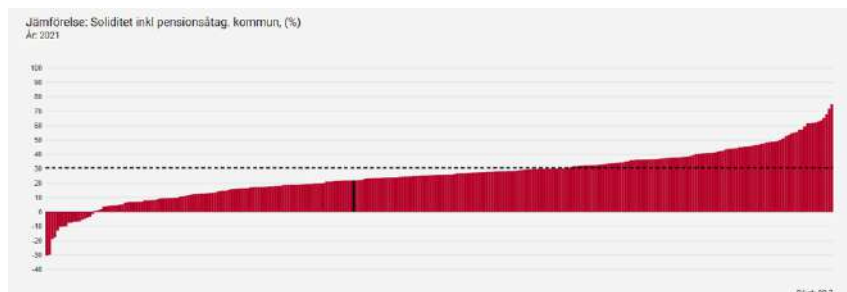
Genomsnittet för ovanstående soliditetsmått ligger bland Sveriges kommuner på cirka 44 % respektive 31 %. Nedan visas en bild på hur Dals-Eds kommun ligger i jämförelse med övriga kommuner i riket år 2021.

Svarta linjen nedan visar Dals-Eds nivå.

Soliditet enligt balansräkningen

Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt

Kommunfullmäktige har i de finansiella målen för 2022 angett att soliditet enligt balansräkningen inte ska vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Soliditet inklusive pensionsförpliktelser ska inte understiga 10 procent och på lång sikt öka.

Soliditeten har förbättrats mellan 2020 och 2022. Detta beroende på de senaste årens positiva resultat tillsammans med en lägre och mera normal investeringsnivå.

Ur ett finansiellt perspektiv så har resultatnivån de tre senaste åren gjort att kommunens förmåga att finansiera sina investeringar med egna medel ökat. Detta har därigenom inneburit att kommunen

undviker den finansiella risken en hög låneskuld innebär. Resultatnivån har också medgett att oförutsedda utgifter kan rymmas utan att balanskravsresultatet blir negativt.

Kommunalskatt

%	2020	2021	2022	Genomsnittlig skattesats i länet 2022
Kommunen	23,21	23,21	23,21	21,78
Regionen/Landstinget	11,48	11,48	11,48	
Kyrkan				
- varav kyrkoavgift	1,63	1,63	1,63	
- varav begravningsavgift	0,25	0,25	0,25	
Summa, ej kyrkoavgift	34,94	34,94	34,94	
Summa inkl kyrkoavgift	36,56	36,56	36,56	

År 2022 uppgick kommunens skattesats till 23,21 %. Skattesatsen har varit oförändrad de tio senaste åren. Inför 2012 skedde en skatteväxling med regionen om 43 öre då ansvaret för kollektivtrafiken flyttades.

I de 49 kommunerna i Västra Götalands län varierade kommunernas skattesatser under 2022 mellan 19,96 % i Partille till 23,38 % i Munkedal. Den genomsnittliga skattesatsen i länet uppgick under 2021 till 21,78%.

Pensionsförpliktelser

mkr	2020	2021	2022
Avsatt till pensioner inklusive löneskatt	11,5	12,2	13,4
Pensionsförpliktelser inklusive löneskatt som redovisas som ansvarsförbindelse	104,5	103,1	90,9
Summa pensionsförpliktelser	116,0	115,3	104,3

Ur risksynpunkt är kommunens pensionsförpliktelser viktiga att beakta, eftersom skulden ska finansieras de kommande 50 åren. Det totala pensionsåtagandet uppgick vid årets slut till 104,3 mkr. Av dessa redovisas 13,4 mkr i balansräkningen som en avsättning och 90,9 mkr återfinns utanför balansräkningen som ansvarsförbindelse. Den avser pensioner intjänade till och med 1997. Ökningen av avsättningen i balansräkningen under 2020 grundar sig på beräknad kostnad för vistidspension för förtroendevald som aviserat avgång inför nästa mandatperiod (2,7 mkr inkl löneskatt).

Den del av pensionsåtagandet som utgör ansvarsförbindelse är ofinansierad, då den ligger utanför balansräkningen. Under 2006 samt 2015 gjordes delinlösen av ansvarsförbindelsen med 7,5 mkr respektive 11,7 mkr inklusive löneskatt. År 2022 utbetalades medel från överskottsfonden inom Skandia, vilket användes för ytterligare delinlösen av ansvarsförbindelsen med 9,6 mkr inklusive löneskatt.

Syftet är att minska de negativa effekter som uppstår när stora utbetalningar av ansvarsförbindelsen kommer att göras i framtiden.

Kommunens borgensåtaganden

Ändamål (mkr)	2020	2021	2022
Egna bolag	262,0	260,0	257,9
Småhus	0,0	0,0	0,0
Föreningar	1,3	1,2	1,2
Övrigt	10,1	10,7	5,6
Totala borgensåtaganden	273,4	271,9	264,7

Kommunen tecknar i vissa fall borgen för lån till det kommunala bolaget, men även för andra externa verksamheter.

Kommunens samlade borgensåtagande för lån uppgick 2022 till 264,7 mkr, vilket var en minskning med 7,2 mkr i förhållande till 2021 och en minskning med 8,7 mkr i förhållande till 2020. Minskningen i posten övrigt under 2022 beror på minskat åtagande avseende finansiell leasing av personbilar.

Dals-Eds kommun har inte infriat några borgensåtaganden under 2022 och det finns inga indikationer på att så skulle behöva ske inom de kommande åren. Då c:a 97 % av den totala borgensförbindelsen utgörs av borgen gentemot Edshus AB, är den generella bedömningen, att risken är låg då bolagets verksamhet omfattas av att äga och förvalta fastigheter. I fastigheter finns ofta stora dolda värden, vilka ofta försvarar ytterligare lån. Vakansgraden är relativt låg.

Utfall i förhållande till budget

mkr	2020	2021	2022
Avvikelse nämnder	-10,4	-8,9	-7,0
Avvikelse årets resultat	7,5	10,4	1,4

Jämfört med budget redovisade kommunen ett överskott på 1,4 mkr, då kommunen för 2022 budgeterade ett resultat på 12,2 mkr. Budgetavvikelsen för kommunens nämnder var -7,0 mkr (varav c:a 1,3 mkr avser högre sjuklönekostnader p.g.a. Covid-19).

- Socialnämndens avvikelse var -7,9 mkr (varav c:a 0,8 mkr avser sjuklönekostnader p.g.a. Covid-19)
- FOKUS-nämndens avvikelse var -4,3 mkr (c:a 0,5 mkr avser sjuklönekostnader p.g.a. Covid-19)
- Kommunledningsförvaltningens avvikelse var + 2,8 mkr och samhällsbyggnadsförvaltningens +2,4 mkr.

Prognosavvikelser

Jämfört med augusti respektive år (%)	2020	2021	2022
Avvikelse nämnder	1,8	1,5	0,6
Avvikelse årets resultat	2,3	2,5	1,2

Ovanstående jämförelser visar avvikelserna från den prognos som gjordes i augusti respektive år i samband med delårsbokslutet. Avvikelserna ställs sedan i relation till verksamhetens nettokostnad för helåret och visas i procent. Observera att avvikelserna kan både innebära att utfallet blivit bättre eller sämre än prognos.

En god prognossäkerhet ger goda förutsättningar till anpassning till förändrade förutsättningar, och bör ligga under 1 procent av kostnadsomslutningen. Budgetföljsamhet är ett annat mått på finansiell kontroll, avvikelserna bör ligga så nära noll som möjligt.

Årets resultat innebar att kommunens ekonomiska marginal förbättrades under året. Den genomsnittliga resultatnivån sett över den senaste treårsperioden ligger i linje med vad det finansiella målet anger. Detta beror till stor del på de extra anslag som givits kommunsektorn under 2020 och 2021 bland annat till följd av Covid-19. Ytterligare beskrivning och analys av de finansiella målen och god ekonomisk hushållning sker i nästa avsnitt.

I den av Kommunfullmäktige fastställda budgeten för budgetåret 2022, plan 2023 och 2024 så framgår att resultatnivån ligger på 3,1 %, 3,3 % respektive 2,8 % per år. Dock fanns och finns ingående underliggande obalanser med för höga nettokostnadsnivåer inom verksamheterna jämfört med budgetens finansiella utrymme. Budgeten innehåller heller inga särskilt reserverade medel under fullmäktige för oförutsedda händelser/kostnader.

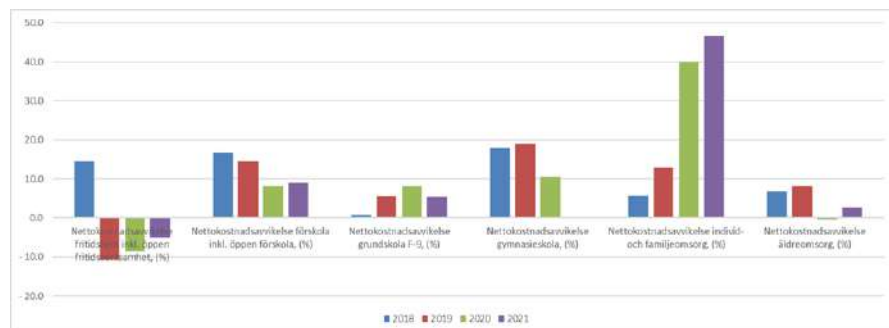
Arbetet med att på lång sikt anpassa nettokostnaderna till de finansiella förutsättningar som finns pågår enligt fullmäktiges beslutade Strategi för Långsiktigt hållbar Ekonomi och Verksamhet (LEV) och med tillitsbaserad styrning och ledning som verktyg och ledstjärna.

%	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Budget 2023
RESULTAT - KAPACITET				
Skatteintäktsutveckling	8,4	2,5	6,0	1,6
Nettokostnadsutveckling exkl. jämförelsestörande poster	-0,2	*2,0	8,2	8,9
Nettokostnadsandel	95,4	*94,8	96,8	103,9
- Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	91,0	90,7	92,3	99,6
- Planenliga avskrivningar	4,5	4,3	4,1	4,2
- Finansnetto	-0,1	-0,1	-0,1	0,1
- Jämförelsestörande engångsposter	0,0	*-0,1	0,5	0,0
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster/ skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	4,6	5,1	3,2	-4,0
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	4,6	5,0	3,7	-4,0
Självfinansieringsgrad av årets nettoinvesteringar	127	104	89	3

%	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Budget 2023
Nettoinvesteringar / skatteintäkter	7,1	9,0	9,0	10,7
Soliditet enligt balansräkningen	42	44	48	42
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser	18	22	28	22
Total skuld- och avsättningsgrad	58	56	52	58
varav avsättningsgrad	3	3	3	3
varav kortfristig skuldsättningsgrad	25	23	22	20
varav långfristig skuldsättningsgrad	31	30	27	36
Kommunal skattesats	23,21	23,21	23,21	23,21
RISK OCH KONTROLL				
Kassalikviditet	73	76	74	78

* Beloppet har ändrats.

Nettokostnadsavvikelsen nedan jämför nettokostnaden med referenskostnaden ("statistiskt förväntad" kostnad). Resultat över 0 indikerar högt kostnadsläge, på grund av hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

3.6.3 BALANSKRAVSRESULTAT

Balanskravet är ytterligare ett lagstadgat krav som kommunen måste uppfylla enligt kommunallagen. Det trädde i kraft år 2000 och utgör en undre gräns för vilket resultat som är tillåtet att budgetera och redovisa.

Balanskravet innebär i korthet att kommuner och landsting ska besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt i bokslutet är huvudprincipen att underskottet ska kompenseras med motsvarande överskott inom tre år och att kommunfullmäktige i en plan ska ange hur det ska ske. Det finns dock ett undantag från huvudprincipen.

Kommunfullmäktige kan med hänvisning till synnerliga skäl besluta om att inte återställa hela eller delar av ett underskott. Dessa ska då tydligt specificeras i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen.

Varje år ska det i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen redovisas en balanskravsutredning. Den redovisas i tabell 1. Den inleds med att årets resultat, vilket reduceras eller tillförs med ett antal poster enligt lagsstiftningen. När det är gjort, får man fram "Årets resultat efter balanskravsutredning före avsättning till RUR".

Nästa steg i balanskravsutredningen utgörs av medel som förs till eller från resultatutjämningsreserven (RUR). Sedan 2013 är det möjligt för kommuner och landsting att tillämpa RUR och under vissa förutsättningar föra medel mellan olika år. Tanken är att överskott ska kunna reserveras i RUR under finansiellt goda tider, då skatteintäkterna ökar ordentligt, för att sedan användas för att täcka hela eller delar av underskott under svagare tider, då skatteintäkterna minskar eller endast måttligt ökar. RUR ska därigenom bidra med att skapa stabilare planeringsförutsättningar för kommuner och landsting. Den bakomliggande tanken är att det rådande konjunkturläget inte ska påverka resurstilldelningen till verksamheterna i alltför hög utsträckning. Behovet av servicen som kommuner och landsting tillhandahåller minskar i regel inte i en lågkonjunktur, det kan snarare vara tvärtom för vissa delar av verksamheten. Dessutom framstår det inte som ändamålsenligt att behöva göra tillfälliga nerdragningar i verksamheten som sedan måste byggas upp igen när lågkonjunkturen är över.

Dals-Eds kommun har beslutat att använda sig av RUR. I enlighet med de krav som ställs i kommunallagens 8:e kapitel innehåller de av kommunen framtagna riktlinjerna för god ekonomisk hushållning även hanteringen av RUR.

Enligt kommunfullmäktiges riktlinjer kan en reservering till RUR göras med högst det belopp, som motsvarar det lägsta av antingen

den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar, som överstiger 1 % av skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning. Det är i enlighet med lagens lägstanivå. Enligt kommunfullmäktiges riktlinjer kan en disponering från RUR göras, för att helt eller delvis täcka ett balanskravsunderskott, när skatteunderlagsprognosen för ett enskilt år faller under det tioåriga genomsnittet för skatteunderlagets utveckling. Detta ger kommunen goda förutsättningar att vid behov genomföra ett omställningsarbete och/eller överbrygga en lågkonjunktur.

Balanskravsutredning 2020-2022

mkr	2020	2021	2022
Årets resultat enligt resultaträkningen	15,8	17,7	13,6
Avgår samtliga realisationsvinster	0,0	-0,3	-1,8
Tillägg för vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter	0,0	0,0	0,0
Tillägg för vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter	0,0	0,0	0,0
Tillägg för orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0
Avgår återföring av orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	15,8	17,4	11,8
Reservering till resultatutjämningsreserv (RUR)	-9,8	-13,9	-8,1
Disponering från resultatutjämningsreserv (RUR)	-2,6	0,0	0,0

mkr	2020	2021	2022
Balanskravsresultat	3,4	3,5	3,7

Återställning av balanskravsunderskott

mkr	2020	2021	2022
Kvar att återställa från tidigare år (ingående värde)	2,6	0,0	0,0
Resultat efter justering av RUR	15,8	17,4	11,8
Synnerliga skäl att inte återställa	11,4		
Kvar att återställa från tidigare år (utgående värde)	0,0	0,0	0,0

RUR

mkr	2020	2021	2022
Ingående värde	30,4	40,2	54,0
Reservering till RUR	9,8	13,8	8,1
Disponering av RUR	0,0	0,0	0,0
Utgående värde	40,2	54,0	62,1

Kommunen har mellan 2010 till 2019 reserverat 30,4 mkr till resultatutjämningsreserven. För år 2020 och 2021 reserverades 9,8 mkr respektive 13,8 mkr till resultatutjämningsreserven. För 2022 föreslås reservering till resultatutjämningsreserven med 8,1 mkr.

3.6.4 UPPFÖLJNING FINANSIELLA MÅL

Kommunen fattade 2013 beslut om "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv". Dessa tar sin utgångspunkt i att varje generation ska bekosta den kommunala service som konsumeras och därigenom lämna över en kommun med ett oförändrat finansiellt handlingsutrymme till kommande generationer. För att leva upp till detta, har kommunen beslutat om sex finansiella mål. Dessa redovisas och följs i detta avsnitt. Uppföljningen av de verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning återfinns under avsnitten "Uppföljning grunduppdrag" samt "Uppföljning utvecklingsmål"

1. Skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent

Kommunens skatteuttag ligger på en hög nivå jämfört med riket i övrigt. Omvärldens och medborgarnas ökande krav innebär dock att fler och fler kommuner och landsting har sett sig tvungna att höja skatteuttaget under de senaste åren. Målsättningen är därför att med befintligt skatteuttag klara de nuvarande och kommande utmaningarna med en oförändrad skattesats.

Målet är uppnått genom att Kommunfullmäktige beslutat om oförändrad skattesats (23,21 %) för år 2022.

2. Investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansieras genom extern upplåning. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå

Investeringar som görs inom affärsdrivande verksamheter såsom VA-, renhållning, kommersiella fastigheter och exploatering kan finansieras med externa lån då de finansieras via taxor och avgifter.

Målet är uppfyllt då amorteringsplanen följer avskrivningsnivån för dessa investeringar. Beslut har tagits om nyupplåning inom affärsdrivande verksamheter utifrån investeringsplanen. Dessa har däremot inte verkställts då behov ännu inte uppkommit.

3. Kommunen ska inom skattefinansierade verksamheter i grunden finansiera sina investeringar med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå

Kommunen ska i grunden inte finansiera sina investeringar inom skattefinansierade verksamheter med externa lån utan dessa ska finansieras med skatteintäkter. Undantag ska endast vara vid stora och långsiktiga investeringar där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Med detta avses investeringar och investeringsbidrag som överstiger 30 mkr och har en livslängd på minst 20 år.

Måttet för att mäta detta är självfinansieringsgraden av investeringarna som mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100 procent innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Målet är uppfyllt då ingen nyupplåning gjorts under året.

4. Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent

Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv som innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar. En kassalikviditet som uppgår till 100 procent eller mer innebär att samtliga kortfristiga skulder kan finansieras direkt med egna medel. Målsättningen om en kassalikviditet om minst 70 procent är satt utifrån att en stor del av kommunens kortfristiga skulder är relativt konstant, såsom ferie- och semesterlöneskuld. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Målet är uppfyllt då kommunens kassalikviditet uppgick till 74 procent vid bokslutstillfället.

5. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte

försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Kommunfullmäktige har i sitt finansiella mål ansett att kommunens soliditet långsiktigt inte ska understiga 40 procent och inte heller minska fler än tre år i rad. Detta är en lägre nivå än tidigare målsättning beroende på att kommunen befinner sig i ett starkt expansivt läge med stora investeringar inom skola, omsorg och VA-området. På sikt behöver målsättningen återigen ökas för att minska kommunens skuldsättning och öka det finansiella handlingsutrymmet.

Kommunfullmäktige anser samtidigt att soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser inte ska understiga 10 procent och även denna ska på lång sikt öka.

Målet är uppfyllt med en soliditet på 48 procent. Motsvarande nivå inklusive pensionsförpliktelsen uppgick till 28 procent.

6. Resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader

Kommunens resultat inklusive reavinst/-förluster och med samtliga pensionsförpliktelser redovisade ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga (understigande 30 mkr och har en livslängd under 20 år, enligt lånefinansieringsmålet) kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

I den av Kommunfullmäktige fastställda budgeten för budgetåret 2022, plan 2023 och 2024 så framgår att resultatnivån ligger på 3,1 %, 3,3 % respektive 2,8 % per år. Dock fanns ingående underliggande obalanser med för höga nettokostnadsnivåer inom verksamheterna jämfört med budgetens finansiella utrymme. Budgeten innehöll heller inga särskilt reserverade medel under fullmäktige för oförutsedda händelser/kostnader.

Sammanfattningsvis innebär det att kommunen kunde uppfylla samtliga av de sex finansiella målen för god ekonomisk hushållning under 2022. Arbetet med att på lång sikt anpassa nettokostnaderna till de finansiella förutsättningar som finns fortgår trots de senaste tre årens goda resultat. Detta dels för att vi ser att 2020 - 2022 inneburit en hel del tillfälliga medel från staten och dels för att kunna kvalitetssäkra och effektivisera våra verksamheter och processer. Utöver detta så finns utmaningar i form av den kraftigt stigande inflationen samt kommunens utmaning kopplat till både den minskade befolkningen, de demografiska förutsättningarna och inte minst den framtida kompetensförsörjningen.

3.6.5 UPPFÖLJNING GRUNDUPPDRAG

All kommunal verksamhet utgår ytterst från två grunduppdrag, *Välfärd & Service* samt *Demokrati & Samhällsutveckling*.

Välfärdsuppdraget omfattar ansvaret att leverera dagens välfärdstjänster till invånarna, såsom vård och omsorg, skola och annan service. Här ingår ansvaret som arbetsgivare och för den kommunala ekonomin. Kommunens verksamhet regleras av lagar och politiska beslut. De förtroendevalda ansvarar för att fördela resurser och styra verksamheten. Styrning och ledning skapar förutsättningar för god service till invånarna och dem som nyttjar kommunens tjänster, inom givna ekonomiska ramar. I ansvaret ligger också att föra en dialog med kommuninvånarna kring hur effektivt skattemedel används och vilka resultat som uppnås.

Samhällsutvecklingsuppdraget handlar om att säkerställa en långsiktig hållbarhet för kommande generationers välfärd och goda liv. Det omfattar bl a infrastruktur, samhällsplanering, mark- och vattenanvändning, folkhälsa och trygghetsfrågor samt att tillsammans med näringsliv, myndigheter, föreningar och andra aktörer bidra att det blir ett bra samhälle att leva i. Här ingår arbete med demokratiutveckling, bl a att skapa delaktighet och främja människors möjligheter till ansvar, insyn och inflytande.

Enligt kommunens nya styrmodell ska varje organisatorisk nivå följa upp och analysera sitt grunduppdrag med hjälp av olika mätetal eller genom att helt enkelt fråga dem vi är till för. På kommunfullmäktigenivå samarbetar vi med SCB, Statistiska Centralbyrån, för att vartannat år fråga ett representativt urval av befolkningen om hur de ser på sin kommun. Undersökningen mäter

ifall invånarna i kommunen tycker att saker fungerar bra eller mindre

bra. Inför 2021 års medborgarundersökning har frågorna gjorts om och resultatet kan därför inte jämföras med tidigare undersökningar.

110 av frågorna har besvarats så att ett genomsnittsbetyg har skapats. Frågorna är uppdelade i områdena:

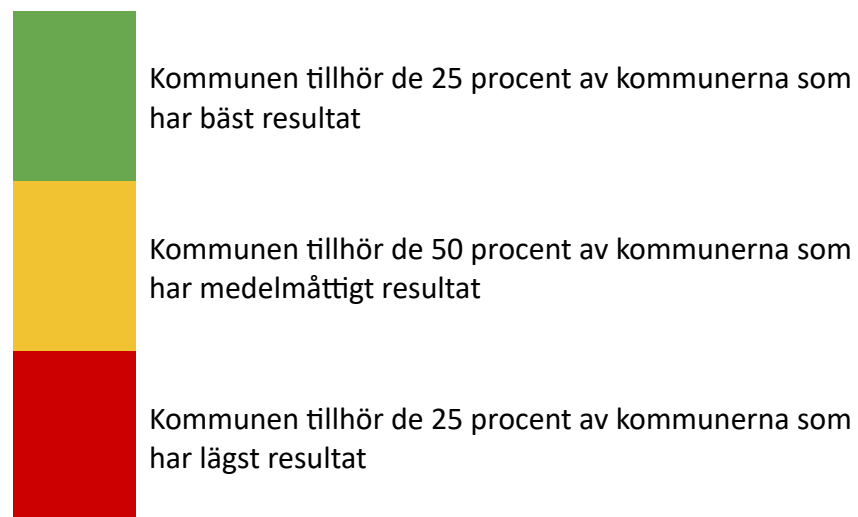
- Kommunen som helhet
- Skola och omsorg
- Boende och boendemiljö
- Lokala arbets- och utbildningsmöjligheter
- Samhällsservice
- Resor och kommunikationer
- Bibliotek, kulturliv och mötesplatser
- Idrott, motion och friluftsliv
- Underhåll av den offentliga miljön
- Trygghet i samhället
- Klimat- och miljöarbete
- Bemötande, information och inflytande i kommunen
- Jämlikhet och integration
- Förtroende

Frågornas svarsalternativ ser lite olika ut, men de flesta går att gruppera i höga och låga betyg. Till exempel kan "Mycket dåligt" och "Ganska dåligt" grupperas till låga betyg och "Ganska bra" och "Mycket bra" till höga betyg.

Svarsfrekvensen har dessvärre sjunkit men flertalet resultat är ändå statistiskt säkerställda till hög eller viss grad.

Svaren kommer att analyseras löpande av berörda politiker och tjänstepersoner, och resultatet används i förbättringssyfte. Dels analyseras den aktuella betygsnivån, dels jämförs resultaten med andra kommuner enligt färgkoder som förklaras nedan.

Förklaring till färgsättning

För varje nyckeltal rangordnas alla kommuner/regioner efter sina resultat, och de bästa resultaten får grön färg, de sämsta får röd färg och de i mitten får gul färg. Saknas data på något nyckeltal visas det med grå färg.

Färgerna visar alltså endast hur ett resultat ligger till jämfört med andra, inte ifall betygsnivån som sådan är bra eller dåligt, eller ifall den egna trenden är positiv eller negativ.

Analys

Betygen är viktigast men det är även intressant att jämföra oss med andra kommuner. Eftersom jämförbar historik nu saknas kan vi endast analysera läge, inte eventuella förändringar. Därför blir kommunjämförelserna extra intressanta.

52 frågor besvaras positivt, inom de 25 procent kommuner som har mest nöjda invånare. 37 frågor besvaras neutralt, inom de 50 procent kommuner som ligger mittemellan. 11 frågor besvaras negativt, inom de 25 procent kommuner som har minst nöjda invånare. 10 frågor har inte jämförts med hjälp av färgsättning.

I jämförelse med andra kommuners invånare är Dals-Eds kommuns invånare mer nöjda med kommunen som helhet, vilket resulterar i tre gröna och ett gulmarkerat svar. Trots grönt i jämförelse är betyget för möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter inte godkänt, med endast 29 procent som har svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del".

Vad gäller *Välfärd & Service* ger stor andel av invånarna höga betyg till *räddningstjänsten, förskolan, hämtningen av hushållsavfall* och *säkerställandet av dricksvatten*. *Räddningstjänsten* och *förskolan* sticker ut även i jämförelse med andra kommuner, liksom *arbetet för personer med funktionsnedsättning* och *skötsel av allmänna platser*. Det betyg som får räknas som inte godkänt, vare sig i nivå eller i jämförelse är *möjligheten att återvinna avfall utan transport med bil*. Även kommunens *utbud av laddningsstationer för elfordon* får alltför lågt betyg, men gult i jämförelse med andra.

Inom *Demokrati & Samhällsutveckling* ges många höga betyg. Särskilt nöjda, även i jämförelse, är invånarna med *trygghet där*

man bor när det är ljust, enkelt kunna transportera sig med bil, bibliotekets utbud av böcker och tidskrifter, utbud av livsmedelsaffärer inom rimligt avstånd, tillgång till hälso och sjukvård inom rimligt avstånd, samt bra utbud av friluftsområden. Lägst betyg både i nivå och i jämförelse får möjligheter att enkelt använda kollektivtrafik till fritidsaktiviteter, polisens närvaro samt möjligheterna att enkelt använda kollektivtrafiken för vardagliga resor.

Slutsats

Utifrån medborgarundersökningen kan vi dra slutsatsen att våra invånare är relativt nöjda med hur Dals-Eds kommun bedriver sina grunduppdrag. Men det finns en del att utveckla där vi får lågt betyg, även om kommunen i vissa av de fallen ligger bra till i jämförelse än andra kommuner.

Under alla omständigheter behöver vi, politiker och förvaltning, bli bättre på att föra en löpande dialog med våra invånare om vilka förväntningar som finns på oss som kommun, för att bidra till förbättringar eller bibehållande av kvaliteten inom välfärdstjänsterna och samhällsutvecklingen. Ökad information och dialog syftar till ömsesidig kunskap och trygghet samt förhoppningsvis ett ökat förtroende för kommunens kapacitet, och därmed även vår attraktivitet.

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Kommunen som helhet			
Invånarnas möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra, andel (%)	29,0	21,7	7,3
Kan rekommendera andra att flytta till kommunen, andel (%)	72,9	62,2	10,7
Kommunen sköter sina olika verksamheter bra, andel (%)	89,6	79,7	9,9
Kommunen är en bra plats att bo och leva på, andel (%)	95,5	92,6	2,9

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Välfärd och service			
Barn och utbildning			
Förskolan fungerar bra i kommunen, andel (%)	95,8	87,3	8,5
Grundskolan fungerar bra i kommunen, andel (%)	80,7	73,9	6,8
Gymnasieskolan fungerar bra i kommunen, andel (%)	81,4	73,6	7,8
Kommunala vuxenutbildningen fungerar bra i kommunen, andel (%)	72,9	74,4	-1,5
Omsorg och stöd			
Kommunens verksamhet för personer med funktionsnedsättning fungerar bra i kommunen, andel (%)	84,4	68,7	15,7

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Riksnitt	Skillnad
Socialtjänstens stöd och hjälp till utsatta personer fungerar bra i kommunen, andel (%)	76,4	52,2	24,2
Äldreomsorgen fungerar bra i kommunen, andel (%)	79,6	59,7	19,9
Samhällsbyggnad			
Hämtningen av hushållsavfall fungerar bra, andel (%)	95,2	93,3	1,9
Kommunens arbete för att säkerställa tillgången till dricksvatten är bra, andel (%)	91,6	87,3	4,3
Möjligheten att återvinna avfall utan transport med bil är bra, andel (%)	23,2	36,9	-13,7
Utbudet av platser för förpackningsåtervinning är bra, andel (%)	77,3	82,6	-5,3
Utbudet av återvinningscentraler i kommunen är bra, andel (%)	78,0	80,9	-2,9
Skötsel av allmänna platser fungerar bra i kommunen, andel (%)	88,0	78,3	9,7
Skötsel av badplatser i kommunen fungerar bra, andel (%)	84,5	74,1	10,4
Skötsel av byggnader där kommunen har verksamhet fungerar bra i kommunen, andel (%)	83,6	68,0	15,6
Skötsel av gator och vägar fungerar bra i kommunen, andel (%)	66,2	61,8	4,4
Skötsel av gång och cykelvägar fungerar bra i kommunen, andel (%)	80,0	68,4	11,6
Skötsel av kommunens idrotts och motionsanläggningar fungerar bra, andel (%)	84,5	78,1	6,4
Skötsel av naturområden i kommunen fungerar bra, andel (%)	86,7	80,6	6,1
Snöröjning av gator och vägar fungerar bra i kommunen, andel (%)	68,1	63,1	5,0
Snöröjning av gång och cykelvägar fungerar bra i kommunen, andel (%)	67,3	61,0	6,3
Åtgärder mot skadegörelser eller annan förstörelse fungerar bra i kommunen, andel (%)	71,4	59,3	12,1
Få problem med bristande eller trasig utomhusbelysning i kommunen, andel (%)	85,8	78,1	7,7

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Få problem med nedskräpning i kommunen, andel (%)	75,6	61,6	14,0
Räddningstjänsten i kommunen fungerar bra, andel (%)	96,9	95,0	1,9
Kommunens utbud av laddningsstationer för elfordon är bra, andel (%)	25,8	27,4	-1,6
Säkerheten på gång och cykelvägar är bra, andel (%)	84,4	71,7	12,7
Utbudet av gång och cykelvägar är bra, andel (%)	87,4	73,7	13,7

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Demokrati och samhällsutveckling			
Bygga, bo och samhälle			
Bra tillgång till hälso sjukvård inom rimligt avstånd från bostaden, andel (%)	93,7	85,8	7,9
Bra tillgång till kommunal service utanför kommunens centralort, andel (%)	51,1	74,6	-23,5
Bra utbud av livsmedelsaffärer inom rimligt avstånd från bostaden, andel (%)	94,5	87,6	6,9
Bra utbud av paketutlämningsställen inom rimligt avstånd från bostaden, andel (%)	92,1	90,3	1,8
Internetuppkopplingen i bostaden täcker behoven helt och hållet, andel (%)	56,6	59,2	-2,6
Internetuppkopplingen i bostaden täcker behoven i stort, andel (%)	88,9	85,4	3,5
Viktigt i boendemiljön begränsad biltrafik, andel (%)	60,5	63,3	-2,8
Viktigt i boendemiljön blandning av människor från olika kulturer eller bakgrund, andel (%)	45,4	48,7	-3,3
Viktigt i boendemiljön finns parkeringsmöjligheter, andel (%)	91,6	88,6	3,0

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Viktigt i boendemiljön förbindelser med kollektivtrafik, andel (%)	91,2	90,4	0,8
Viktigt i boendemiljön närhet till hälso och sjukvård, andel (%)	97,2	94,9	2,3
Viktigt i boendemiljön närhet till livsmedelsaffär, andel (%)	93,1	92,7	0,4
Viktigt i boendemiljön närhet till natur inkl. parker, andel (%)	96,7	97,3	-0,6
Viktigt i boendemiljön närhet till skola och barnomsorg, andel (%)	86,0	87,3	-1,3
Viktigt i boendemiljön platser för barn att leka på, andel (%)	92,3	93,0	-0,7
Viktigt i boendemiljön tyst och lugnt, andel (%)	91,8	91,5	0,3
Demokrati			
Beslut som fattas i kommunen upplevs som genomtänkta och genomarbetade, andel (%)	39,0	28,8	10,2
Beslut som fattas i kommunen upplevs vara transparenta, andel (%)	46,0	26,7	19,3
Förtroende för kommunens politiker, andel (%)	57,8	43,3	14,5
Förtroende för riksdagens politiker, andel (%)	39,6	40,2	-0,6
Kommunens anställda upplevs arbeta för kommunens bästa, andel(%)	68,4	56,9	11,5
Kommunens politiker upplevs arbeta för kommunens bästa, andel (%)	72,6	47,5	25,1
Kommunens politiker upplevs som ansvarstagande, andel (%)	56,5	38,9	17,6
Kommunens politiker upplevs som lyhörda för idéer, andel (%)	44,1	26,3	17,8
Man kan generellt lita på människor, andel (%)	63,6	62,1	1,5
Att få svar på frågor till kommunen fungerar bra, andel (%)	79,1	68,4	10,7
Bra bemötande vid kontakt med politiker i kommunen, andel (%)	85,9	87,4	-1,5

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Bra bemötande vid kontakt med tjänsteperson i kommunen, andel (%)	91,5	83,7	7,8
Kommunens information kring större förändringar fungerar bra, andel (%)	65,2	52,0	13,2
Möjlighet att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen fungerar bra, andel (%)	52,7	37,1	15,6
Möjlighet att påverka inom de kommunala verksamheterna fungerar bra, andel (%)	55,5	41,8	13,7
Möjlighet att påverka politiska beslut i kommunen fungerar bra, andel (%)	41,9	29,8	12,1
Demokrati och samhällsutveckling			
Folkhälsa			
Kommunens arbete för att minska diskriminering fungerar bra, andel (%)	50,6	32,2	18,4
Kommunens arbete för att öka toleransen för människors olikheter fungerar bra, andel (%)	50,2	33,2	17,0
Möjlighet att vara den man är och leva det liv man vill leva, andel (%)	90,5	87,2	3,3
Hållbarhet och miljö			
Information från kommunen om vad enskilda kan göra för att minska sin miljö klimatpåverkan fungerar bra, andel (%)	51,3	51,8	-0,5
Kommunens arbete för att minska miljö och klimatpåverkan i egna verksamheter är bra, andel (%)	68,9	63,8	5,1
Näringsliv och sysselsättning			
Bra möjlighet för kommunens invånare att bo kvar i kommunen och genomföra eftergymnasiala studier, andel (%)	51,9	70,4	-18,5
Bra möjlighet för kommunens invånare att ha ett arbete inom rimligt avstånd från bostaden, andel (%)	75,2	78,7	-3,5
Demokrati och samhällsutveckling			
Trafik och infrastruktur			

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Möjligheterna att enkelt använda kollektivtrafik för vardagliga resor är bra, andel (%)	29,8	51,4	-21,6
Möjligheterna att enkelt använda kollektivtrafik till fritidsaktiviteter är bra, andel (%)	14,2	40,9	-26,7
Möjligheterna att enkelt kunna göra längre resor från kommunen utan bil är bra, andel (%)	59,2	57,0	2,2
Möjligheterna att enkelt kunna transportera sig med bil är bra, andel (%)	97,1	94,9	2,2
Utbudet av pendlarparkering i kommunen är bra, andel (%)	61,7	52,7	9,0
Trygghet och säkerhet			
Få problem med hot och trakasserier på nätet i kommunen, andel (%)	90,3	84,0	6,3
Få problem med inbrott eller stölder i kommunen, andel (%)	63,1	57,7	5,4
Få problem med narkotikahandel i kommunen, andel (%)	78,6	49,4	29,2
Få problem med personer eller gäng som bråkar eller stör i kommunen, andel (%)	81,0	67,9	13,1
Få problem med personer som är påverkade av alkohol eller narkotika i kommunen, andel (%)	85,4	64,7	20,7
Få problem med skadegörelse eller klotter i kommunen, andel (%)	85,6	72,7	12,9
Få problem med störande trafik med motorfordon i kommunen, andel (%)	70,0	66,6	3,4
Få problem med våldsbrott i kommunen, andel (%)	88,3	69,6	18,7
Kommunen informerar bra vid samhällsstörningar, andel (%)	79,5	74,9	4,6
Låg oro att det kommer ske en allvarlig samhällsstörning i kommunen, andel (%)	87,6	83,3	4,3
Låg oro för att bli utsatt för hot och trakasserier på nätet, andel (%)	88,9	89,3	-0,4
Låg oro för att bli utsatt för identitetsstöld, andel (%)	71,4	67,9	3,5
Låg oro för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld, andel (%)	84,5	79,0	5,5

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Låg oro för att det kommer ske en terrorhandling i kommunen, andel (%)	92,0	85,6	6,4
Låg oro för att drabbas av inbrott i hemmet, andel (%)	79,4	75,7	3,7
Låg oro för att utsättas för sexuella trakasserier eller liknande, andel (%)	91,8	88,7	3,1
Polisens närvaro i kommunen är bra, andel (%)	19,3	44,4	-25,1
Trygg utomhus i området där du bor när det är ljust ute, andel (%)	98,2	95,9	2,3
Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel(%)	83,9	79,1	4,8
Kommunens arbete för att förbättra integration och delaktighet i samhället fungerar bra, andel (%)	46,1	28,3	17,8
Uppleva och göra			
Bra digitalt utbud av böcker och tidskrifter i kommunens bibliotek, andel (%)	91,8	89,8	2,0
Bra utbud av bibliotekets aktiviteter (t.ex. bokklubbar, författarbesök, sagostunder, utbildning), andel (%)	75,6	77,8	-2,2
Bra utbud av böcker och tidskrifter i kommunens bibliotek, andel (%)	95,3	94,8	0,5
Bra utbud av caféer och restauranger i kommunen, andel (%)	76,8	74,3	2,5
Bra utbud av lekplatser, parklekar etc. i kommunen, andel (%)	60,6	76,2	-15,6
Bra utbud av ställen (t.ex. träffpunkter) för äldre att träffas på i kommunen, andel (%)	53,8	49,5	4,3
Bra utbud av ställen för unga att träffas på i kommunen, andel (%)	42,4	30,9	11,5
Det lokala kultur och nöjeslivet i kommunen är bra, andel (%)	39,5	52,0	-12,5
Kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet är bra, andel (%)	61,4	53,5	7,9
Bra möjlighet att nyttja kommunens idrotts och motionsanläggningar, andel (%)	71,5	77,2	-5,7
Bra utbud av allmänna träningsplatser utomhus i kommunen, andel (%)	67,0	61,5	5,5

Nyckeltal 2022	Dals-Ed	Rikssnitt	Skillnad
Bra utbud av belysta motionsspår i kommunen, andel (%)	82,2	71,1	11,1
Bra utbud av friluftsområden i kommunen, andel (%)	93,0	86,6	6,4
Bra öppettider vid kommunens idrotts och motionsanläggningar, andel (%)	59,5	77,3	-17,8

Källa: www.kolada.se. För mer information om medborgarundersökningar, se www.dalsed.se

3.6.6 UPPFÖLJNING UTVECKLINGSMÅL

Kommunfullmäktige i Dals-Eds kommun antog i december 2019 utvecklingsplanen för åren 2020-2023. Till utvecklingsplanen hör visionen, som är mera långsiktiga målsättningar.

Dals-Ed den naturliga hållplatsen Dals-Ed är en inbjudande och inspirerande hållplats för fler människor i alla åldrar. Här stannar man gärna för alltid eller för en tid, och man vill gärna återvända. Vi utforskar livet med nyfikenhet och öppenhet - mitt i en vild och vacker natur. Här finns en god jordmån med stark växtkraft och det är enkelt att utvecklas. Vi värnar om varandra, vårdar vårt arv och bygger framtiden tillsammans på ett naturligt och hållbart sätt.

Utvecklingsplanen har fyra utvecklingsområden; *kompetens, demokrati, plats* och *miljö*. Till varje utvecklingsområde hör två utvecklingsmål. I avsnitten nedan redovisas en bedömning av måluppfyllelsen samt kommentarer. Av de åtta utvecklingsmålen bedöms tre mål uppfyllda och fem mål delvis uppfyllda. Flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och har inte kunnat färdigställas under året. Bedömningen görs därmed att målen inte kommer uppfyllas på årsbasis, men att vi i slutet av planperioden har genomfört åtgärder i den mån att vi nått sådan effekt att vi kan anses uppfylla målen.

KOMPETENS	
Hög kompetensmatchning	◆
En skola där varje elev når sin fulla potential	◆
DEMOKRATI	
Högt förtroende för kommunens politiker och organisation	●
Engagerade invånare	◆
PLATS	
Attraktiva boendemiljöer	●
Levande tätort och landsbygder	◆
MILJÖ	
Grön och skön naturkommun	●
Hållbart samhälle	◆

3.6.6.1 KOMPETENS

UTVECKLINGSMÅL: HÖG KOMPETENSMATCHNING

Definition av målet:

Kommunens verksamheter och näringslivet har bra tillgång på arbetskraft med relevant kompetens. Invånarna i Dals-Ed har goda möjligheter till egen försörjning.

Bedömning måluppfyllelse:

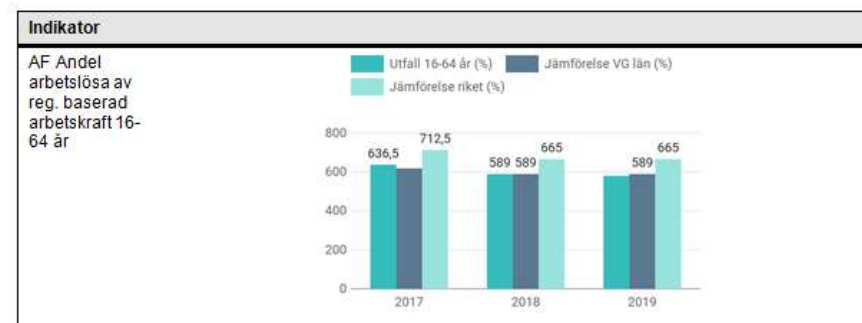
Utvecklingsmålet har även under det här året delvis varit präglad av pandemin, där vissa branscher klarat sig väl medan andra varit mycket påverkade av restriktioner och nedstängningar. Därefter har kriget i Ukraina skapat osäkerhet på arbetsmarknaden, bland annat i form av höjda priser och försenade leveranser. Uppenbart har dock arbetsmarknaden i Dals-Ed klarat sig bra de senaste åren, under 2021 stabiliserades arbetsmarknadsläget och den ökning inom gruppen arbetslösa i Dals-Eds kommun som vi såg under 2020 avstannade och sjönk. Under 2021 låg arbetslösheten i kommunen för gruppen 16-64 år på i genomsnitt 6,0% under 2021 vilket kan jämföras med 7,0% 2020. Nivån för riket låg i genomsnitt på 7,9% under 2021.

Arbetslösheten i Dals-Ed ligger fortsatt på mycket låga nivåer. Under 2022 låg arbetslösheten i målgruppen 16-64 år i genomsnitt på 5,2% i Dals-Ed vilket kan jämföras med ett genomsnitt på 6,8% för riket och 6,0% för Västra Götaland. Vi ser också att vi även fortsatt ligger under riket och Västra Götaland avseende ungdomar 16-24 år, genomsnitt i Dals-Ed 6,0% jämfört med 8,3 för riket och 7,3% i

Västra Götaland. Andelen arbetssökande ungdomar och utrikes födda har därmed också minskat.

De utmaningar vi ser är att gruppen långtidsarbetslösa ökar till viss del och att vissa branscher har svårigheter att rekrytera rätt kompetens. Detta gäller även inom kommunen där det framöver kommer finnas stora utmaningar kring att hitta arbetskraft och bemanna kommunens verksamheter. Kompetensförsörjningsfrågan är därför en fråga som vi behöver jobba mycket med framöver för att på sikt klara av att bemanna upp såväl kommunens verksamheter som för vissa branscher i det lokala näringslivet.

Flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och har inte kunnat färdigställas under året. Bedömning görs därmed att målet inte fullt ut uppfylls under året, främst med anledning av kompetensmatchningsbehovet men att vi i slutet av planperioden har genomfört åtgärder i den mån att vi nått sådan effekt att vi kan anses uppfylla målet.

UTVECKLINGSMÅL: EN SKOLA DÄR VARJE ELEV NÅR SIN FULLA POTENTIAL

Definition av målet:

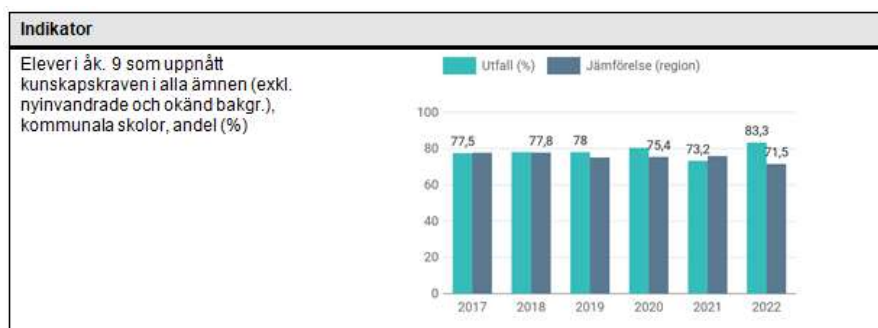
Elever ges stöd och stimulans i att utvecklas så långt som möjligt.

Skola och näringsliv samverkar för att väcka intresse hos elever för entreprenörskap och för olika yrken.

Bedömning måluppfyllelse:

Samtliga aktiviteter inom målet har genomförts eller är på god väg att genomföras under året. Resultatet för elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, har stadigt legat runt 80% vilket genomgående över åren är något bättre än regionen, men under 2021 märktes en liten nedgång i utfallet och lägre än regionen. Behörigheten till yrkesprogram har dock ökat och ligger totalt sett på en hög nivå. Under året har elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen återigen ökat då alla elever i åk 9 2022 blev behöriga till gymnasiet och kommunen ligger därmed på en hög nivå och en god bit över snittet i regionen.

Flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och har inte kunnat färdigställas under året. Bedömning görs därmed att målet möjligen inte kommer uppfyllas på årsbasis men att vi i slutet av planperioden har genomfört åtgärder i den mån att vi nått sådan effekt att vi kan anses uppfylla målet.

3.6.6.2 DEMOKRATI

UTVECKLINGSMÅL: HÖGT FÖRTROENDE FÖR KOMMUNENS POLITIKER OCH ORGANISATION

Definition av målet:

Invånarna i alla målgrupper är nöjda med möjligheterna till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter.

Invånarna känner trygghet i den offentliga servicen.

Bedömning måluppfyllelse:

Generellt finns ett högt förtroende för kommunens politiker utifrån senaste medborgarundersökningen, vilket är en mycket viktig faktor för tilliten och förtroendet för det politiska systemets möjligheter att klara av de utmaningar kommunen står inför när det gäller såväl välfärds- som utvecklingsuppdraget. Under perioden har den krissituation som pandemin medfört, även fortsättningsvis påverkat att de planerade aktiviteterna inte har kunnat genomföras.

Under hösten har en ny medborgarundersökning genomförts vilket bidrar med goda möjligheter till uppföljning. Analysen behöver fortsätta även under inledningen av 2023 men resultatet från undersökningen visar att medborgarna i högre grad än riket upplever att såväl politiker som personal arbetar för kommunens bästa och tar ansvar för kommunen, vilket indikerar att medborgarna har ett högre förtroende för kommunen och politiker i kommunen jämfört med riket.

Flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och har inte kunnat färdigställas under året. Bedömningen görs dock att målet uppfylls på årsbasis, delvis med utgångspunkt från resultatet i medborgarundersökningen under hösten, men att vi i slutet av

planperioden har genomfört ännu fler åtgärder och förhoppningsvis förstärkt bedömningen om att målet kan anses uppfyllt för hela planperioden.

UTVECKLINGSMÅL: ENGAGERADE INVÅNARE

Definition av målet:

Invånarna i alla målgrupper vill och kan vara med och påverka i frågor som rör kommunen.

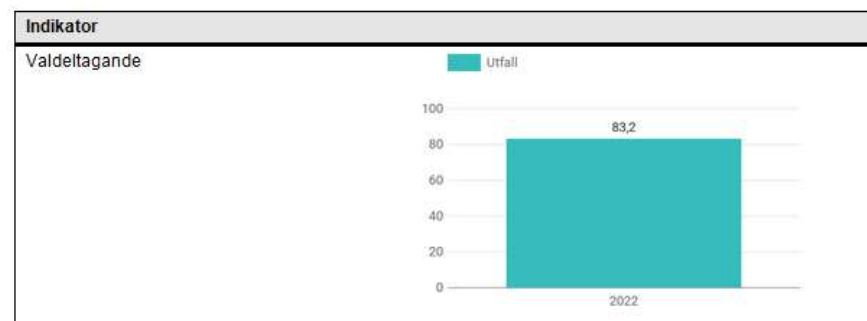
Bedömning måluppfyllelse:

Invånarna i Dals-Eds kommun uppvisar generellt ett stort engagemang och stolthet för bygden och kommunen. Det är viktigt att kommunen som organisation kan fånga upp och kanalisera det engagemang och den kunskap som finns bland invånarna för att bibehålla och utveckla de värden som finns i kommunen, självklart då med utgångspunkt från den medborgardialog som resulterat i kommunens utvecklingsplan. Det är särskilt viktigt att kommunen kan engagera de unga i samhällsbygget och framförallt låta ännu fler delta för att skapa ett attraktivt samhälle. Kommunens organisation kan inte ensam möta alla förväntningar och behov varför fler i samhället behöver finnas med inte endast i att inkomma med förslag utan också att genomföra platsutvecklande åtgärder. På grund av pandemin har detta arbete inte kommit igång som planerat i Utvecklingsplanen men under 2022 har planeringen återupptagits och dialogen genom detta förstärkts. Bland annat har det nya platsvarumärket bidragit till en form för samverkan och stöd i kommunikationen för såväl kommun som företag och föreningar.

Under hösten har medborgarundersökningen genomförts som blir en viktig indikator och utgångspunkt för kommunens arbete.

Flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och har inte kunnat färdigställas under året, bland annat innebär resultatet av medborgarundersökningen under året att det finns ett bra planeringsunderlag under 2023 att utgå från. Bedömningen görs därmed att målet inte kommer uppfyllas på årsbasis men att vi i slutet av planperioden har genomfört åtgärder som förhoppningsvis gör att vi åtminstone kommer närmare måluppfyllelse.

3.6.6.3 PLATS

UTVECKLINGSMÅL: ATTRAKTIVA BOENDEMILJÖER

Definition av målet:

Invånarna i alla målgrupper är nöjda med utbudet av olika boendeformer.

Bedömning måluppfyllelse:

Medborgarundersökningen har bytt format och är inte jämförbar med tidigare resultat, men däremot kan jämförelser göras med riket. Medborgarna i Dals-Eds kommun är mer nöjda än riket i stort med kommunen som en plats att bo och leva på (Dals-Ed 95,5 %,

riket 92,4 %). 72,9 % av medborgarna skulle också rekommendera andra att flytta hit (jfr riket 62,6 %).

Under året genomfördes en marknadsundersökning kring bostäder med fokus på invånare i åldern 50 +. Av undersökningen framkommer att det finns en efterfråga på centrumnära boende och ett intresse för bostäder vid Linden 2. I dagsläget finns dock lediga bostäder i det kommunala bostadsbolaget och även övriga fastighetsbolag har uppgett att efterfrågan minskat något från tidigare år. Demografikurvan visar på att andel äldre i kommunen kommer att öka inom de närmaste åren och det behöver säkerställas att det finns bostäder som motsvarar denna åldersgrupps behov och efterfråga på sikt.

I kommunen finns lediga tomter inom detaljplanerad mark som möjliggör för byggnation av olika typer av bostäder. Nybyggnation begränsas dock av hårda lånevillkor och att de höga produktionskostnaderna överstiger marknadspriserna. Osäkerheten i världen med bland annat inflation samt höga materialkostnader, räntekostnader och energipriser, kan tänkas bidra till minskad nybyggnation. Om de ökade kostnaderna består kan det bidra till att fler väljer att avyttra sin villa och bosätta sig i hyreslägenheter, vilket kan bidra till flyttkedjor och ökade möjligheter för framför allt yngre och barnfamiljer att komma in på bostadsmarknaden.

Flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och har inte kunnat färdigställas under året, men utifrån invånarnas nöjdhet samt att det finns detaljplanerad mark med lediga tomter för byggnation av olika typer av bostäder görs bedömningen att målet kan anses uppfyllt.

UTVECKLINGSMÅL: LEVANDE TÄTORT OCH LANDSBYGDER

Definition av målet:

Dals-Ed har ett attraktivt, välvårdat centrum med ett brett kommersiellt utbud.

I såväl tätort som landsbygder finns möjligheter till en aktiv fritid.

Bedömning måluppfyllelse:

Då medborgarundersökningen har bytt utformning kan ingen jämförelse göras mot tidigare år, men däremot kan jämförelse göras med riket.

I medborgarundersökningen får Dals-Ed sämre betyg än riket avseende utbudet av aktiviteter, caféer och restauranger, lekplatser, mötesplatser för ungdomar samt avseende lokalt kultur- och nöjesliv. Avseende träffpunkter för äldre får Dals-Eds kommun däremot högre betyg än riket.

Under perioden färdigställdes bland annat en DiscGolfbana vid Sågtjärn och en Skatepark vid Terrassparken som bidragit till målet om att skapa möjligheter för en aktiv fritid.

Arbete pågår med aktiviteter för att öka möjligheterna till ett mer attraktivt centrum genom bland annat en utveckling av de centrala parkerna samt Le-området, men då arbetet ännu inte är färdigställt har det inte bidragit till måluppfyllelse under perioden. I centrum finns också flera tomma verksamhetslokaler.

Flera evenemang har återupptagits efter pandemin och det har genomförts såväl marknad som valborgsmässosfirande. Kommunen har också bidragit på olika vis till externa evenemang såsom countryfest, blodomloppet och monsterrace. Under perioden

antogs också kommunens nya platsvarumärke som ytterligare ska knyta samman extern kommunikation med evenemang och marknadsföring.

Flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och har inte kunnat färdigställas under året. Bedömningen görs därmed att målet inte kommer uppfyllas på årsbasis men att vi i slutet av planperioden har genomfört åtgärder i den mån att vi nått sådan effekt att vi kan anses uppfylla målet.

3.6.6.4 MILJÖ

UTVECKLINGSMÅL: GRÖN OCH SKÖN NATURKOMMUN

Definition av målet:

I Dals-Ed är skogs- och lantbruk en naturlig del av samhället.

Kommunens naturvärden tas tillvara och bidrar till en väl utvecklad besöksnäring.

Bedömning måluppfyllelse:

Kommunen har fortsatt en hög andel förvärvsarbetande inom jord- och skogsbruk.

I kommunen finns en nationalpark som under 2022 hade omkring 10 000 besökare.

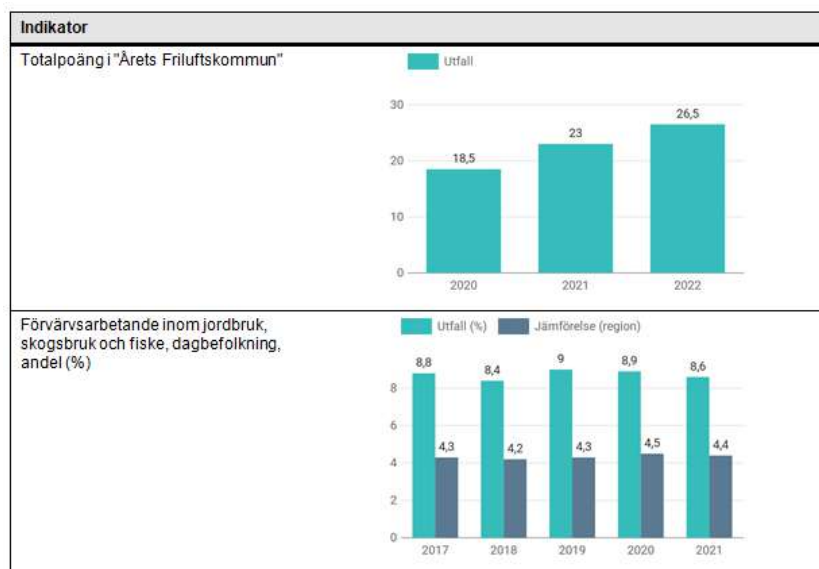
I undersökningen Sveriges friluftskommun 2022 får vi en placering på plats 66 och en poänguppfyllelse på 78 %, vilket är en förbättring mot föregående år då vi hade en placering på plats 101 och en poänguppfyllelse på 72 %. Totalt uppnår vi år 2022 26,5 poäng, vilket är en ökning från föregående år med 2,5 poäng.

Störst utvecklingspotential enligt undersökningen finns inom information och samarbete kring friluftsliv där vi enbart har en poänguppfyllelse på 50 %. Destinationsutvecklare tillsammans med näringslivsutvecklare arbetar aktivt inom sina tjänster med dialoger med besöksnäringen för ständig förbättring. Genom vår turistbyrå och genom kommunens konto Visit Dals-Ed arbetar vi med marknadsföring av våra friluftsområden och besöksmål. Kommunen deltar också i samarbeten genom bl.a. Visit Dalsland och projektet Hållbar Besöksnäring.

Inom planer och aktiviteter för friluftsliv klarar vi oss bättre resultatmässigt i undersökningen då vi får en poänguppfyllelse på 80,8 % respektive 89 %. Under 2021 gjordes en extra satsning på friluftslivet i form av "Friluftslivets år" med såväl aktiviteter som investeringar och planering för friluftsliv som syftade till att bidra till effekt även på lång sikt. Under perioden har vi försökt stärka detta genom att fortsätta arbetet med att utveckla möjligheter till friluftsliv.

93 % av medborgarna svarar i medborgarundersökningen att de är nöjda med utbudet av friluftsområden i kommunen, vilket kan jämföras med rikets svar där 86,5 % var nöjda.

Då resultaten förbättrats från föregående år och en stor andel av medborgarna är nöjda med de möjligheter som finns till friluftsliv i kommunen så görs bedömningen att målet uppfyllts även om flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och därmed inte har kunnat färdigställas under året.

UTVECKLINGSMÅL: HÅLLBART SAMHÄLLE

Definition av målet:

Dals-Ed är en klimatsmart och fossilfri kommun som underlättar för invånare och besökare att bidra till det hållbara samhället. Det finns en stor produktion av grön energi.

Bedömning måluppfyllelse:

Det finns ingen uppdaterad statistik för 2022 avseende elproduktion och användning, men elproduktionen av vindkraft inom kommunen är relativt hög. År 2020 producerades 147 220 MWh elenergi av vindkraft inom kommunen. Slutanvändning av el totalt inom det geografiska området inom samma period var 55 758 MWh (Källa: Energimyndigheten och SCB via Kolada).

Medborgarundersökningen har ändrat form och resultatet för 2022 är därmed inte jämförbart med tidigare år.

Av medborgarundersökningen framgår att invånarna är mer nöjda med utbudet av gång- och cykelvägar i Dals-Eds kommun än mot riket i helhet. (Dals-Ed 87,4 %, riket 81,3 %). Invånarna är dock mindre nöjda än riket avseende möjligheterna att transportera sig med kollektivtrafik vid vardagliga resor till arbete, skola och fritidsaktiviteter samt avseende möjligheten att göra längre resor från kommunen utan att använda bil. Av medborgarundersökningen framgår också en lägre nöjdhet kring utbudet av laddningsstationer för elfordon i kommunen jämfört med riket. (Dals-Ed 25,5 %, riket 30,1 %)

År 2022 var "Hållbarhetsåret" i Dals-Eds kommun och olika teman satte fokus på hur invånare, företag, föreningar och kommunala verksamheter kan bidra till ett hållbart samhälle. Ett arbete med plan för laddinfrastruktur pågår och under året har närtrafiken förbättrats, vilket möjliggör bättre förutsättningar för kollektiva vardagsresor.

Flertalet åtgärder sträcker sig över planperioden och har inte kunnat färdigställas under året. Bedömningen görs därmed att målet inte kommer uppfyllas på årsbasis men att vi i slutet av planperioden har genomfört åtgärder i den mån att vi nått sådan effekt att vi kan anses uppfylla målet.

3.6.7 SLUTSATSER AVSEENDE GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

I samband med budgetbeslutet inför år 2016 beslutade Kommunfullmäktige om ett antal uppdrag för att komma i långsiktig ekonomisk balans inför budget 2017. För att kunna fullgöra uppdragen från Kommunfullmäktige föreslogs därför att tillsätta en utredning för att utvärdera kommunens verksamheter med avseende på verksamhetseffektivitet och ekonomi. Förslaget var att utredningen skulle ske med externt stöd via SKR. SKR skulle dels genomföra en analys av kommunens ekonomiska situation och verksamhetens kostnader, inklusive en bedömning av förutsättningarna för de närmaste fem åren, dels en kvalitativ analys med avseende på ledning och styrning, demokrati och delaktighet, verksamheternas effektivitet, kommunen som arbetsgivare och kommunen som samhällsbyggare.

Prognosen från SKR, allt annat oförändrat, visade då en ökande obalans under perioden från -1 mkr år 2016 till -24 mkr år 2021.

Med ett utfall (årets resultat efter balanskravsjusteringar) år 2022 på 11,8 mkr med hänsyn taget till extra generella statsbidragsförstärkningar med 2,7 mkr samt nettoeffekten av ersättningen för höga sjuklönekostnader med 2,2 mkr tyder på att den utveckling av ekonomin som prognostiserades 2015-2016 har vänts.

3.7 VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN

Viktiga händelser under perioden

Under året 2022 släppte pandemin äntligen sitt grepp och mer tid har kunnat ägnas åt utvecklingsprocesser som bidrar till att Dals-Eds kommun upplevs som en attraktiv arbetsgivare. Organisationen har fortsatt haft stort fokus på aktiviteter för att kvalitetssäkra arbetsmiljön med fokus på ett hållbart arbetsliv. En reviderad arbetsmiljöpolicy antogs av KF 2022-04-13 och förändrade och mer förmånliga friskvårdsförmåner började gälla för alla medarbetare 2022-01-01.

Medarbetarundersökningen som genomfördes i mars 2022 visar att medarbetar- engagemanget stärkts ytterligare från föregående mätning samt att områden såsom stolthet, rekrytering, attraktivitet och friskvård förstärkts.

Kompetensförsörjning är en kommande stor utmaning för offentlig sektor. Ett arbete med en kommunövergripande strategisk kompetensförsörjningsplan har pågått under 2022.

Under 2020 tog Kommunstyrelsen beslut om handlingsplan för heltidsresan och under 2022 har vi lyckats öka heltidsanställda med 7,5 procentenheter jämfört med föregående år. Detta har uppnåtts genom att vi har anpassat organisationen till fler heltidsanställningar.

Under året påbörjades även processen kring avtal om samverkan och arbetsmiljö vilket kommer att påverka arbetsätt och beslutsformer med fokus på ökad delaktighet och arbetsmiljöfrågor för ett hållbart arbetsliv.

Personalstatistik

Anställda	2022	2021	2020
Antal tillsvidareanställningar	551	527	529
- Varav kvinnor (%)	75%	80%	81,3%
- Varav män (%)	25%	20%	18,7%
Antal visstidsanställningar (exkl. timavlönade)	70	98	87
Totalt anställda	621	625	616
Andel heltidsanställda	71%	63,5%	62,2%
- För kvinnor (%)	67%	60%	57,6%
- För män (%)	85,5%	75,5%	80%

Anställda

Dals-Eds kommun hade 621 anställda vid mättillfället den 1 november, vilket är en minskning med 4 personer jämfört med föregående år. 551 personer var tillsvidareanställda och 70 personer visstidsanställda. Jämfört med föregående år är det en ökning med 24 tillsvidareanställda och en minskning med 28 visstidsanställda.

Av de tillsvidareanställda var 440 kvinnor (75 %) och 111 män (25 %), om visstidsanställda inkluderas är den procentuella fördelningen 73 % kvinnor och 27 % män.

Sysselsättningsgrad

Av kommunens tillsvidare- och visstidsanställda arbetar 71% heltid, vilket är en ökning med 7,5 procentenheter jämfört med föregående år. Nedbrutet per kön arbetar 67% kvinnor heltid, vilket är en ökning med 7 procentenheter och bland männen arbetar 85,5% heltid, vilket är en ökning med 10 procentenheter jämfört med 2021.

Åldersstruktur

Medelåldern för kommunens tillsvidare och visstidsanställda var 47,6 år: För kvinnor 47 år och för männen 49 år.

Av de tillsvidareanställda var 18,3% 60 år eller äldre, vilket är en ökning med 2,8 procentenheter, och 31,6% är mellan 50- 59 år, vilket är en minskning med 1 procentenhet jämfört med 2021.

Under 2022 har 15 personer gått i ålderspension.

De yrkeskategorier med störst andel kommande pensionsavgångar fram till 2028 är undersköterskor, stödassistenter, boendestödspersonal och teknisk personal.

Personalkostnader

Under året uppgick lönekostnaderna till 345 mkr. Medellönen var 32 631 i november 2022, vilket var en höjning med 1036 kr i jämförelse med 2021. Löneöversynen 2022 var klar inför junilönen till merparten och slutfördes inför septemberlönen.

Heltidsresan

Processen heltidsresan har fortsatt under året med information, utbildningar och webbstudiebesök som genomförts inom socialförvaltningen (Edsgärdet/Hagalid, Korttiden, Hemsjukvården

Hemtjänsten och LSS) för att öka förståelsen om varför vi genomför heltidsresan och få inspiration om hur enheterna ska gå vidare med heltid som norm.

I Dals-Ed är andelen heltidsanställda 71 % jämfört med ett medeltal för riket på 82,6 % (2021 års siffror). För Dals-Eds kommun är det en ökning med 7,5% jämfört med 2021 då andelen var 63,5% heltidsanställda.

HR har tillsammans med socialförvaltningen ledningsgrupp arbetat fram en bemanningshandbok för förvaltningen som kommer att fastställas under våren 2023. Bemanningshandbokens syfte är att redogöra och tydliggöra bemanningsprocessen och schema processen med gemensamma ramar och riktlinjer. Riskbedömningar är gjorda med samtliga enheter som berörs av bemanningshandboken.

HR, ekonomi, Bemanningsteamet och enheterna inom socialförvaltningen har tillsammans arbetat för att få enhetliga scheman i Medvind och uppföljning av heltidsresan. Enheterna hanterar heltid som norm på APT där medarbetare och skyddsombud får vara delaktiga och får information om arbetet kring schema och samplanering.

Ledarskap och kompetensutveckling

Ledarutveckling har skett under året genom att kommunledningen fokuserat på att arbeta med tillitsbaserad styrning och ledning inom ramen för Långsiktig Hållbar Ekonomi och verksamhet.

Kommunens satsning på aktivt medarbetarskap har fortsatt under året i kommunens verksamheter, där respektive chef leder utbildningarna tillsammans med sina medarbetare. Ett aktivt medarbetarskap innebär att alla medarbetare, oavsett uppdrag, tar

ett större ansvar och bidrar till sin egen och verksamhetens utveckling. Det resulterar i att vi ges förutsättningar att kunna vara långsiktigt hållbara genom att vara delaktig och se möjligheter att kunna påverka sin egen och andras arbetsmiljö i en positiv riktning.

Ledarforum är kommunledningens förlängda arm ut i verksamheterna, en strategiskt viktigt träffpunkt för kommunens chefer och kommunövergripande strategier. Främsta syftet är att skapa en plattform för utveckling av vår gemensamma organisationskultur med fokus på ledarskap. Forumet är ett tillfälle till information, dialog och förankring, erfarenhetsutbyte samt chefs- och ledarutbildningar. Årets tema 2022 var tillitsbaserad styrning och ledning samt fortsatt utveckling av kommunens styrmodell, där kommunens chefer samlades i workshop vid fyra tillfällen under året.

Arbetsmiljö och hälsa

Kommunen beslutade från 1 januari 2022 att höja friskvårdsbidraget från 500 kr till 1500 kr. Syftet med bidraget är att det ska stimulera till hälsobefrämjande aktiviteter som i sin tur förväntas ge friskare medarbetare. Under år 2021 utnyttjade 111 st medarbetare friskvårdsbidraget och 2022 var det 239 st medarbetare, en ökning med 128 medarbetare som utnyttjar friskvårdsbidraget.

Säfflehälsan som är vår företagshälsovård har under året anlitats bl.a. till lagstadgade hälsoundersökningar, samtalsstöd samt övriga insatser kring hälsa och rehabilitering. Årshjul för arbetsmiljö är framtaget för att samla alla händelser som rör arbetsmiljö och att säkerställa det systematiska arbetsmiljöarbetet, årshjulet innehåller även uppföljning till politiker.

Arbetsmiljöverket (AV) genomförde digitala inspektioner i Dals-Eds kommun under 2021. Syftet var att granska den årliga uppföljningen

av det systematiska arbetsmiljöarbetet i kommunen (SAM).

Tillsynen skedde i tre steg och inleddes med en inspektion där AV berättade om tillsynen och kommunen redogjorde om våra rutiner för SAM. Vid den återkopplande inspektionen redogjorde AV för vad som hade uppmärksammats vid inspektionerna. AV redovisade fem brister som framkommit under inspektionen; arbetsmiljöpolicy, uppgiftsfördelning, årlig uppföljning, riskbedömning för arbetsbelastning, lokalfrågor - rutiner. Kommunen färdigställde alla bristerna under 2022 som därefter blivit godkänt från AV.

HR enheten har tillsammans med fackliga organisationer arbetat fram ett förslag till Samverkan Dals-Ed, som är ett Lokalt kollektivavtal gällande samverkan och arbetsmiljö i Dals-Eds kommun. Medbestämmandelagen (MBL), arbetsmiljölagen (AML) och lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen (FML) ligger till grund för detta avtal. Avtalet utgör en vidareutveckling av de arbets- och samverkansformer som framgår av MBL och AML för att främja samverkan.

Medarbetarundersökning

Under mars genomfördes den kommungemensamma medarbetarundersökningen och totalt 2022 deltog 86% av kommunens anställda genom att svara på enkäten. Undersökningen genomfördes även 2020 då deltog 89% och 2019 var den 84%.

Årets medarbetarundersökning bestod av två enkäter Human Quality Navigating (HQN) och Hållbart Medarbetar Engagemang (HME). HQN-enkäten är en fördjupning som omfattar 34 frågor inom sex olika frågeområden, vilka är; övergripande, arbetssituation, ledarskap, arbetsmiljö, hälsa och strategi. I den andra delen av medarbetarenkäten Hållbart Medarbetarengagemang (HME) som Dals-Eds kommun använt

tidigare. HME är framtagen av SKR vilket ger möjlighet att på kommunnivå jämföra via Kolada med övriga kommuner i landet. HME-frågorna omfattar 9 frågor inom tre olika frågeområden vilka är; motivation, ledarskap och styrning.

Syftet med enkäten är att få en bild av hur medarbetare i Dals-Eds kommun upplever sin arbetssituation. Anledningen till att HME-enkäten fokuserar på medarbetarengagemang är att det bedöms vara en av de viktigaste förutsättningarna för en organisations förmåga att nå goda resultat. Utifrån resultatet har verksamheterna skapat handlingsplaner som sedan används i det systematiska arbetsmiljöarbete samt för att stärka medarbetarengagemanget och möjliggöra analys mellan medarbetarengagemang och verksamhetsresultat.

Huvudindex Hållbart Medarbetarengagemang, HME, är det sammantagna resultatet av samtliga frågeställningar och utgör totalindex Hållbart medarbetarengagemang (HME). Delindex är motivation, ledarskap och styrning.

Resultatet från HME visar att det totala resultatet har ökat från tidigare år inom områden motivation och jämfört med 2020 och 2019. HQN resultatet visar vid jämförelse med tidigare år att kommunen särskilt höjt sig inom områdena stolthet, rekrytering, attraktivitet, information, fysisk arbetsmiljö, arbetsbelastning, tydlighet, rehabilitering, långsiktighet, värderingar och medborgarna (brukarna). Under hösten startade samtliga chefer en spännande process med intressanta reflektioner och dialoger kring hur vi kan bibehålla vårt fina resultat och förbättra våra utvecklingsområden.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	2022	2021	2020
Total sjukfrånvaro	8,8%	8,3%	9,5%
Varav långsjukfrånvaro 60 dagar eller mer	34,1%	41,9%	43%
Total sjukfrånvaro per kön			
Kvinnor	9,5%	8,8%	10,4%
Män	6,6%	6,6%	6,3%
Total sjukfrånvaro per åldersgrupp			
Under 29 år	9,2%	7,1%	8,3%
30 - 49 år	7,6%	7,6%	8,3%
Över 50 år	9,8%	9,2%	10,9%

Pandemiåren 2020 - 2022 har påverkat oss på många sätt och vi kan se en ganska rak trend gällande sjukfrånvarotalen innan pandemins

utbrott. Med pandemin och konsekvensen att stanna hemma vid milda symptom har påverkat kommunens sjuktal.

Under 2022 var den totala sjukfrånvaron 8,8% vilket är en ökning med 0,5 procentenheter jämförelse med 2021 (2021: 8,3%). Sjukfrånvaron är fortfarande på en högre nivå än innan pandemin (2019: 6,6%). I jämförelse med 2021 har vi en högre sjukfrånvaro i åldersgruppen under 29 år respektive medarbetare över 50 år. Sjukfrånvaron var 2022 9,5% för kvinnor och 6,6% för män, vilket är en ökning för kvinnor (2021: 8,8%) och oförändrat för män (2021: 6,6%). De långa sjukskrivningarna, längre än 59 dagar, har minskat stegvis sedan 2019. Av den totala sjukfrånvaron utgör de långa sjukskrivningarna 34,1 % för 2022. Detta tyder på fler kortare sjukskrivningar.

Tillbud och arbetsskador

Typ av skada	Antal 2022	Antal 2021	Antal 2020
Riskobservationer	45	50	36
Tillbud	102	206	150
Arbetsskador	120	89	58
Totalt antal arbetsskador och tillbud	267	295	244

Tabellen visar antal anmälda riskobservationer, tillbud och arbetsskador under åren 2020-2022.

Arbetsgivaren är skyldig att utreda orsakerna till olyckor, sjukdomar och allvarliga tillbud i arbetet. Därför är det viktigt att systematiskt undersöka och analysera vilka arbetsskador och tillbud som anmäls, vad som ska åtgärdas och hur man förebygger att andra personer drabbas. Rapportering av händelser sker via KIA, som är kommunens digitala informationssystem kring arbetsmiljö, syftet med KIA är att digitalt rapportera in samtliga händelser för att kunna hantera och utreda avvikelser inom arbetsmiljö samt att arbeta förebyggande.

Antalet anmälda tillbud minskade med 104 anmälningar jämfört med 2021 och antalet anmälda arbetsskador ökade med 31 anmälningar jämfört med 2021. Som arbetsskada räknas alla anmälningar inom olycksfall (113 st), färdolycksfall (3 st) och arbetssjukdom (4 st). Totalt blir det 120 arbetsskador. Antalet anmälda riskobservationer, tillbud och arbetsskador är 267 st under 2022. De vanligaste tillbudsanmälningarna och olycksfallsanmälningar är skadad av person, hot och våldssituationer och psykisk överbelastning. De vanligaste förekommande platserna är i klassrum, kapprum, inne i förskolan eller på parkeringsplats. De vanligaste förekommande aktiviteterna är i undervisning eller personlig omvårdnad.

Personal- och arbetsmiljögenomgång

HR-enheten har under året haft fortsatta samtal med kommunens chefer. Områden som berörs under personal- och arbetsmiljögenomgångarna är kort- och långtidssjukfrånvaro på enhetsnivå och individnivå, förebyggande insatser och rehabilitering. Förbättringsområden som framkommit är tidiga insatser i rehabilitering. Bilden från personal- och arbetsmiljögenomgångarna är att det finns stora skillnader på hälsoläget inom och mellan förvaltningarna där främsta

sjukdomsfrånvaron är förslitningsskador medan en annan förvaltning har mestadels infektionssjukdomar, till följd av att personal arbetar inom vårdande yrken.

Rehabilitering

I personal- och arbetsmiljögenomgångarna förs en dialog med chef kring olika rehabiliteringsåtgärder som kan vara aktuella. Chef har rehabiliteringssamtal när medarbetaren varit sjuk 6 gånger på 12 månader (upprepad korttidsfrånvaro), när medarbetarens sjukskrivning beräknas bli mer än 30 dagar, eller när medarbetaren själv begär det samt vid upprepade tidiga signaler om ohälsa. För att minska långtidssjukskrivning är tidiga samtal viktigt och vid behov kan kartläggning genomföras med hjälp av kommunens företagshälsa.

Framtida utmaningar

Den positiva ökningen av andelen som arbetar heltid ser vi som en effekt av aktivt ställningstagande genom Handlingsplan för ökad andel heltidsarbetande (från 2020) samt att arbetet med heltidsresan har gett resultat. Det ekonomiska läget vi står inför innebär en utmaning i att fortsätta omställningen på ett ansvarsfullt sätt.

Utifrån redovisningen ovan ser vi att även det arbetet med att sänka långtidssjukfrånvaron har gett resultat och vi konstaterar att vi framöver, kommungemensamt, behöver sätta fokus på att minska korttidssjukfrånvaron och sjukfrånvaron generellt i åldersgrupper med stor ökning (yngre än 29 år samt äldre än 50 år).

För att Dals-Ed kommun ska kunna leverera välfärdstjänster även i framtiden är

kompetensförsörjning en avgörande fråga, det är av stor vikt att den kompetens som finns idag och i framtiden används i större omfattning i en arbetsmiljö som skapar förutsättningar för goda arbetsprestationer. Förmågan att ha rätt arbetsgivarpolitik dvs. att kunna attrahera, rekrytera, behålla och utveckla chefer och medarbetare och samtidigt skapa nya vägar till kompetensförsörjning är avgörande för att vi ska nå goda verksamhetsresultat och kommer att vara en stor del av det vardagliga arbetet idag och i framtiden.

3.8 FÖRVÄNTAD UTVECKLING

Till följd av rådande utmaningar, framförallt osäkert säkerhetsläge i omvärlden, försvagad ekonomisk prognos, alltmer påtaglig kompetensförsörjningsutmaning samt sjunkande befolkningstal och en ökande försörjningskvot, så rustar kommunen inom ett flertal områden under år 2023. Som kommun måste vi agera för att kunna hantera samtliga utmaningar; vilket fordrar kunskap och handlingskraft för att göra rätt saker, på rätt sätt och i rätt tid och ordning. Inom vissa områden behöver vi stärka vår robusthet för att bättre klara att stå emot kriser, i andra sammanhang behöver vi arbeta aktivt för att stärka vår attraktivitet som kommun, för våra invånare, företagare, medarbetare och besökare. I tillägg inom allt vi arbetar med behöver vi tänka hållbart, såväl ekologiskt, som socialt och ekonomiskt och framförallt måste vi minska nettokostnadsutvecklingen. En komplex och krävande uppgift, för både politisk ledning och förvaltningsledning. Inte minst för att det råder målkonflikter mellan olika behov samt att det sammantaget är mycket svårt att bedöma den förväntade utvecklingen, till och med på kortare sikt.

Hur detta ska gå till kommer att redovisas löpande i budget-/uppföljningsprocessen.

4. FINANSIELLA RAPPORTER

4.1 DRIFTREDOVISNING

Tabellen innehåller en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten.

Belopp i tkr	Utfall 2022			Budget 2022	Budgetavvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	
Skatter och statsbidrag					
Skatteintäkter	0	218 016	218 016	218 845	-829
Preliminär slutavräkning innevarande år	0	5 592	5 592	901	4 691
Definitiv slutavräkning föregående år	0	1 527	1 527	0	1 527
Inkomstutjämningsbidrag/-avgift	0	80 067	80 067	79 454	613
Kostnadsutjämningsavgift/-bidrag	0	22 829	22 829	22 848	-19
Regleringsavgift/bidrag	0	13 181	13 181	12 002	1 179
LSS-utjämning	0	12 962	12 962	12 729	233
Kommunal fastighetsavgift	0	13 425	13 425	13 210	215
Generellt statsbidrag stöd till kommunsektorn för att stärka välfärden	0	2 737	2 737	2 700	37
Generellt statsbidrag skolmiljarden	0	601	601	601	0
Generellt statsbidrag övrigt	0	260	260	0	260

Belopp i tkr	Utfall 2022			Budget 2022	Budgetavvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	
Summa skatter och statsbidrag	0	371 197	371 197	363 290	7 907
Nämnd					
Kommunfullmäktige	-614	0	-614	-791	177
- varav kommunfullmäktige	-44	0	-44	-122	78
- varav revision	-570	0	-570	-669	99
Valnämnden	-327	0	-327	-170	-157
KS - Kommunledningsförvaltningen	-41 673	6 075	-35,598	-38,411	2,813
- varav stöd, service- och styrfunktioner	-35,704	5,187	-30,517	-32,253	1,736
- varav plan- och byggenhet	-1,803	688	-1,115	-1,564	449
- varav överförmyndare	-898	0	-898	-870	-28
- varav politisk verksamhet	-3,268	200	-3,068	-3,724	656
KS - Samhällsbyggnadsförvaltningen	-122,820	80,889	-41,931	-44,308	2,377
- varav renhållningsverksamhet	-7,408	7,408	0	0	0
- varav VA-verksamhet	-9,715	9,715	0	0	0
- varav gator och vägar	-4,828	117	-4,711	-4,505	-206

Belopp i tkr	Utfall 2022			Budget 2022	Budgetavvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	
- varav fastighetsverksamhet	-38,872	39,408	536	-957	1,493
- varav städverksamhet	-8,099	2,071	-6,028	-6,250	222
- varav kostverksamhet	-17,150	6,361	-10,789	-10,534	-255
- varav arbetsmarknads- och integrationsverksamhet	-15,233	8,152	-7,081	-7,308	227
- varav räddningstjänst	-8,188	878	-7,310	-7,270	-40
- varav bostadsanpassning	-436	0	-436	-736	300
- varav övrig verksamhet	-12,891	6,779	-6,112	-6,748	636
FOKUS-nämnden	-217 850	85 718	-132 132	-127 858	-4 274
- varav barnomsorg	-29 473	5 624	-23 849	-23 817	-32
- varav grundskola	-69 916	9 638	-60 278	-58 312	-1 966
- varav särskola	-5 471	393	-5 078	-3 917	-1 161
- varav Utsikten	-65 356	65 510	154	0	154
- varav gymnasieskola	-28 192	202	-27 990	-27 589	-401
- varav vuxenutbildning m.m.	-3 980	1 701	-2 279	-1 984	-295
- varav kultur- och fritid	-10 309	1 197	-9 112	-9 143	31
- varav nämnd	-781	0	-781	-787	6

Belopp i tkr	Utfall 2022			Budget 2022	Budgetavvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	
- varav administration	-4 372	1 453	-2 919	-2 309	-610
Socialnämnden	-169,534	26,599	-142,935	-134,987	-7,948
- varav IFO	-21,748	1,575	-20,173	-24,737	4,564
- varav LSS	-45,033	9,111	-35,922	-33,449	-2,473
- varav äldreomsorg	-50,108	8,700	-41,408	-40,596	-812
- varav hemtjänst	-23,062	2,443	-20,619	-17,541	-3,078
- varav hemsjukvård/rehab	-23,285	4,597	-18,688	-17,721	-967
- varav övrig verksamhet, inkl politisk verksamhet	-6,298	173	-6,125	-943	-5,182
Summa nämnder	-552 818	199 281	-353 537	-346 525	-7 012
Finansverksamhet					
- Arbetsgivaravgifter	-71,596	0	-71,596	-76,515	4,919
- Avtalsförsäkringar	-245	0	-245	-71	-174
- Pensionskostnader	-34,470	0	-34,470	-25,799	-8,671
- Personalomkostnadspåslag (PO)	0	95,444	95,444	96,705	-1,261
- Personalbilar	-0.6	0.6	0	0	0

Belopp i tkr	Utfall 2022			Budget 2022	Budgetavvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	
- Löneväxling pension	-0.5	0.5	0	0	0
- Förmånsyklar	-0.2	0.2	0	0	0
- Borgensavgift Edshus AB	0	606	606	550	56
- Central löneökningsspott	0	0	0	0	0
- Central pott för löneprioriteringar	0	0	0	0	0
- Central övrig löneökningsspott	0	0	0	-1,008	1,008
- KS Gemensamt utvecklingsanslag	0	0	0	0	0
- Tidigareläggning kostnader för ombyggnation äldreboenden	0	0	0	0	0
- Timlöneförändring hela kommunen	-191	0	-191	-395	204
- Förändring semesterlöneskuld hela kommunen	0	0	0	0	0
- Intern ränta	0	2,940	2,940	3,178	-238
- Ersättning för sjuklönekostnader	0	3,458	3,458	0	3,458
- Momsersättning	0	0	0	0	0
- Övriga poster	-35	91	56	0	56
- Finansiella intäkter	0	402	402	0	402

Belopp i tkr	Utfall 2022			Budget 2022	Budgetavvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	
- Finansiella kostnader	-431	0	-431	-1,237	806
Summa finansverksamhet	-106 969	102 942	-4 027	-4 592	565
Årets resultat	-659 787	673 420	13 633	12 173	1 460

4.2 INVESTERINGSREDOVISNING

Tabellen gör det möjligt för kommunfullmäktige att jämföra beslutade/beräknade totala utgifter och anslag med utfall.

Belopp i tkr	Budget 2022 överfört från 2021	Budget 2022 enl KF-budget	Budget 2022	Utfall 2022	Avvikelse totalt projekt
Skattefinansierat	13 685	17 500	31 185	23 307	7 878
- därav Kommunstyrelseförvaltning inventarier hela kommunen (ekonomichef)	0	1 500	1 500	864	636
- därav Kommunstyrelsen (KS objektsreserv)	0	950	950	501	449
- därav Kommunstyrelsen (KS-ordf objektsreserv)	0	400	400	0	400
- därav Kommunstyrelseförvaltning (IT)	2 702	915	3 617	1 121	2 496
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (fastighet skolrestaurang Haga)	7 159	3 800	10 959	13 419	-2 460
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (övriga fastigheter)	500	5 000	5 500	2 991	2 509
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (räddningstjänst)	2 871	500	3 371	0	3 371
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (kost och städ)	0	400	400	594	-194
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (gata/väg/park/förråd)	453	3 200	3 653	2 997	656
- därav Samhällsbyggnadsförvaltning (objektsreserv)	0	835	835	821	14

Belopp i tkr	Budget 2022 överfört från 2021	Budget 2022 enl KF-budget	Budget 2022	Utfall 2022	Avvikelse totalt projekt
Taxefinansierat	8 367	12 300	20 667	9 359	11 308
- därav Vatten- och avloppsverksamhet	5 969	11 200	17 169	7 231	9 938
- därav Renhållningsverksamhet	2 398	1 100	3 498	2 128	1 370
Exploateringsverksamhet	0	0	0	-178	178
Anslutningsavgifter 2022	0	0	0	-178	178
Totalt	22 052	29 800	51 852	32 488	19 364

Tabellen nedan visar Större investering under 2022

Belopp i tkr		2022			
		Ing.ack.utfall	Utfall 2022	Ack utfall 202212	Budget totalt projekt
Nytt kök Hagaskolan	22 226	13 419	35 644	33 184	-2 460

Kommentarer till investeringsverksamheten:

Den större volymen 2020 och 2021 berodde i huvudsak på ombyggnation av skolor och äldreboenden samt nybyggnation av förskola. Under 2021 och 2022 står nytt kök Hagaskolan för respektive år 19,3mk och 13,4 mkr. Projekt blev klar i 2022.

Cirka 41 procent av kommunens investeringar exklusive investeringsinkomster avsåg kök Hagaskolan samt investeringar i VA-verksamhet och renhållningsverksamhet omfattade 29 procent.

4.3 RESULTATRÄKNING

		Kommunen		Koncernen	
(mkr)		2022	2021	2022	2021
Verksamhetens intäkter	Not 1,9	145,7	147,4	175,5	176,6
Verksamhetens kostnader	Not 2,9	-488,2	-465,1	-504,3	-482,1
Avskrivningar	Not 3	-15,4	-15,1	-24,8	-24,0
Verksamhetens nettokostnader		-357,9	-332,8	-353,6	-329,5
Skatteintäkter	Not 4	225,1	212,7	225,1	212,7
Generella statsbidrag och utjämning	Not 5	146,1	137,4	146,1	137,4
Verksamhetens resultat		13,3	17,3	17,6	20,6
Finansiella intäkter	Not 6	1,0	0,9	0,6	0,3
Finansiella kostnader	Not 7	-0,7	-0,5	-3,4	-2,5
Resultat efter finansiella poster		13,6	17,7	14,8	18,4
Extraordinära poster					
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)	Not 8	13,6	17,7	14,8	18,4
Resultatet i andel av skatter och bidrag		3,7%	5,0%	4,0%	5,3%

4.4 KASSAFLÖDESANALYS

		Kommunen		Koncernen	
(mkr)		2022	2021	2022	2021
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Verksamhetens intäkter	Not 1,9	145,7	147,4	175,5	176,6
Verksamhetens kostnader	Not 2,9	-488,2	-465,1	-504,3	-482,1
Verksamhetens nettokostnader		-342,5	-317,7	-328,8	-305,5
Skatteintäkter och intäkter av bidrag	Not 4,5	371,2	350,1	371,2	350,1
Finansiella intäkter	Not 6	1,0	0,9	0,6	0,3
Finansiella kostnader	Not 7	-0,7	-0,5	-3,4	-2,5
Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster	Not 10	0,0	0,0	0,0	0,0
Verksamhetsnetto		29,0	32,8	39,6	42,4
INVESTERINGAR					
Inköp av materiella tillgångar	Not 11,12,13	-20,5	-30,6	-27,8	-44,3
Avytttrade materiella tillgångar		5,9	1,5	8,8	3,5
Inköp av finansiella tillgångar		-0,4	0,0	-0,4	0,0
Avytttrade finansiella tillgångar		0,0	0,5	0,0	0,5
Investeringsnetto		-15,0	-28,6	-19,4	-40,3

(mkr)		Kommunen		Koncernen	
		2022	2021	2022	2021
FINANSIERING					
Utlåning/ökning långfristiga fordringar		0,0	0,0	0,0	0,0
Återbetald utlåning		0,0	0,0	0,0	0,0
Långfristig upplåning	Not 20	28,7	32,4	115,5	32,4
Amortering	Not 20	-45,0	-33,6	-69,1	-136,3*
Kortfristig upplåning	Not 22	0,0	0,0	24,2	99,1*
Amortering	Not 22	0,0	0,0	-91,6	0,0
Utdelning		0,0	0,0	0,0	0,0
Finansieringsnetto		-16,3	-1,2	-21,0	-4,8*
Justering för rörelsekapitalets förändring					
Ökn(+)/minskn(-) pensionsskuld	Not 19	1,2	0,7	1,2	0,7
Ökn(+)/minskn(-) övriga avsättningar		0,0	0,0	0,4	1,1
Ökn(-)/minskn(+) kortfristiga fordringar	Not 15,16	-4,7	-3,4	-2,7	-4,9
Ökn(+)/minskn(-) kortfristiga skulder	Not 22	-5,6	-2,5	-10,1	3,3*
Förändring av likvida medel		-11,4	-2,2	-12,0	-2,5
Likvida medel vid årets början		39,1	41,3	56,9	59,4
Likvida medel vid årets slut		27,7	39,1	44,9	56,9

*Koncernens saldo 2021 har rättats

4.5 BALANSRÄKNING

		Kommunen		Koncernen	
(mkr)		2022	2021	2022	2021
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	Not 11	3,6	0,8	3,6	0,8
Materiella anläggningstillgångar					
- Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 12	327,5	335,3	598,0	611,2
- Maskiner och inventarier	Not 13	23,5	19,3	25,0	20,6
- Finansiella anläggningstillgångar	Not 14	21,3	20,9	3,3	2,9
- Långfristiga fordringar		0,0	0,0	0,3	0,2
Summa anläggningstillgångar		375,9	376,3	630,2	635,7
Omsättningstillgångar					
Förråd mm	Not 15	3,2	3,3	3,4	3,5
Fordringar	Not 16	47,0	42,2	44,6	42,2
Likvida medel	Not 17	27,7	39,1	44,9	56,9
Summa omsättningstillgångar		77,9	84,6	92,9	102,6
SUMMA TILLGÅNGAR		453,8	460,9	723,1	738,3

	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
(mkr)				
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Eget kapital	Not 18			
Årets resultat	13,6	17,7	14,8	18,4
Resultatutjämningsreserv	62,1	54,0	62,1	54,0
Övrigt eget kapital	141,6	132,0	153,8	143,4
Summa eget kapital	217,3	203,7	230,7	215,8
Avsättningar				
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 19	13,4	12,2	13,4
Uppskjutna skatter		0,0	0,0	4,6
Skulder				
Långfristiga skulder	Not 20	121,4	137,7	340,3
Kortfristiga skulder	Not 21	101,7	107,3	236,4*
Summa avsättningar och skulder		236,5	257,2	492,4
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		453,8	460,9	723,1
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER				

		Kommunen		Koncernen	
(mkr)		2022	2021	2022	2021
Panter och därmed jämförliga säkerheter					
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder och avsättningar	Not 23	90,9	103,1	90,9	103,1
Övriga ansvarsförbindelser					
Borgensåtaganden	Not 24	264,7	271,9	6,8	11,9

* Koncernens saldo 2021 har rättats

4.6 NOTFÖRTECKNING

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 1 Verksamhetens intäkter				
Avgifter affärsdrivande	15,7	16,1	17,0	16,9
Huvudavgift (barnomsorg, äldreomsorg, musikskola etc)	6,0	5,5	6,0	5,5
Hyror	12,6	13,4	41,1	41,8
Driftbidrag	56,8	35,5	56,8	35,5
Ersättning från FK för personlig assistent	7,3	6,8	7,3	6,8
Övriga bidrag	2,3	3,1	2,3	3,1
Övriga intäkter	45,0	67,0	45,0	67,0
Summa verksamhetens intäkter	145,7	147,4	175,5	176,6

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 2 Verksamhetens kostnader				
Personalkostnader	345,5	325,0	350,3	330,1
Köp av huvudverksamhet	41,3	46,2	41,3	46,2
Hyror och leasing kostnader	20,0	18,6	21,8	22,3*
Material	22,8	18,9	29,1	24,4*
Köp av tjänster	30,1	28,5	30,4	28,9*
Bidrag	12,8	11,3	12,8	11,3
Inkomstskatt	0,0	0,0	1,1	1,8
Övriga kostnader	15,7	16,6	17,5	17,1
Summa verksamhetens kostnader	488,2	465,1	504,3	482,1

*Klassificeringar 2021 har ändrats

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 3 Avskrivningar				
Immateriella	0,3	0,0	0,3	0,0
Inventarier	3,1	2,7	3,2	2,9
Fastigheter	12,0	12,4	21,3	21,1
Summa avskrivningar	15,4	15,1	24,8	24,0

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 4 Skatteintäkter				
Preliminär kommunalskatt	218,0	206,5	218,0	206,5
Preliminär slutavräkning innevarande år	5,6	5,4	5,6	5,4
Slutavräkningsdifferens föregående år	1,5	0,8	1,5	0,8
Summa skatteintäkter	225,1	212,7	225,1	212,7

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 5 Generella statsbidrag och utjämning				
Inkomstutjämning	80,1	76,6	80,1	76,6
Kommunal fastighetsavgift	13,4	13,1	13,4	13,1
LSS-utjämning	13,0	12,7	13,0	12,7
Kostnadsutjämning	22,8	17,8	22,8	17,8
Regleringsbidrag/-avgift	13,2	14,2	13,2	14,2
Generellt statsbidrag (Skolmiljarder och god vård och omsorg)	3,6	3,0	3,6	3,0
Summa generella statsbidrag och utjämning	146,1	137,4	146,1	137,4

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 6 Finansiella intäkter				
Inkomsträntor	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga finansiella intäkter	1,0	0,9	0,6	0,3
Summa finansiella intäkter	1,0	0,9	0,6	0,3

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 7 Finansiella kostnader				
Räntor anläggningslån	0,4	0,3	3,1	2,3
Räntekostnader pensionsskuld	0,2	0,1	0,2	0,1
Övriga finansiella kostnader	0,1	0,1	0,1	0,1
Summa finansiella kostnader	0,7	0,5	3,4	2,5

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 8 Avstämning av balanskrav				
Årets resultat enligt resultaträkningen	13,6	17,7	13,6	17,7
- avgår samtliga realisationsvinster	-1,8	-0,3	-1,8	-0,3
- tillägg för realisationsvinster enligt undantag	0,0	0,0	0,0	0,0
- tillägg för realisationsförluster enligt undantag	0,0	0,0	0,0	0,0
- tillägg för orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0	0,0
- avgår återföring av realiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	11,8	17,4	11,8	17,4
- medel till resultatutjämningsreserv	-8,1	-13,9	-8,1	-13,9
- medel från resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets balanskravsresultat	3,7	3,5	3,7	3,5
Balanskravsunderskott från tidigare år	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa balanskravsresultat	3,7	3,5	3,7	3,5
Balanskravsresultat att reglera	0,0	0,0	0,0	0,0

* Resultat kört enligt kommunnivå. Det är ej aktiv i koncernnivå.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 9 Jämförelsestörande poster				
Realisationsvinst vid fastighetsförsäljning	1,8	0,3	1,8	0,3
Utrangering av fastighetskomponenter i samband med ombyggnation	0,0	-0,6	0,0	-0,6
Summa jämförelsestörande poster	1,8	-0,3	1,8	-0,3

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 10 Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster				
Återbokning VA-Nössemark	0,0	0,0	0,0	0,0
Återföring överavskrivning 2019	0,0	0,0	0,0	0,0
Omklassificering intäkter och kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa justering av ej rörelsekapitalpåverkande	0,0	0,0	0,0	0,0

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 11 Immateriella anläggningstillgångar				
Ingående anskaffningsvärde	0,8	0,0	0,8	0,0
Årets investeringar	3,1	0,8	3,1	0,8
Avskrivning	-0,3	-0,0	-0,3	-0,0
Redovisat värde vid årets slut	3,6	0,8	3,6	0,8

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Ingående anskaffningsvärde	529,6	506,1	902,2	867,3
Akkumulerad avskrivning	-194,3	-181,9	-291,0	-269,9
Årets investeringar	9,6	25,0	16,5	38,4
Utrangering	0,0	-0,6	-0,1	-0,6
Försäljningar	-6,6	-0,6	-6,6	-0,6
Reavinst	1,2	0,2	1,2	0,2
Reaförlust	0,0	-0,5	-0,9	-0,5
Nedskrivning	0,0	0,0	-2,0	-2,0
Avskrivning	-12,0	-12,4	-21,3	-21,1
Redovisat värde vid årets slut	327,5	335,3	598,0	611,2
Specifikation mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Markreserv	22,8	21,1	39,8	38,1
Verksamhetsfastigheter	213,5	185,4	454,4	428,9
Fastigheter för affärsverksamhet	22,4	17,9	22,4	17,9
Publika fastigheter	32,8	31,3	32,8	31,3
Fastigheter för annan verksamhet	28,9	36,8	40,6	49,2
Pågående arbeten	7,1	42,8	8,0	45,8

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Exploateringsmark	0,0	0,0	0,0	0,0
Redovisat värde vid årets slut	327,5	335,3	598,0	611,2

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 13 Maskiner och inventarier				
Ingående anskaffningsvärde	57,0	52,3	61,8	56,8
Akkumulerad avskrivning	-37,7	-35,0	-41,2	-38,3
Årets investeringar	7,8	4,8	8,1	5,1
Utrangering	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Försäljningar	-1,1	-0,1	-1,1	-0,1
Reavinst	0,6	0,0	0,6	0,0
Reaförlust	0,0	0,0	0,0	0,0
Nedskrivning	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivning	-3,1	-2,7	-3,2	-2,9
Redovisat värde vid årets slut	23,5	19,3	25,0	20,6
Specifikation maskiner och inventarier				
Maskiner	5,2	4,3	6,4	4,3
Inventarier	14,1	10,3	14,3	11,6
Byggnadsinventarier	0,0	0,0	0,0	0,0
Bilar och andra transportmedel	2,0	2,3	2,0	2,3
Förbättringsutgifter på fast ej ägda av komm.	0,7	0,8	0,7	0,8
Leasingavtal	0,0	0,0	0,0	0,0

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 13 Maskiner och inventarier				
Konst	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga maskiner och inventarier	1,5	1,6	1,6	1,6
Redovisat värde vid årets slut	23,5	19,3	25,0	20,6

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 14 Finansiella anläggningstillgångar				
Aktier/andelar				
Edshus AB	18,0	18,0	0,0	0,0
Dalslands Turist AB	0,2	0,2	0,2	0,2
Kommuninvest	2,5	2,1	2,5	2,1
Kommuninvest förlagslån	0,6	0,6	0,6	0,6
Föreningen eDIT lån	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0
Redovisat värde vid årets slut	21,3	20,9	3,3	2,9

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 15 Förråd, lager och exploateringsfastigheter				
Förråd och lager	0,0	0,0	0,0	0,0
Exploateringsfastigheter	3,2	3,3	3,4	3,5
Redovisat värde vid årets slut	3,2	3,3	3,4	3,5

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 16 Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar	6,3	11,1	6,5	11,1
Interimsfordringar	37,4	27,0	34,7	27,0
Övrigt	3,3	4,1	3,4	4,1
Redovisat värde vid årets slut	47,0	42,2	44,6	42,2

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 17 Likvida medel				
Kassa	0,0	0,0	0,0	0,0
Bank	27,7	39,1	44,9	56,9
Summa likvida medel vid årets slut	27,7	39,1	44,9	56,9

Kommunen har en checkkredit på 25 miljoner kronor som ej var utnyttjad vid bokslutstillfället.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 18 Eget kapital				
Förändring av eget kapital				
Ingående eget kapital	203,7	186,0	215,9	197,5
Årets resultat	13,6	17,7	14,8	18,3
Utgående eget kapital	217,3	203,7	230,7	215,8
Uppdelning av eget kapital				
Resultatutjämningsreserv	62,1	54,0	62,1	54,0
Övrigt eget kapital	155,2	149,6	168,6	161,7
Utgående eget kapital	217,3	203,7	230,7	215,8

För 2020, 2021 avsättning respektive var 9,8 mkr och 13,9 mkr. För 2022 föreslås avsättning med 8,1 mkr.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 19 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser				
Ingående avsättning	12,2	11,5	12,2	11,5
Nya förpliktelser under året	1,2	1,3	1,2	1,3
Varav				
<i>Nyintjänad pension</i>	<i>0,4</i>	<i>1,3</i>	<i>0,4</i>	<i>1,3</i>
<i>Ränte- och basbeloppsuppräkring</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
<i>Ändring av försäkringstekniska grunder</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
<i>Förändring av löneskatten</i>	<i>0,8</i>	<i>0,0</i>	<i>0,8</i>	<i>0,0</i>
<i>Övrig post</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
Årets utbetalningar	0,0	-0,0	0,0	-0,0
Varav				
<i>Pensioner</i>	<i>-0,0</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,0</i>	<i>-0,6</i>
Utgående avsättning	13,4	12,2	13,4	12,2
Pensionsförpliktelsen minskad genom försäkring	25,0	20,6	25,0	20,6
Överskottsmedel i pensionsförsäkringen	1,9	7,7	1,9	7,7
Aktualiseringsgrad/Utredningsgrad	98,0%	98,0%	98,0%	98,0%

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 19 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser				
Specifikation till pensioner				
Särskild avtalspension/ålderspension	5,7	5,5	5,7	5,5
Förmånsbestämd/kompletteringspension	0,0	0,0	0,0	0,0
Ålderspension	6,7	6,5	6,7	6,5
Pension till efterlevande	1,0	0,2	1,0	0,2
Summa pensioner	13,4	12,2	13,4	12,2
Antal visstidsförordnaden				
Politiker	1	1	1	1
Tjänstemän	0	0	0	0

Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 20 Långfristiga skulder				
Anläggningslån				
- Ingående värde	107,6	123,9	355,9	375,8*
- Amortering	-28,6	-32,9	-144,3	-36,5
- Nästa års amortering	-5,4	-5,4	-30,1	-121,7*
- Nya lån	28,6	22,0	139,6	22,0
- Skuld för statliga investeringsbidrag	21,8	21,7	21,8	21,7
- Pågående- investeringsbidrag	0,0	10,3	0,0	10,3
- Ackumulerade upplösningar av investeringsbidrag	-2,6	-1,9	-2,6	-1,9
Summa långfristiga skulder	121,4	137,7	340,3	269,7*

*Koncernens saldo 2021 har rättats

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 21 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga del av långfristiga lån	5,4	5,4	30,1	121,7*
Leverantörsskulder	17,9	21,6	21,1	28,4
Mervärdesskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Personalens skatter och avgifter	5,3	5,2	5,4	5,9
Interimsskulder	56,2	57,4	56,5	62,6
Övriga kortfristiga skulder	16,9	17,7	21,0	17,8*
Summa kortfristiga skulder	101,7	107,3	134,1	236,4*

*Koncernens saldo 2021 har rättats

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 22 Förändring kortfristiga skulder				
Förändring kortfristig del av långfristiga lån	0,0	0,0	-67,4	99,1*
Förändring kortfristiga skulder totalt	-5,6	-2,5	-10,1	3,3*

*Koncernens saldo 2021 har rättats

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 23 Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulderna eller avsättningarna				
Ingående ansvarsförbindelse	103,1	104,5	103,1	104,5
Nyintjänad pension	-2,1	0,0	-2,1	0,0
Ränte- och basbeloppsuppräknig	2,1	1,4	2,1	1,4
Förändring av löneskatten	-2,4	-0,3	-2,4	-0,3
Ändringar av försäkringstekniska grunder	0,0	2,4	0,0	2,4
Byte av tryggande	-5,5	0,0	-5,5	0,0
Övrig post	0,1	-0,3	0,1	-0,3
Årets utbetalningar	-4,4	-4,6	-4,4	-4,6
Utgående ansvarsförbindelse	90,9	103,1	90,9	103,1

Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2022	2021	2022	2021
Not 24 Borgensåtaganden				
Borgen Edshus AB	257,9	260,0	0,0	0,0
Borgen Eds Ryttarsällskap	1,2	1,2	1,2	1,2
Operationell leasing kopiering	1,5	1,5	1,5	1,5
Operationell leasing bilar	4,1	9,2	4,1	9,2
Summa borgensåtaganden	264,7	271,9	6,8	11,9

Operationell leasing kan liknas vid en vanlig hyrssituation och avtalen kan oftast avslutas utan extra kostnad. Beloppen ovan är en uppskattning.

Dals-Eds kommun har i februari 2009 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 292 kommuner och landsting/regioner som per 2022-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Dals-Eds kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2022-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 540 357 097 316 kronor och totala tillgångar till 537 006 752 858 kronor. Dals-Eds kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 260 915 919 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 257 948 314 kronor.

4.7 VATTEN- OCH AVLOPPSVERKSAMHET

RESULTATRÄKNING			
(mkr)		2022	2021
Intäkter	Not 1	9,7	10,0
Kostnader	Not 2	-8,3	-8,5
Jämförelsestörande poster			
Avskrivningar och nedskrivningar	Not 3	-1,2	-1,3
Verksamhetens Nettokostnader		0,2	0,2
Finansiella intäkter			
Finansiella kostnader	Not 4	-0,2	-0,2
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)		0,0	0,0

BALANSRÄKNING			
(mkr)		2022	2021
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
<i>Immateriella tillgångar</i>	Not 5	2,7	0,0
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 6	22,6	16,8
Maskiner och inventarier	Not 7	1,7	0,8
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>		0,0	0,0
Summa anläggningstillgångar		27,0	17,6
Omsättningstillgångar			
Fordringar		0,0	0,0
Likvida medel		0,0	0,0
Summa omsättningstillgångar		0,0	0,0
SUMMA TILLGÅNGAR		27,0	17,6

BALANSRÄKNING			
(mkr)		2022	2021
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	Not 8	0,0	0,0
därav årets resultat		0,0	0,0
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknade förpliktelser		0,0	0,0
Skulder			
Långfristiga skulder/lån av kommunen	Not 9	19,5	10,2
Kortfristiga skulder/ förutbetalda avgifter	Not 10	7,5	7,4
Summa avsättningar och skulder		27,0	17,6
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		27,0	17,6
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Panter och därmed jämförliga säkerheter		0,0	0,0
Ansvarsförbindelser		0,0	0,0

NOTER		
(mkr)	2022	2021
Not 1 Verksamhetens intäkter		
Brukningavgifter	9,5	9,9
Anslutningsavgifter	0,2	0,1
Not 2 Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader	-2,4	-1,8
Personal intern fördelning	-1,3	-1,0
Övriga kostnader	-4,6	-5,7
Not 3 Verksamhetens avskrivningar		
Avskrivningar på anläggningarnas anskaffn.värde	-1,2	-1,3
Avskrivningar på inventariernas anskaffningsvärde	0,0	-0,0
Not 4 Verksamhetens finansiella kostnader		
Intern Ränta 1,5 % (beräknas på bokfört värde)	-0,2	-0,2
Not 5 Immateriella tillgångar		
Ackumulerat anskaffningsvärde	0,0	0,0
Bokfört värde	2,7	0,0
Not 6 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
Ackumulerat anskaffningsvärde	66,0	49,2
Bokfört värde	22,6	16,8

NOTER		
(mkr)	2022	2021
Not 7 Inventarier		
Ackumulerat anskaffningsvärde	2,1	1,3
Bokfört värde	1,7	0,8
Not 8 Eget kapital		
Totala tillgångar beräknas som upplånade av kommunen	0,0	0,0
Not 9 Långfristiga skulder		
Lån av kommunen	19,5	10,2
Not 10 Kortfristiga skulder - förutbetalda avgifter		
Ackumulerade förutbetalda avgifter i tkr	7 477	7363
<i>därav 2022</i>	<i>114</i>	
<i>därav 2021</i>	<i>845</i>	<i>845</i>
<i>därav 2020</i>	<i>1 358</i>	<i>1358</i>
<i>därav 2019</i>	<i>1 974</i>	<i>1974</i>
<i>därav 2018</i>	<i>1 458</i>	<i>1458</i>
<i>därav 2017</i>	<i>305</i>	<i>305</i>
<i>därav 2016</i>	<i>186</i>	<i>186</i>
<i>därav 2015</i>	<i>59</i>	<i>59</i>
<i>därav 2014</i>	<i>859</i>	<i>859</i>
<i>därav utgående 2013</i>	<i>319</i>	<i>319</i>

4.8 REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning vilket bl.a. innebär att:

Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunen och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt enligt RKR R2.

Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde. Dals-Eds kommun innehar inga finansiella instrument för att generera avkastning eller värdestegring, vilka annars ska värderas till verkligt värde. Kommunen har inte heller några immateriella anläggningstillgångar.

Periodiseringar av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

Sammanställda räkenskaper

Enligt LKBR är ett kommunalt koncernföretag en juridisk person över vars verksamhet, mål och strategier en kommun har ett varaktigt betydande inflytande. Vidare framgår att ett enskilt koncernföretag inte behöver omfattas av de sammanställda räkenskaperna, om det är utan väsentlig betydelse för kommunen.

Kommunen behöver beakta om sammanställda räkenskaper krävs för att möjliggöra en relevant och tillräcklig grund för utvärdering av god ekonomisk hushållning.

I de sammanställda räkenskaperna ingår, förutom kommunen, Edshus AB, som ägs till 100% av kommunen.

Extraordinära och jämförelsestörande poster

Intäkter eller kostnader i annan verksamhet än kommunens normala verksamhet redovisas som extraordinära poster. Enligt RKR R11 ska en post ska klassificeras som extraordinär om; händelsen eller transaktionen som ger upphov till posten saknar ett tydligt samband med kommunens normala verksamhet; händelsen eller transaktionen är av sådan typ att den inte kan förväntas inträffa ofta eller regelbundet, och; posten uppgår till ett väsentligt belopp. I förekommande fall redovisas i not belopp för varje enskild extraordinär intäkt eller kostnad, samt vad posten avser.

Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Som jämförelsestörande poster redovisas alltid kommunens realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar samt kostnader och intäkter för tomtförsäljning i samband med markexploatering.

Intäkter

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s augustiprognos.

Övriga intäkter

Investeringsbidrag, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättningar redovisas i enlighet med rekommendation RKR R2.

Anläggningstillgångar

Vad som är materiella och immateriella anläggningstillgångar och om det är en eller flera tillgångar framgår av Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer om RKR R4 Materiella anläggningstillgångar samt RKR R3 Immateriella anläggningstillgångar.

Gränsdragning mellan kostnad och investering

Korttidsinventarier och inventarier av mindre värde behöver inte aktiveras och blir därmed inte föremål för avskrivningar, utan kostnadsförs i sin helhet i samband med anskaffningen. Med korttidsinventarier avses inventarier som kan antas ha en nyttjandeperiod om högst tre år. Med inventarier av mindre värde avses inventarier med ett anskaffningsvärde som understiger ett halvt prisbasbelopp.

Investeringsbidrag, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättningar redovisas i enlighet med rekommendation RKR R2 Intäkter.

Avskrivningar

Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs emellertid inga avskrivningar.

Komponentavskrivning tillämpas på samtliga nyinvesteringar samt på kommunens fastigheter. Arbete pågår med att justera övriga anläggningstillgångar utifrån kommunens riktlinjer.

Avskrivningstider

Följande avskrivningstider tillämpas normalt i kommunen: 3, 5, 10, 15, 20, 33, 50 år.

En samlad bedömning av nyttjandeperioden för respektive tillgångstyp görs. Tillgångstypen skrivs sedan av på den närmast lägre avskrivningstiden.

Avskrivningsmetod

I normalfallet tillämpas linjär avskrivning, dvs. lika stora nominella belopp varje år. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk.

Pensioner

Enligt RKR R10 Pensioner, ska värdering av pensionsförpliktelser ska göras enligt vid varje tidpunkt gällande RIPS. Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS19.

Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning.

VA-verksamheten

Särredovisning sker av VA-verksamhetens resultat och ställning. Prissättning för försäljning av verksamhetens tjänster regleras i VA-lagen av självkostnadsprincipen. När avgifterna överstiger kostnaderna särredovisas dessa som en skuld till abonnentkollektivet under rubriken "Förutbetalda avgifter"

Enligt vattentjänstlagens § 30 får medel avsättas till en fond för framtida nyinvesteringar om investeringen finns i en fastställd investeringsplan, den är kalkylerad och att det framgår när medlen är avsedda att tas i anspråk samt att planen innehåller de

upplysningar som i övrigt behövs för att bedöma behovet av avsättningens storlek. Investeringen skall komma hela kollektivet tillgodo.

VA-verksamhet är en del av KS - Samhällsbyggnadsförvaltningen varför olika resurser är samordnade i kommunen. För att redovisa ett rättvisande resultat för verksamheten fördelas gemensamma kostnader till VA-verksamheten.

DALS-EDS KOMMUN

Postadress
Box 31
S-668 21 Ed

Besöksadress
Storgatan 27

Telefon
+46 (0)534-19000
Telefax
+46 (0)534-10550

Bankgiro
534-4072
Org.nr
212000-1413

Internet: www.dalsed.se

E-post: kommun@dalsed.se